

Zhodnocení vazeb mezi vybranými globálními megatrendy a jejich vlivu na vybrané klíčové oblasti rozvoje České republiky do roku 2030

Evropská unie
Evropský sociální fond
Operační program Zaměstnanost

Úřad vlády České republiky

Studie Zhodnocení vazeb mezi vybranými globálními megatrendy a jejich vlivu na vybrané klíčové oblasti rozvoje České republiky do roku 2030 vznikla v rámci projektu Systém dlouhodobých priorit udržitelného rozvoje ve státní správě, reg. č.: CZ.03.4.74/0.0/0.0/15_019/0002185.

Sociotrendy

Zhodnocení vazeb mezi vybranými globálními megatrendy a jejich vlivu na vybrané klíčové oblasti rozvoje České republiky do roku 2030

Vydal: Úřad vlády České republiky

Praha, 2016

ISBN: 978-80-7440-170-1

ISBN 978-80-7440-187-9 (online: pdf)

Obsah

1. Shrnutí	4
2. Teoretický a věcný úvod	5
2.1 Tvorba modelu zhodnocení míry vzájemného ovlivňování vybraných globálních megatrendů	6
2.2 Tvorba modelu zhodnocení dopadů megatrendů na klíčové oblasti.....	9
3. Přehled a zhodnocení odborné literatury	12
4. Model zhodnocení míry vzájemného ovlivňování 29 vybraných globálních megatrendů - výsledky analýzy	15
5. Model zhodnocení dopadů megatrendů na 6 klíčových oblastí pro Českou republiku - výsledky analýzy	19
5.1 Oblast - Lidé a společnost	19
5.2 Oblast - Udržitelný hospodářský model	26
5.3 Oblast - Ekosystémy	30
5.4 Oblast - Udržitelný rozvoj sídel a území	32
5.5 Oblast - Česká republika podporující udržitelný rozvoj v Evropě a ve světě	36
5.6 Oblast - Dobré vládnutí pro udržitelný rozvoj.....	39
6. Závěry shrnující výsledky analýzy (Manažerské shrnutí).....	43
1. Lidé a společnost.....	43
2. Udržitelný hospodářský model	45
3. Ekosystémy.....	46
4. Udržitelný rozvoj sídel a území	48
5. Česká republika podporující udržitelný rozvoj v Evropě a ve světě	49
6. Dobré vládnutí pro udržitelný rozvoj	519
7. Zdroje a seznam literatury.....	53
8. Přílohy a metodologická dokumentace analýzy	55
Seznam otázek	55
Seznam zapojených expertů	75
Anotace globálních megatrendů.....	78

1. Shrnutí

Zpráva poskytuje zhodnocení vazeb mezi vybranými globálními megatrendy a jejich vlivu na vybrané klíčové oblasti rozvoje České republiky do roku 2030. Metodou, na jejímž základě je analýza provedena, je Metoda křížových interakcí (Cross Impact Analysis). Východiskem pro použití metody je rozdělení megatrendů do šesti oblastí, v jejichž rámci se vzájemné vazby a dopady hodnotí.

Klíčovou roli v posouzení těchto vztahů zauímají experti na danou oblast. Vyjádření odborníků ohledně síly a směru, tedy určení negativní či pozitivní vazby, vytváří model vzájemného ovlivňování jednotlivých megatrendů. Tyto modely jsou vytvořeny pro každou z oblastí separátně a umožňují interpretaci následných šetření.

Výstupem analýzy je porovnání megatrendů v jednotlivých oblastech a nalezení těch globálních megatrendů, které budou mít zásadní význam pro kvalitu života v České republice. Na základě vztahů s jinými megatrendy je možné zjistit příčiny jejich působení a v konečném důsledku také predikovat předpokládaný dopad do roku 2030.

Summary

The aim of this report is to provide an assessment of the relationship between global megatrends and to describe their effect on the Czech Republic by 2030. The selected method for this analysis is the Cross Impact Method. There are six main areas of development (*People and society* etc.) which serve as a base for the categorization of megatrends and evaluation of their mutual relationship and overall impact.

Experts in a certain field of study represent a key role in this research. They are required to consider the strength and impact of selected relationships between megatrends. Throughout the process, the experts are asked to assess whether the relation is positive or negative. In view of this, models for each of the six fields are created to contribute to the interpretation of the results.

The output of this analysis is to compare megatrends with regards to the areas of development and to find those megatrends which symbolize the greatest impact on the Czech Republic. According to the mutual relationships, it is possible to evaluate particular impacts of certain megatrends. Furthermore, the results enable us to predict the future development and impact by 2030.

2. Teoretický a věcný úvod

Cílem analýzy hodnotící vazby mezi vybranými globálními megatrendy a jejich vliv na vybrané klíčové oblasti rozvoje České republiky do roku 2030 je vyhledat míru vzájemného ovlivňování 29 globálních megatrendů a dopad těchto megatrendů na šest vybraných klíčových oblastí rozvoje České republiky do roku 2030 s výhledem do roku 2050 prostřednictvím využití metody *Cross Impact Analysis*¹.

Megatrendy představují určité dlouhodobé vývojové trendy lidské civilizace. Jejich společným jmenovatelem je do jisté míry vědomí toho, že Česká republika má v globálním měřítku relativně malou šanci je ovlivnit či zvrátit. Jejich vliv na kvalitu života v České republice však může být zásadní. Megatrendy jsou zpravidla formulovány obecně, působí globálně a mohou být vztaženy na více regionů, zemí nebo kontinentů. Aby bylo možné zjistit jejich konkrétní působení v České republice, musí být prakticky provedena jejich obsahová redukce a nasměrování na takové dílčí specifikace, které problematiku v rámci ČR charakterizují. Jedná se jak o vzájemné působení megatrendů, tak o jejich dopad na klíčové oblasti rozvoje ČR v horizontu dalších minimálně patnácti let. Obsahová redukce megatrendů se prováděla prostřednictvím operacionalizace² s ohledem na účely analýzy, zadání, daný časový rámec a další aspekty eliminující výzkumné pole. Operacionalizace zároveň umožnila megatrendy přiblížit situaci v České republice.

Pro zkoumání vzájemně propojených megatrendů je možno použít pojem strategická výzva³. Termínem lze chápat shluk vzájemně propojených společenských problémů a příležitostí (megatrendů), které budou mít s velkou mírou pravděpodobnosti zásadní význam pro kvalitu života v České republice v horizontu do roku 2030 s výhledem do roku 2050. V tomto zhodnocení bereme v úvahu situace a jevy, které buď již nastaly, nastávají nebo pravděpodobně nastanou a které předpokládají jistou aktivitu (odezvu) zakotvenou nejen na uvědomování si dané situace, ale právě potřebností ji řešit. Na aktivitě řešící potenciální problémy záleží, zdali nás tyto jevy či situace, které lze charakterizovat pojmem megatrendy, v budoucnosti ovlivní pozitivně, nebo negativně. Experti, na jejichž hodnocení je postavena stávající analýza, byli požádáni o to, aby se vyjádřili ohledně míry a směru (pozitivního, negativního) vzájemného působení konkrétních megatrendů.

Důležitým faktorem pro správné pochopení působení a dopadu megatrendů je propojení empirického a normativního přístupu. Je nutné zvážit předpokládaný stav v budoucnosti na straně jedné a ideální stav na straně druhé. Podobný druh výzkumu, který je založen na vyjádřeních expertů na danou oblast lidského života, musí počítat s hodnocením, jež závisí například na tom, jaké hodnoty expert zastává a preferuje. Z tohoto důvodu je vhodné pro každou oblast vybrat expertů několik a při analýze výsledků zohlednit i faktory individuálního pohledu na problematiku.

Výstupem analýzy megatrendů je model, který představuje vzájemné vztahy mezi megatrendy a jejich dopady na vybranou oblast, na niž působení megatrendů analyzujeme. Jako příklad uvádíme působení megatrendů v analýze jejich dopadu na klíčovou oblast ČR „ekosystémy“. Změna klimatu je jedním z hlavních faktorů formujících reálné podmínky současného a především budoucího světa. Od toho se odvíjí závažnost změny klimatu jako politického problému na regionální, národní i globální úrovni. Následkem jsou dvě úrovně debaty o globálním oteplování – rovina vědecká, ale také rovina politická. Z tohoto důvodu jsou součástí uvedené oblasti ekosystémy megatrendy (dále GMT) *degradace ekosystémů, GMT změna klimatu a její dopady*, ale také GMT *zvyšující se soutěž o zdroje*,

---

¹ Metoda křížových interakcí, dále jen „MKI“, např. NOVÁČEK, P. *Udržitelný rozvoj*, Univerzita Palackého v Olomouci, Olomouc, 2011; POTŮČEK, M. (ed.), *Manuál prognostických metod*, SLON, Praha, 2006

² Proces převádění teoretických konceptů, v našem případě megatrendů, do „měřitelné“ podoby, se nazývá operacionalizací.

³ POTŮČEK, M., VESELÝ, A. (eds.) *Klíčová ohrožení a příležitosti rozvoje České republiky do roku 2025*. Univerzita Karlova, Praha, 2011.

GMT *rostoucí spotřeba zdrojů* a GMT *urbanizace*, které reflektují onu druhou, politickou, rovinu změny klimatu, bez níž by nešlo oblast Ekosystémy analyzovat.⁴

Časový rámec do roku 2030 (s výhledem do 2050) byl pro tuto analýzu vybrán záměrně. Na jednu stranu se jedná o rámec, který patří do kategorie dlouhodobého plánování, na stranu druhou se do určité míry jedná o maximum, u kterého je ještě možné zvažovat dopad vývoje na ČR.⁵

2.1 Tvorba modelu zhodnocení míry vzájemného ovlivňování vybraných globálních megatrendů

Metoda křížových interakcí (cross impact analysis) je používána pro odhalení a analýzu komplexních vztahů mezi dvěma událostmi, procesy, jevy, proměnnými.⁶ Z tohoto důvodu je metoda vhodná pro predikci budoucích událostí, v našem případě se jedná o megatrendy.

V první fázi bylo nutné vytvořit jednak soubor událostí, megatrendů, jednak definovat proměnné, které budou v určité míře konkrétní události (megatrendy) charakterizovat. Bylo nezbytné provést jejich operacionalizaci tak, aby každá událost byla operacionalizována pouze jednou proměnnou. V opačném případě by mohlo dojít k dvojitému odhadu dopadů. Identifikace, monitorování a výběr proměnných je základním krokem pro použití MKI.⁷

Stávající analýza obsahuje 29 megatrendů, tedy 29 „událostí“. Pro každou událost bylo nutné definovat odpovídající proměnnou. K definici proměnných byl použit *Draft strategického dokumentu Česká republika 2030* a podpůrné dokumenty (např. Evropské Unie *The European Environment – state and outlook 2010: assesment of global megatrends*). Výsledkem je 29 dvojic skládajících se z události v podobě megatrendu a proměnné, která je operacionalizovaným signálem charakterizujícím daný megatrend. Příklad je uveden v následující tabulce.

Tabulka 1: Příklad vztahu megatrendu a proměnné

Megatrend	Proměnná
Zdravý životní styl	Investice do zdravotní gramotnosti obyvatel
Potravinová bezpečnost	Kontrola kvality potravin a dostupnost bezpečných potravin
Nárůst významu nestátních aktérů	Nárůst vlivu nestátních aktérů (developeři, investoři, občanská sdružení, ale také EU nebo MMF) na tvorbu veřejné politiky (policy)

⁴ BALABÁN, M., LUDVÍK, J. a STEJSKAL, L. a kol. *Strategické trendy globálního vývoje*. Liberec: Roman Karpaš RK, 2012. S. 51.

⁵ BALABÁN, M., LUDVÍK, J. a STEJSKAL, L. a kol. *Strategické trendy globálního vývoje*. Liberec: Roman Karpaš RK, 2012. S. 123.

⁶ FREI, D. a RULOFF, D.. *Handbook of Foreign Policy Analysis*. Dordrecht: Martinus Nijhoff Publishers, 1989. ISBN: 0-7923-0108-0. S. 153.

⁷ MONTO, M., GANESH, L.S. a VARGHESE, Koshy. *Sustainability and Human Settlements: Fundamental Issues, Modeling and Simulations*. New Dehli: Sage, 2005. ISBN: 0-7619-3385-9. S. 131.

Jakmile jsou v našem případě zvoleny proměnné, je provedeno jejich zahrnutí do matice $n \times n$, která je nástrojem pro zkoumání vzájemných vztahů. Matice je sestavena tak, že v řádcích i ve sloupcích je stejný soubor proměnných a mezi nimi jsou zaznamenávány párové interakce.⁸ Cílem je vytvořit dynamický model, který spojuje a identifikuje proměnné pomocí křížových interakcí. Pro každou proměnnou musí být vztah vypovídající o tom, zda změna této proměnné způsobí i změnu dalších proměnných.⁹ Znak vytvořené matice pro strategické plánování poskytuje možnost pracovat s nejrůznějšími proměnnými a odkrýt vhodnost či nevhodnost jednotlivých směrů vývoje. Výsledky metody je možné použít jako oporu pro odpovídající argumentaci při strategickém rozhodování.¹⁰

Přístup, který jsme pro analýzu zvolili, spočívá v konstrukci 29 matic. Každá matice reprezentuje jeden megatrend a proměnné jsou zastoupeny signály trendů (T), které s daným megatrendem nejvíce souvisejí. Trendem pro účely tvorby matic rozumíme megatrend související s daným trendem. Například megatrend 5M. *Globální stárnutí* souvisí s trendy 01T. *Zdravý životní styl*, 02T. *Rostoucí populace*, 08T. *Zvyšující se dostupnost technologií*, 12T. *Rostoucí zadluženost*, 17T. *Civilizační choroby a 21T. Rostoucí individualismus a síla jednotlivců*. Matice k tomuto megatrendu bude tedy v řádcích i ve sloupcích obsahovat proměnné, které tvoří dvojice s těmito souvisejícími trendy. Tabulka 2 představuje příklad této matice.

Tabulka 2: Příklad matice křížových interakcí pro megatrend 5M Globální stárnutí

5M	01T	02T	08T	12T	17T	21T
01T	0				-0,9	
02T		0				
08T			0			
12T				0		
17T	0,9				0	
21T						0

Následně po konstrukci vhodné matice, je nutné stanovit odhad výskytu pravděpodobnosti, který se vztahuje k proměnné bez ohledu na její interakci s jinými proměnnými. Tyto pravděpodobnosti mohou být určeny po konzultaci s experty.¹¹ Následně dojde k evaluaci vzájemných vztahů jednotlivých proměnných, kdy se předpokládá, že každá proměnná má vliv na proměnnou druhou.¹²

⁸ MOUTINHO, L. a CHIEN, Ch. *Problems in Marketing: Applying Key Concepts and Techniques*. 2. vyd. New Dehli: Sage, 2008. ISBN: 978-0-7679-5. S. 81.

⁹ CRUZ-CUNHA, M. M., ed. *Enterprise Information Systems for Business Integration in SMEs: Technological, Organizational, and Social Dimensions*. Hershey: Business Science Reference, 2010. ISBN: 978-1-60566-892-5. S. 92.

¹⁰ MOUTINHO, L. a CHIEN, Ch. *Problems in Marketing: Applying Key Concepts and Techniques*. 2. vyd. New Dehli: Sage, 2008. ISBN: 978-0-7679-5. S. 81.

¹¹ ROPER, A. T. aj. *Forecasting and Management of Technology*. 2. vyd. New Jersey: John Wiley & Sons, 2011. ISBN: 978-0-470-44090-2. S. 150.

¹² MOUTINHO, L. a CHIEN, Ch. *Problems in Marketing: Applying Key Concepts and Techniques*. 2. vyd. New Dehli: Sage, 2008. ISBN: 978-0-7679-5. S. 81.

Podstatou metody je určení tzv. podmíněných pravděpodobností.¹³ V tomto kroku je pro odhad pravděpodobností výskytu vztahu mezi dvěma proměnnými primárně využit soubor expertů.¹⁴

Vztahy mezi proměnnými je možné zkoumat dvojím způsobem, a to přímo či nepřímo. Přímá klasifikace spočívá v tom, že je matice využita k evaluaci všech potenciálních vztahů mezi proměnnými. Experti odpovídají na otázky typu „pokud – pak“. Nepřímá klasifikace zkoumá dopady skrze smyčky. Pro naše účely byla použita klasifikace přímá.¹⁵

Experti jsou dotázáni, aby poskytli svůj expertní odhad toho, jak jedna proměnná ovlivní druhou. Pro ilustraci uveďme příklad pro megatrend 5M. *Globální stárnutí*. Tabulka 3 uvádí trendy a proměnné k nim přiřazené.

Tabulka 3: Příklady proměnných pro megatrend 5M

Trend	Přiřazená proměnná
02T. Rostoucí populace	Výše populace v ČR
17T. Civilizační choroby	Počet nemocných v důsledku nezdravého životního stylu, konzumace průmyslově upravených potravin apod.

Otázky pro experty mohou mít následující podobu: „*Pokud vzrostou investice do zlepšení zdravotní gramotnosti obyvatel, jak to ovlivní stoupající počet nemocných v důsledku nezdravého životního stylu a konzumace průmyslově upravených potravin?*“ Další otázka může být formulována jako: „*Pokud dojde ke zvýšení porodnosti v ČR, jak to ovlivní investice do zlepšení zdravotní gramotnosti obyvatel?*“

Odhady expertů jsou vepsány do matice. Diagonální řada zůstává prázdná. Tento krok může být časově náročný, jelikož je nutné zvažovat různé i opakující se nebo nelogické eventuality. Je vhodné zvolit určité rozpětí mezi možnými odpověďmi a neomezovat je pouze na dvě hodnoty. Optimální je použít škálu. Při řešení komplexních problémů jsou vyžadovány až tisíce variantních výpočtů. Proto je vhodné využít software, jenž je uzpůsoben pro tento druh metody.¹⁶ Pro zhodnocení výsledků stávající analýzy se ukázal jako nejvhodnější software Smic-Prob Expert.

Při hodnocení proměnných jsou brány v úvahu celkem dva aspekty. Jsou jimi mód (směr) vztahu a síla vztahu. Mód vztahu vyjadřuje, zda jedna proměnná ovlivňuje druhou, a pokud ano, zda se jedná o vliv pozitivní či negativní. V této kategorii rozlišujeme tři typy vztahů. Prvním typem jsou vztahy pozitivní, kdy je vzájemné ovlivnění kladné a tento efekt spadá do tzv. *módu zlepšení*. Podstatou je, že výskyt jedné proměnné výrazně zvyšuje pravděpodobnost výskytu druhé proměnné. Druhý typ tvoří vztahy negativní a spadají do tzv. *módu zbrzdění*. Výskyt jedné proměnné tedy snižuje pravděpodobnost výskytu druhé proměnné tím, že jí ve výskytu zabraňuje a činí ji případně prakticky neuskutečnitelnou. Jsou také proměnné, u kterých k žádnému vzájemnému ovlivnění nedochází, což vytváří třetí kategorii, tzv. *mód nepropojení*.

Síla vztahu svědčí o tom, jak silně jsou proměnné spojeny, a týká se jak proměnných spadajících do módu zlepšení, tak proměnných spadajících do módu zbrzdění. Některé proměnné jsou spojeny velmi

¹³ ROPER, A. T. aj. *Forecasting and Management of Technology*. 2. vyd. New Jersey: John Wiley & Sons, 2011. ISBN: 978-0-470-44090-2. S. 150.

¹⁴ FREI, D. a RULOFF, D.. *Handbook of Foreign Policy Analysis*. Dordrecht: Martinus Nijhoff Publishers, 1989. ISBN: 0-7923-0108-0. S. 154.

¹⁵ ASAN, S. S. a ASAN, U. Qualitative cross-impact analysis with time consideration. *Technological Forecasting & Social Change*. 2007, 74, 627-644. ISSN: 0040-1625. S. 628-629.

¹⁶ FREI, D. a RULOFF, D. *Handbook of Foreign Policy Analysis*. Dordrecht: Martinus Nijhoff Publishers, 1989. ISBN: 0-7923-0108-0. S. 154-156.

silně, což znamená, že výskyt jedné proměnné podstatně mění pravděpodobnost výskytu druhé, zatímco ostatní proměnné jsou spojeny slabě. V podstatě můžeme tvrdit, že čím slabší je pouto mezi proměnnými, tím blíže je jejich vzájemný vztah módu nepropojení.¹⁷ Síla vztahu je zastoupena výše zmíněnými číselnými hodnotami na předem stanovené škále, kterou experti doplňují k jednotlivým vztahům.

V tabulce 2 je u vztahu 01T a 17T uvedena hodnota -0,9. Z této hodnoty můžeme interpretovat, že vazba mezi těmito dvěma proměnnými je silná. Dále spadá do módu zbrzdění. Mód zbrzdění je u této vazby z důvodu, že pokud investujeme do zdravotní gramotnosti obyvatelstva, dojde k zabránění (snížení pravděpodobnosti výskytu) růstu počtu nemocných z důvodu nezdravého životního stylu a konzumace průmyslově upravených potravin.

Naopak u vztahu 17T a 01T je v tabulce 2 hodnota 0,9 (pokud dojde ke zvýšení počtu nemocných, jak to ovlivní investice do zdravotní gramotnosti). Vazba je opět silná, spadá však do módu zlepšení, protože výskyt 17T výrazně zvýší pravděpodobnost 01T.

Proměnné je možné dále klasifikovat do několika kritérií a začlenit je do tabulky, ve které má každá proměnná jedinečnou pozici. Ta se zpracovává podle hodnot závislosti a vlivu.

- a) Vlivné proměnné se vyznačují vysokým vlivem, ale nízkou závislostí. Mohou být nazvány determinujícími proměnnými.
- b) Závislé proměnné naopak mají nízký vliv, ale vysokou závislost. Mohou být monitorovány a nazvány jako výsledné proměnné.
- c) Klíčové, nazvány také kritické proměnné, mají vysoký jak vliv, tak závislost.
- d) Vyloučené proměnné nejsou propojeny se systémem a mohou být vyloučeny, protože jejich vliv i závislost jsou velmi nízké.
- e) Neutrální proměnné mají střední hodnoty vlivu i závislosti, proto je náročné předvídat jejich vývoj.¹⁸

Pokud se vrátíme k tabulce 2, vidíme, že proměnná 01T je v rámci megatrendu 5M. Globální stárnutí proměnnou klíčovou. Má totiž jak vysoký vliv, tak vysokou závislost.

Pro lepší identifikaci vzájemných vztahů slouží modelové mapy, do nichž po analýze mohou být zahrnuty významné proměnné a jejich vzájemné vztahy.¹⁹

2.2 Tvorba modelu zhodnocení dopadů megatrendů na klíčové oblasti

Metoda křížových interakcí považuje čas za důležitý aspekt pro vyjádření dopadu jedné proměnné na druhou.²⁰ Bylo vyvinuto několik verzí metody křížových interakcí, které počítají s aspektem časového rámce. Tyto verze dělíme do 6 kategorií podle toho, jak s časem pracují.

První kategorie byla navržena Gordonem a Haywardem a zakládá se na tom, že se ptáme, jaký efekt nastane v případě vlivu jedné proměnné na druhou v určitém časovém úseku. Tento časový úsek je reprezentován kauzalitou. Je zřejmé, že pokud jedna proměnná ovlivňuje druhou, první proměnná se

---

¹⁷ DUNN, W. N. *Public Policy Analysis: An Introduction*. 5. vyd. New York: Routledge, 2016. ISBN: 978-0-205-25257-2. S. 173-174.

¹⁸ ASAN, S. S.; ASAN, U. Qualitative cross-impact analysis with time consideration. *Technological Forecasting & Social Change*. 2007, 74, 627-644. ISSN: 0040-1625. S. 637.

¹⁹ DUNN, W. N. *Public Policy Analysis: An Introduction*. 5. vyd. New York: Routledge, 2016. ISBN: 978-0-205-25257-2. S. 174.

²⁰ DUNN, W. N. *Public Policy Analysis: An Introduction*. 5. vyd. New York: Routledge, 2016. ISBN: 978-0-205-25257-2. S. 174.

stala dříve. Druhá kategorie bere v potaz efekt závislý na časové posloupnosti událostí. Autoři kategorie zdůrazňují, že sekvence často přesahuje odhadovanou pravděpodobnost. Třetí kategorie se skládá ze studií, které předpovídají pravděpodobnost křížových proměnných jako funkci času. Proměnné jsou viděny jako křivky reprezentující kumulativní distribuční funkci jedné události na neurčitě dlouhou dobu. Čtvrtá kategorie produkuje odhad toho, jak se proměnné budou měnit v čase a jaký je dopad těchto změn. Pátá kategorie je tzv. *trend impact analysis*, šestá kategorie pracuje s neurčitými čísly a operacemi.²¹

V analýze je zvolen postup, který zohledňuje, v jakém časovém úseku má proměnná A dopad na proměnnou B. Přestože proměnné mohou být spojeny velmi silně, ať už v módu zlepšení či zbrzdění, dopady jedné proměnné na druhou mohou vyžadovat dlouhý časový úsek. Všechny předpovědi by se měly držet v předpokládaném horizontu. Experti se vyjadřují k dopadu v období příštích 15 až 35 let (do roku 2030 s výhledem do roku 2050). Pokud je hodnota časového úseku příliš vysoká a nad rámec uvedeného úseku, většinou to znamená, že není zaznamenán žádný přímý dopad jedné proměnné na druhou.²²

Vybranými klíčovými oblastmi rozvoje České republiky jsou:

1. Lidé a společnost
2. Udržitelný hospodářský model
3. Ekosystémy
4. Udržitelný rozvoj sídel a území
5. Česká republika podporující udržitelný rozvoj v Evropě a ve světě
6. Dobré vládnutí pro udržitelný rozvoj

Na vybrané klíčové oblasti rozvoje České republiky budou v příštích 15 až 35 letech dopadat megatrendy jak různorodé, tak se bude jednat o dopady určité intenzity. Dopadající megatrendy byly vyhledány analýzou dokumentů, zejména se jednalo o dokument *Draft strategického dokumentu Česká republika 2030*. Z dalších stěžejních dokumentů uvádíme např. *The European Environment – state and outlook 2010: assesment of global megatrends*, rovněž Martin Potůček a Arnošt Veselý: *Klíčová ohrožení a příležitosti rozvoje České republiky do roku 2025*. Další vyhledávání probíhala prostřednictvím konzultací se zadavatelem a s experty.

Pro klíčovou oblast rozvoje Lidé a společnost byly identifikovány megatrendy *civilizační choroby, demokratizace společnosti, globální ekonomický růst, nárůst významu nestátních aktérů, rostoucí nerovnosti, rostoucí přístup k informacím, snižování diskriminace, zdravý životní styl, zvyšující se dostupnost technologií a zvyšující se rychlost technologické změny*.

Pro klíčovou oblast rozvoje Udržitelný hospodářský model se jednalo o megatrendy *globální ekonomický růst, rostoucí mobilita, rostoucí objem regulací, rostoucí spotřeba energie, rostoucí zadluženost, zintenzivňující se globalizace, změna klimatu a její dopady, zvyšující se dostupnost technologií a zvyšující se rychlost technologické změny*.

Pro klíčovou oblast rozvoje Ekosystémy byly vyhledány megatrendy *degradace ekosystémů, potravinová bezpečnost, rostoucí spotřeba zdrojů, urbanizace, změna klimatu a její dopady a zvyšující se soutěž o zdroje*.

---

²¹ ASAN, S. S.; a ASAN, U. Qualitative cross-impact analysis with time consideration. *Technological Forecasting & Social Change*. 2007, 74, 627-644. ISSN: 0040-1625. S. 630.

²² MOUTINHO, L.; CHIEN, Ch. *Problems in Marketing: Applying Key Concepts and Techniques*. 2. vyd. New Dehli: Sage, 2008. ISBN: 978-0-7679-5. S. 82.

Pro klíčovou oblast rozvoje Udržitelný rozvoj sídel a území se jednalo o megatrendy *demokratizace společnosti, globální ekonomický růst, globální stárnutí, rostoucí nerovnosti, rostoucí objem regulací, rostoucí spotřeba energie, urbanizace a změna klimatu a její dopady.*

Pro klíčovou oblast rozvoje Česká republika podporující udržitelný rozvoj v Evropě a ve světě byly pro analýzu vyhledány megatrendy *demokratizace společnosti, nárůst silové politiky, od unipolárního k multipolárnímu světu, rostoucí objem migrace, rostoucí objem regulací, zintenzivňující se globalizace a změna klimatu a její dopady.*

Pro klíčovou oblast rozvoje Dobré vládnutí pro udržitelný rozvoj se jednalo o megatrendy *demokratizace společnosti, globální ekonomický růst, nárůst významu nestátních aktérů, rostoucí individualismus a síla jednotlivců, rostoucí nerovnosti, rostoucí objem regulací, rostoucí přístup k informacím, snižování diskriminace, virtualizace světa a zvyšující se rychlost technologické změny.*

3. Přehled a zhodnocení odborné literatury

Kapitola přináší anotace základních publikací, z nichž bylo čerpáno v procesu analýzy zejména prostřednictvím využití metody *Cross Impact Analysis* hodnotící vazby mezi vybranými globálními megatrendy a jejich vliv na vybrané klíčové oblasti rozvoje České republiky do roku 2030. Doplňkově byly zpracovány i anotace vybraných publikací zaměřených na problematiku globálních megatrendů.

1. William N. Dunn: *Public Policy Analysis: An introduction*²³

Přínos knihy spočívá v tom, že vysvětluje pojmy důležité pro správné provedení metody křížových interakcí. Zabývá se třemi aspekty vzájemných vztahů mezi proměnnými. Jsou jimi mód (směr) vztahu, síla vztahu a aspekt času. Tyto aspekty jsou nezbytné pro správný výklad toho, jak se proměnné ovlivňují, pro výklad hybných a strategických sil. Aspekt času je důležitý pro analýzu dopadu jednotlivých proměnných. Zmíněna jsou také některá úskalí metody a potenciální možnosti dalšího využití, jako jsou například myšlenkové mapy.

2. Luis Moutinho a Charles Chien: *Problems in Marketing: Applying Key Concepts and Techniques*²⁴

Přestože je publikace určena pro tvorbu marketingových strategií, kniha se věnuje v obecné rovině metodě křížových interakcí a zejména se vztahuje ke dvěma problematickým aspektům. Jedním z nich je výběr proměnných a jejich uspořádání do matice. Druhým je zhodnocení vztahů mezi nimi na základě toho, zda se ovlivňují pozitivně, negativně či zda je ovlivnění minimální.

3. Daniel Frei a Dieter Ruloff: *Handbook of Foreign Policy Analysis*²⁵

Publikace se věnuje metodě křížových interakcí jak z hlediska teoretického, tak praktického. V několika krocích je popsán postup, který při analýze může být použit. Pro demonstraci byl zvolen příklad s dovážením zbraní do zemí třetího světa. Zahrnuty jsou též otázky, jež mohou být položeny expertům a jednoduchá matice ukazující vzájemné vztahy proměnných. Na závěr jsou zmíněny možnosti, jak lze výsledky analýzy využít.

4. M. Monto, L. S. Ganesh a Koshy Varghese: *Sustainability and Human Settlements: Fundamental Issues, Modeling and Simulations*²⁶

V publikaci je uvedena metoda křížových interakcí a její využití pro analýzu týkající se sídelních oblastí v okolí vodních ploch. V sedmi krocích je zde popsán proces výběru relevantních proměnných a jejich zhodnocení pomocí matice. Zdůrazněna je zde bifokální povaha metody.

---

²³ DUNN, W. N. *Public Policy Analysis: An Introduction*. 5. vyd. New York: Routledge, 2016. ISBN: 978-0-205-25257-2.

²⁴ MOUTINHO, L.; CHIEN, Charles. *Problems in Marketing: Applying Key Concepts and Techniques*. 2. vyd. New Dehli: Sage, 2008. ISBN: 978-0-7679-5.

²⁵ FREI, D. a RULOFF, D. *Handbook of Foreign Policy Analysis*. Dordrecht: Martinus Nijhoff Publishers, 1989. ISBN: 0-7923-0108-0.

²⁶ MONTO, M., GANESH, L. S. a VARGHESE, K. *Sustainability and Human Settlements: Fundamental Issues, Modeling and Simulations*. New Dehli: Sage, 2005. ISBN: 0-7619-3385-9.

5. Alan Thomas Roper aj.: *Forecasting and Management of Technology*²⁷

Kniha popisuje rozdíl mezi kvalitativním a kvantitativním přístupem v metodě křížových interakcí. V části zaměřené na popis kvantitativního přístupu jsou zahrnuty vzorce pro odpovídající výpočty. Závěrečný oddíl v několika bodech popisuje podstatu kvalitativního přístupu.

6. Maria Manuela Cruz-Cunha, ed.: *Enterprise Information Systems for Business Integrations in SMEs: Technological, Organizational, and Social Dimensions*²⁸

Publikace mapuje různé druhy proměnných, podle míry jejich vlivu a závislosti. Zdůrazňuje, že metoda křížových interakcí je konstruována jako dynamický model.

7. Luiz Moutinho, ed.: *Strategic Management in Tourism*²⁹

Kniha se věnuje metodě křížových interakcí a její aplikaci na problematiku turismu. Publikace obsahuje kromě obecného popisu metody také několik matic, které přehledně zachycují aspekty vzájemných vztahů mezi proměnnými, a to zejména sílu a směr vztahu.

8. Matthias Muskat, Deborah Blackman a Bridget Muskat: *Mixed Methods: Combining Expert Interviews, Cross-Impact Analysis and Scenario Development*³⁰

Publikace představuje možnosti, jak použít metodu křížových interakcí k tomu, aby bylo možné z ní vytvořit určitý budoucí scénář. Obsahuje také predikci scénáře ve formě tzv. trychtýře.

9. Stephen M. Millett: *Managing the Future: A Guide to Forecasting and Strategic Planning in the 21st century*³¹

Přínos publikace spočívá v tom, že metoda křížových interakcí je dána do souvislosti s předpovědí budoucích událostí pomocí scénářů. Jedná se v ní jak o popis metody, tak o popis možné tvorby predikčních scénářů.

10. Martha J. Garrett: *Health Features. A Handbook for Health Professionals*³²

Publikace popisuje metodou křížových interakcí s ohledem na zkoumání vztahů významných pro populační růst. Aspekt času zde není brán jako samostatná kategorie, nýbrž je zahrnut přímo do primární matice s tím, že proměnné obsahují časový údaj „do roku 2020“. Autorka upozorňuje také na složitost řetězení jednotlivých proměnných a nezbytnost softwarového nástroje pro zpracování tohoto řetězení.

---

²⁷ ROPER, A. T. aj. *Forecasting and Management of Technology*. 2. vyd. New Jersey: John Wiley & Sons, 2011. ISBN: 978-0-470-44090-2.

²⁸ CRUZ-CUNHA, M. M., ed. *Enterprise Information Systems for Business Integration in SMEs: Technological, Organizational, and Social Dimensions*. Hershey: Business Science Reference, 2010. ISBN: 978-1-60566-892-5.

²⁹ MOUTINHO, L. ed. *Strategic Management in Tourism*. 2. vyd. Cambridge: Cambridge University Press, 2011. ISBN: 978-1-84593-588-7.

³⁰ MUSKAT, M.; BLACKMAN, D.; MUSKAT, B. Mixed Methods: Combining Expert Interviews, Cross-Impact Analysis and Scenario Development. *The Electronic Journal of Business Research Methods*. 2012, 10(1), 9-18.

³¹ MILLETT, S. M. *Managing the Future: A Guide to Forecasting and Strategic Planning in the 21st Century*. Axminster: Triarchy Press, 2011. ISBN: 978-1-908009-48-7.

³² GARRETT, M. J. *Health Features: A Handbook for Health Professionals*. Uppsala: Uppsala University, 1999.

11. Seyda Serdar Asana a Umut Asan: Qualitative cross-impact analysis with time consideration³³

Odborný článek podrobně popisuje využití metody křížových interakcí s aspektem času. V úvodu jsou zmíněny dvě možnosti metody, a to klasifikace přímá a nepřímá. Autoři článku se zabývají klasifikací přímou. Obdobně i ve stávající analýze budeme používat přímou klasifikaci. Důležitou okolností je zapojení aspektu času. Autoři zmiňují šest možných přístupů k tomu, jak provést metodu křížových interakcí s využitím času. Na příkladu matice s deseti proměnnými je tento aspekt znázorněn, nechybí ani příklady otázek pro experty.

12. Martin Potůček a Arnošt Veselý: Klíčová ohrožení a příležitosti rozvoje České republiky do roku 2025³⁴

Tato prognostická studie, vzniklá na Univerzitě Karlově, popisuje vnější a vnitřní trendy. Vnitřním trendům je věnována hlavní pozornost, jelikož je problematika vztažena na aktuální situaci v České republice. Autoři věnovali pozornost zhodnocení působení jednotlivých vnitřních trendů, také však ke každému z nich pomocí tzv. strategických výzev vytvořili přehled možných reakcí a způsobů, jak dané trendy podpořit, či naopak eliminovat.

13. Miloš Balabán, Jan Ludvík a Libor Stejskal: Strategické trendy globálního vývoje³⁵

Autoři publikaci rozdělili do několika kapitol, kdy každá představuje jeden globální megatrend a odraz jeho působení ve světě. Popis situace v České republice je omezen na poslední kapitolu, stále je však umístěn do kontextu globálního vývoje a zdůrazňuje účast ČR v mezinárodních organizacích.

14. European Environment Agency: The European environment – state and outlook 2010: assessment of global megatrends³⁶

Dokument vytvořený pro potřeby Evropské Unie obsahuje přehled významných globálních megatrendů spadajících do oblasti sociální, politické, environmentální a ekonomické. Součástí dokumentu je zhodnocení působení daného megatrendu v globálním měřítku a predikce vývoje do budoucna. Praktické jsou také grafy, jež srovnávají situaci současnou a předpoklady budoucí.

---

³³ ASAN, S. S.; ASAN, U. Qualitative cross-impact analysis with time consideration. *Technological Forecasting & Social Change*. 2007, 74, 627-644. ISSN: 0040-1625.

³⁴ POTŮČEK, M.; VESELÝ, A., ed. *Klíčová ohrožení a příležitosti rozvoje České republiky do roku 2025*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, 2011.

³⁵ BALABÁN, M.; LUDVÍK, J.; STEJSKAL, L. a kol. *Strategické trendy globálního vývoje*. Liberec: Roman Karpaš RK, 2012. ISBN: 978-80-87100-20-2.

³⁶ European Environment Agency. *The European environment – state and outlook 2010: assessment of global megatrends*. Copenhagen: European Environment Agency, 2011. ISBN: 978-92-9213-208-8.

4. Model zhodnocení míry vzájemného ovlivňování 29 vybraných globálních megatrendů – výsledky analýzy

Budoucnost České republiky je ovlivněna vývojovou dynamikou klíčových oblastí České republiky a české společnosti, které lze odhadovat v horizontu příštích 15 až 35 let. Je vnořena do kontextu celosvětových událostí, které dopadají na jednotlivé státy světa s ohledem na jejich geografickou polohu. Již v současnosti působí a budou působit nejen na situaci v ČR, ale na celý svět mohutné síly, tzv. globální megatrendy (dále GMT) jako „dlouhodobé transformační procesy, které v delším časovém horizontu ovlivňují naše myšlení, aktivity, uspořádání společnosti a budoucí realitu světa“. Představují základní vnější determinanty rozvoje České republiky.

Kapitola obsahuje části, které se týkají základních předpokladů, jež jsou nutné i postačující k tomu, aby mohla být zjištěna jak míra vzájemného ovlivňování vybraných GMT a vytvořeny odpovídající modely, tak i zhodnoceny dopady na šest uvedených klíčových oblastí ČR. Model zhodnocení míry vzájemného ovlivňování vybraných globálních megatrendů je založen na souboru expertů (viz příloha Seznam zapojených expertů) vyjadřujících se k dané problematice a analytické činnosti.³⁷ Nejprve je uvedena část týkající se operacionalizace, následně model pro vizualizaci vazeb mezi jednotlivými GMT.

Operacionalizace GMT

Pro účely analýzy bylo definováno 29 megatrendů, jejichž seznam je uveden v příloze Anotace globálních megatrendů. Ačkoliv každý megatrend je ovlivňován dalšími, pro vyhledání vzájemných vazeb musí být provedena nezbytná redukce významů uvedených GMT tak, aby bylo možno zjistit jejich konkrétní působení jak na další jednotlivé megatrendy, tak i na oblasti, na které daný GMT může prakticky dopadat. V našem případě se jedná o vysledování vzájemného působení GMT a jejich dopadů v jednotlivých klíčových oblastech rozvoje ČR.

V následující tabulce je uveden přehled megatrendů a jejich obsahová redukce prostřednictvím operacionalizace. Jak již bylo uvedeno, operacionalizace byla provedena s ohledem na účel analýzy, zadání, daný časový rámec a další aspekty postupně omezující výzkumné pole. Operacionalizaci bylo nutné provést s ohledem na dopad megatrendů na šest vybraných klíčových oblastí rozvoje České republiky a z důvodu použití metody křížových interakcí³⁸.

---

³⁷ Jedná se o analytické aktivity, které dávají konkrétní odpovědi expertů do vzájemných vztahů.

³⁸ Operacionalizace v rámci MKI nemůže být provedena tak, aby bylo možno použít pro daný GMT více výroků, které by GMT charakterizovaly.

Tabulka: Operacionalizace GMT pro použití MKI

GMT	T	Operacionalizace GMT pro formulaci otázek
1.	17. Civilizační choroby	Počet nemocných v důsledku nezdravého životního stylu, konzumace průmyslově upravených potravin apod.
2.	03. Degradace ekosystémů	Fragmentace a unifikace krajiny
3.	27. Demokratizace společnosti	Plnohodnotná účast občanů na veřejné rozpravě a systematické posuzování návrhů veřejné správy s důrazem na soudržnost, spravedlnost a lidská práva
4.	28. Globální ekonomický růst	Ekonomický růst na základě makroekonomických charakteristik (např. růst HDP) a efektivní využívání veřejných výdajů s důrazem na udržení nezaměstnanosti na současné úrovni a podporu tradičních forem zaměstnání
5.	09. Globální stárnutí	Pohyb produktivní složky obyvatelstva ročně v ČR
6.	22. Nárůst silové politiky	Rizika vojenských hrozeb, sankcí a surovinového vydírání zaměřeného na ČR
7.	25. Nárůst významu nestátních aktérů	Nárůst vlivu nestátních aktérů (developeři, investoři, občanská sdružení, ale také EU nebo MMF) na tvorbu veřejné politiky (policy)
8.	23. Od unipolárního k multipolárnímu světu	Spolupráce ČR s ostatními státy v oblasti bezpečnosti a ekonomiky
9.	18. Potravinová bezpečnost	Kontrola kvality potravin a dostupnost bezpečných potravin
10.	21. Rostoucí individualismus a síla jednotlivců	Růst schopností jedinců ovlivňovat současné dění
11.	05. Rostoucí mobilita	Nerovnováha mezi strukturou služeb a rozmístěním ekonomicky aktivního obyvatelstva
12.	20. Rostoucí nerovnosti	Růst sociálních nerovností (na celostátní i regionální úrovni) v kvalitě života, možnostech bydlení, dostupnosti vzdělání a přístupu k práci pro znevýhodněné skupiny a periferní regiony
13.	26. Rostoucí objem migrace	Změny počtu obyvatelstva ČR v důsledku migrace
14.	11. Rostoucí objem regulací	Nárůst regulativní veřejné politiky, např. vyhlášek, dohod, standardů, monitoringů, kontrol, pravidel a nařízení omezujících či příkazujících konkrétní produkty a služby
15.	02. Rostoucí populace	Výše populace
16.	13. Rostoucí přístup k informacím	Snazší dostupnost dat, nenovějších vědeckých poznatků a zkušeností
17.	15. Rostoucí/celková spotřeba zdrojů	Zvýšení poptávky po produktech (potravin, věci běžné potřeby apod.) a vytváření podmínek pro větší využití domácí produkce

GMT	T	Operacionalizace GMT pro formulaci otázek
18.	16. Rostoucí spotřeba energie	Zvyšující se poptávka po energii
19.	12. Rostoucí zadluženost	Zlepšení úrovně finanční gramotnosti a finanční odpovědnosti obyvatel
20.	04. Růst střední třídy	Podíl střední třídy na celkovém počtu obyvatelstva
21.	24. Snižování diskriminace	Snižování diskriminace s ohledem na náboženské vyznání, sexuální orientaci, pohlaví, etnicitu apod., rovněž s ohledem na vzdělávání jako nástroj podpory soudržnosti
22.	07. Urbanizace	Důležitost funkčního a strategického územního plánování se zajištěnou dostupností veřejných služeb, různorodostí bydlení a podílem zeleně se současným snižováním záboru půdy
23.	06. Virtualizace světa	Vytvoření centralizovaných informačních systémů a on-line služeb
24.	01. Zdravý životní styl	Investice do zdravotní gramotnosti obyvatel
25.	14. Zintenzivňující se globalizace	Rostoucí otevřenost vývozu a dovozu produktů s ohledem na trh, vzájemnou závislost zemí, aktivní roli ČR ve vnějších politikách, aktivní účast na plánování koncepcí směrem ke koherenci politik pro udržitelný rozvoj
26.	10. Změna klimatu a její dopady	Negativní dopady změny klimatu, například rychlost odtoku vody z krajiny, zhoršení kvality půdy a omezení využívání přírodních zdrojů
27.	08. Zvyšující se dostupnost technologií	Rozvoj a propojování technologií (např. 3D tiskárny, „chytré“ domácí spotřebiče), automatizaci a digitalizaci procesů, kde dosud člověk nebyl zastupitelný, a jejich využití pro zkvalitnění života a rozšíření přístupu k práci
28.	29. Zvyšující se rychlost technologické změny	Rychlejší nárůst výpočetní kapacity, růst digitalizace a robotizace, nano- a biotechnologií, podporu rychlejší tvorby a využití patentů apod.
29.	19. Zvyšující se soutěž o zdroje	Import fosilních paliv (ropa, zemní plyn a uhlí)

Vizualizace vazeb

Model zhodnocení míry vzájemného ovlivňování vybraných GMT je založen na operacionalizaci jednotlivých GMT, které následně byly použity pro formulaci otázek.³⁹

³⁹ Seznam otázek, které byly předloženy expertům, je uveden v příloze. Jedná se o výběr ze všech možných dvojic dotazů, které byly formulovány pro daný počet megatrendů. Byly rovněž pokládány dotazy pro ohodnocení vývoje megatrendů chápaných samostatně, tedy bez ohledu na jakýkoliv vztah k ostatním megatrendům. Pro počet např. 10 megatrendů se jednalo o 100 dotazů. Jestliže otázky byly formulovány jako všechny vzájemné kombinace možností typu „jestliže..., pak...“ ve zcela technickém smyslu, vyskytly se mezi nimi i takové otázky, které logicky smysl nedávaly. Použitá metoda MKI však vyžadovala model pokládání otázek výše uvedeným způsobem. Proto s ohledem na požadované hodnocení byly pro účel analýzy některé otázky odstraněny, zejména takové, u nichž ve vztahové dvojici absentoval logický a jemu odpovídající význam.

Metoda křížových interakcí byla použita pro odhalení a analýzu komplexních závislostí jednotlivých proměnných. Z tohoto důvodu je metoda vhodná pro predikci budoucích událostí. Umožňuje analyzovat vztahy a vzájemné působení proměnných např. formou modelových map.⁴⁰ Z tohoto důvodu byly dle výpovědí expertů vytvořeny modelové mapy ve své multiparametrické rovině, které vizualizují tři ukazatele. V první řadě se jedná o směr vazby, přičemž druhým ukazatelem je kladná a záporná hodnota vazby. Dále je představena blízkost GMT nebo vzdálenost (ve smyslu homogenity) s ohledem na charakteristiky a hodnoty předkládané prostřednictvím expertů. I když je používán obecný jazyk názvu příslušného GMT, nejedná se o univerzální platnost prezentovaných údajů, ale je třeba zohlednit jednotlivé oblasti, počet respondentů včetně jejich hodnotových orientací.

U třetího ukazatele experti v určujících aspektech vnímají některé megatrendy jako blízké, jiné jako vzdálenější svými specifickými charakteristikami. Neznamená to, že by vzdálenější megatrendy na sebe a ostatní neměly vliv. Pokud by došlo ke změně podmínek u jednoho megatrendu v rámci blízké homogenní skupiny, lze předpokládat, že dojde k ovlivnění bližších GMT relativně dříve než vzdálenějších. Zkoumán byl v tomto smyslu i tzv. nepřímý efekt. Vazby vyobrazené v podobě modelových map je třeba chápat s ohledem na fakt, že megatrend je nutno vidět jako proměnnou, působící (a ovlivňující působení) najednou na několik dalších megatrendů. Parametry, jež byly poskytnuty experty, slouží ke konkretizaci vzájemného působení.⁴¹ Analytické výsledky včetně konkrétních modelů jsou uvedeny společně v následující kapitole.

---

⁴⁰ DUNN, W. N. *Public Policy Analysis: An Introduction*. 5. vyd. New York: Routledge, 2016, s. 176.

⁴¹ MILES, I.; SARITAS, O.; SOKOLOV, A. *Foresight for Science, Technology and Innovation*. Switzerland: Springer, 2016, s. 189.

5. Model zhodnocení dopadů megatrendů na 6 klíčových oblastí pro Českou republiku – výsledky analýzy

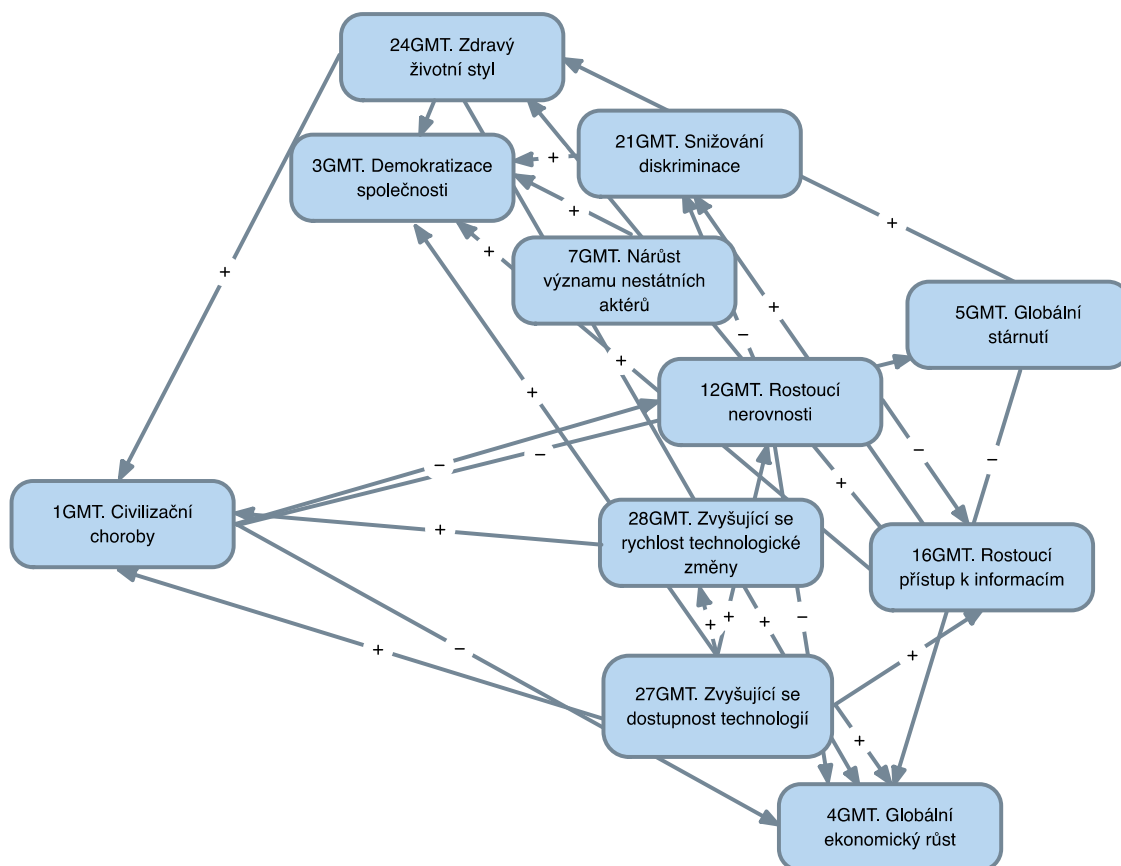
Dokument *Česká republika 2030* formuluje šest klíčových oblastí rozvoje České republiky. V každé oblasti působí výše uvedené síly, megatrendy, jejichž intenzita působení může být uvnitř každé oblasti různá, ačkoliv se ovlivňují vzájemně a každý megatrend je alespoň částečně ovlivňován všemi dalšími megatrendy. S ohledem na zaměření klíčových oblastí České republiky byly vybrány takové megatrendy, jejichž působení v rámci jednotlivých oblastí lze považovat za významné.

5.1 Oblast: Lidé a společnost

Na klíčovou oblast *Lidé a společnost* dopadá významně působení jedenácti GMT, jimiž jsou *rostoucí přístup k informacím, zvyšující se rychlost technologické změny, snižování diskriminace, demokratizace společnosti, zvyšující se dostupnost technologií, zdravý životní styl, nárůst významu nestátních aktérů, globální ekonomický růst, globální stárnutí, rostoucí nerovnosti a civilizační choroby* s průměrnou intenzitou působení GMT jako nezávislých vývojových trendů ve výše uvedeném pořadí podle indexů vlivu. (Index vlivu se pohybuje v rozmezí -3,45 až 2,7)⁴².

Vazba mezi GMT v rámci klíčové oblasti je uvedena v následující modelové mapě, která byla odvozena ze zdrojových údajů.

Modelová mapa 1. Vazby mezi GMT dopadající na klíčovou oblast Lidé a společnost.

⁴² Vliv resp. dopad megatrendu byl zjišťován na stupnici 1 až 5, kdy 1 znamená velmi malý vliv GMT, až 5, kdy se jedná o maximální vliv GMT. Pozitivní vliv je chápán s kladnou orientací indexů, negativní se zápornou orientací indexů.

V tabulce níže je v jednotlivých polích uvedena intenzita vlivu odpovídajících GMT.

Tabulka 5.1: Matice významných křížových interakcí

lidé a společnost	1M civilizační choroby	3M demokrati- zace společnosti	4M globální ekonomický růst	5M globální stárnutí	7M nárůst významu nestátních aktérů	12M rostoucí nerovnosti	16M rostoucí přístup k informacím	21M snižování diskriminace	24M zdravý životní styl	27M zvyšující se dostupnost technologií	28M zvyšující se rychlost technologické změny
1M civilizační choroby	-3,45		-2,18	-1,70		-2,11			0,50		1,17
3M demokratizace společnosti		1,4	0,56			1,00	1,60	1,60			
4M globální ekonomický růst		1,00	0,25			0,10			1,50	2,10	2,10
5M globální stárnutí		-0,67	-2,27	-1		-1,11			0,50	-0,13	-0,60
7M nárůst významu nestátních aktérů		0,91			0,5						
12M rostoucí nerovnosti	-2,30	-2,09	-2,60			-2	-1,75	-3,00			-1,50
16M rostoucí přístup k informacím	0,56	2,82				0,63	2,7	2,44	2,56	2,80	3,22
21M snižování diskriminace		2,80				1,36		1,80			
24M zdravý životní styl	1,64		2,09	2,29					0,91		

lidé a společnost	1M civilizační choroby	3M demokrati- zace společnosti	4M globální ekonomický růst	5M globální stárnutí	7M nárůst významu nestátních aktérů	12M rostoucí nerovnosti	16M rostoucí přístup k informacím	21M snižování diskriminace	24M zdravý životní styl	27M zvyšující se dostupnost technologií	28M zvyšující se rychlost technologické změny
27M zvyšující se dostupnost technologií	1,25	1,80	2,40			1,38	2,91			1,44	3,18
28M zvyšující se rychlost technologické změny	1,13		2,00			0,90	2,82		1,71	3,00	2,10

S ohledem na pozitivní samostatné působení jednotlivých GMT ve výhledu do budoucna je nejlépe vnímán GMT *rostoucí přístup k informacím* ($i=2,7$) ve významu rozšíření přístupu k informacím, s důrazem na nové vědecké poznatky a zkušenosti. GMT *zvyšující se rychlost technologické změny* ($i=2,1$) má pozitivní hodnocení, protože podpora a rozvoj digitalizace, robotizace, nano- a biotechnologií a jejich zapojení do každodenního života bude pro oblast *Lidé a společnost* velkým přínosem. S tím souvisí pozitivní vnímání GMT *zvyšující se dostupnost technologií* ($i=1,44$), spočívající v automatizaci procesů a rozvoji technologií, které budou využity pro zkvalitnění života a zlepšení přístupu k práci. Nižší hodnotu indexu vykazuje také GMT *snižování diskriminace* ($i=1,80$), kdy snižování diskriminace s ohledem na náboženské vyznání, sexuální orientaci, pohlaví, etnicitu apod., vidí experti jako megatrend působící jen mírně pozitivně na oblast *Lidé a společnost*. GMT *demokratizace společnosti* ($i=1,4$), který sleduje jako cíl dosažení plnohodnotné účasti občanů na veřejné rozpravě a systematického posuzování návrhů veřejné správy, patří mezi megatrendy, jež jsou vnímány pozitivně. Mírně pozitivně jsou viděny investice do zdravotní gramotnosti, neboli GMT *zdravý životní styl* ($i=0,91$). Nejnižší hodnoty, stále však pozitivní, vykazují GMT *nárůst významu nestátních aktérů* ($i=0,5$) a GMT *globální ekonomický růst* ($i=0,25$). Vliv nestátních aktérů (developéři, investoři, občanská sdružení), včetně EU a MMF na tvorbu veřejné politiky, je vnímán mírně pozitivně. Minimální pozitivní vliv je přikládán snaze o ekonomický růst na základě makroekonomických charakteristik (např. růst HDP) a efektivní využívání veřejných výdajů s důrazem na udržení nezaměstnanosti na současné úrovni a podporu tradičních forem zaměstnání.

Negativně je v dané oblasti vnímán zejména GMT *civilizační choroby* ($i=-3,45$), tedy změna počtu nemocných v důsledku nezdravého životního stylu či konzumace průmyslově upravených potravin. Sociální nerovnosti v kvalitě života, možnostech bydlení, dostupnosti vzdělání a přístupu k práci pro znevýhodněné skupiny a periferní regiony, tedy GMT *rostoucí nerovnosti* ($i=-2$), byl experty určen rovněž jako trend s výrazně negativním vlivem na oblast *Lidé a společnost*. Dále GMT *globální stárnutí* ($i=-1$), projevující se v pohybu produktivní složky obyvatelstva, je vnímán mírně negativně.

Výše uvedené GMT působí současně ve vztazích s ostatními GMT. GMT *civilizační choroby* negativně dopadá na GMT *globální ekonomický růst* ($i=-2,18$) a GMT *rostoucí nerovnosti* ($i=-2,11$). Pokud dojde ke zvýšení počtu nemocných v důsledku nezdravého životního stylu či konzumace průmyslově upravených potravin, velmi negativně se to odrazí na snaze o udržení ekonomického růstu na základě makroekonomických charakteristik a o efektivní využívání veřejných zdrojů. Také to přispěje k nerovnostem v kvalitě života, možnostech bydlení, dostupnosti vzdělání a přístupu k práci pro znevýhodněné skupiny a periferní regiony. GMT *civilizační choroby* působí negativně také na GMT *globální stárnutí* ($i=-1,70$) v tom smyslu, že oslabí produktivní složku obyvatelstva.

Positivní dopad GMT *civilizační choroby* je ve vztahu s GMT *zdravý životní styl* ($i=0,50$) a GMT *zvyšující se rychlost technologické změny* ($i=1,17$). Pokud dojde k růstu počtu nemocných v důsledku nezdravého životního stylu či konzumace průmyslově upravených potravin, podpoří to investice do zdravotní gramotnosti obyvatelstva a rozvoj digitalizace, robotizace, nano- a biotechnologií a jejich využití pro zkvalitnění života.

GMT *demokratizace společnosti* působí stejnou měrou pozitivně na GMT *rostoucí přístup k informacím* ($i=1,60$) a na GMT *snižování diskriminace* ($i=1,60$). Upřesnění působení spočívá v tom, že pokud dojde ke zlepšení plnohodnotné účasti občanů na veřejné rozpravě a k systematickému posuzování návrhů veřejné správy, pozitivně to ovlivní dostupnost informací s důrazem na vědecké poznatky a zkušenosti, a také to přinese výsledky v oblasti snižování diskriminace. GMT *demokratizace společnosti* je ve vztahu s GMT *rostoucí nerovnosti* ($i=1,00$), kdy se výše uvedená demokratizace pozitivně odrazí v kvalitě života, možnostech bydlení, dostupnosti vzdělání a přístupu k práci pro znevýhodněné skupiny a periferní regiony. Nejslabší pozitivní vazbou je vzájemné působení GMT *demokratizace společnosti* a GMT *globální ekonomický růst* ($i=0,56$).

Vzájemné působení GMT *globální ekonomický růst* a souvisejících megatrendů je experty vnímáno pozitivně. Nejsilnější vazbu vykazuje dopad tohoto GMT na GMT *zvyšující se dostupnost technologií*

($i=2,10$) a GMT *zvyšující se rychlost technologické změny* ($i=2,10$). Znamená to tedy, že stabilita ekonomického růstu a efektivní využívání veřejných výdajů pozitivně přispějí k automatizaci procesů a jejich využití pro zkvalitnění života a rozšíření přístupu k práci, stejně tak podpoří rozvoj digitalizace a robotizace, nano- a biotechnologií. Pozitivní vazbu představuje také vztah GMT *globální ekonomický růst* a GMT *zdravý životní styl* ($i=1,50$). Finanční stabilita země umožní investovat do zdravotní gramotnosti obyvatelstva. Nižší hodnotu, stále však pozitivní, představuje vazba s GMT *demokratizace společnosti* ($i=1,00$), která předpokládá plnohodnotnou účast občanů na veřejné rozpravě a systematické posuzování návrhů veřejné správy s důrazem na soudržnost, spravedlnost a lidská práva, podpořenou právě ekonomickým růstem a efektivním hospodařením s finančními prostředky. Nejslabší pozitivní vazbu přisoudili experti působení GMT *globální ekonomický růst* na GMT *rostoucí nerovnosti* ($i=0,10$). Pro odstranění sociálních nerovností v kvalitě života, možnostech bydlení, dostupnosti vzdělání a přístupu k práci pro znevýhodněné skupiny a periferní regiony, je globální ekonomický růst nedostatečným kritériem.

Vzájemné působení GMT *globální stárnutí* a GMT *zdravý životní styl* ($i=0,50$) je jedinou pozitivní vazbou, do které vstupuje GMT *globální stárnutí*. Pohyby produktivní složky budou podle expertů mít pozitivní vliv na investice do zdravotní gramotnosti. Veškeré další vazby tohoto megatrendu jsou vyhodnoceny jako negativní. Nejsilněji působí GMT *globální stárnutí* na GMT *globální ekonomický růst* ($i=-2,27$). Pokles produktivní složky se výrazně negativně projeví na stabilitě ekonomického růstu a na udržení nezaměstnanosti na současné úrovni, včetně podpory tradičních forem podnikání. Mírně negativní vztah vidí experti ve vzájemném působení GMT *globální stárnutí* a GMT *rostoucí nerovnosti* ($i=-1,11$), GMT *demokratizace společnosti* ($i=-0,67$) a GMT *zvyšující se rychlost technologické změny* ($i=-0,60$). Upřesnění působení spočívá v negativním dopadu úbytku produktivní složky obyvatelstva na sociální nerovnosti v kvalitě života, možnostech bydlení, dostupnosti vzdělání a přístupu k práci, v omezení možnosti účasti občanů na veřejné rozpravě a ve zpomalení rozvoje nových technologií a jejich zapojení do každodenního života. Velmi slabou negativní vazbu přisoudili experti GMT *globální stárnutí* a GMT *zvyšující se dostupnost technologií* ($i=-0,13$). Úbytek produktivní složky se jen mírně podepíše na dostupnosti technologií a automatizaci procesů.

GMT *nárůst významu nestátních aktérů* tvoří jednu podstatnou vazbu, a to s GMT *demokratizace společnosti* ($i=0,91$). Pozitivní interpretace spočívá v zapojení nestátních aktérů (developeři, investoři, občanská sdružení, ale také EU, MMF) na tvorbu veřejné politiky vyústí ve zlepšení plnohodnotné účasti občanů na veřejné rozpravě a systematického posuzování návrhů veřejné správy s důrazem na soudržnost, spravedlnost a lidská práva.

Jako negativní jsou vyhodnoceny veškeré vazby GMT *rostoucí nerovnosti*. Nejsilnější je vzájemné působení GMT *rostoucí nerovnosti* a GMT *snížování diskriminace* ($i=-3,00$). Znamená to, že pokud dojde k sociálním nerovnostem (na celostátní i regionální úrovni) v kvalitě života, možnostech bydlení, dostupnosti vzdělání a přístupu k práci pro znevýhodněné skupiny a periferní regiony, velmi negativně se to odrazí na snaze o snížení diskriminace s ohledem na náboženské vyznání, sexuální orientaci, pohlaví apod. Silnou negativní vazbu představuje rovněž vztah GMT *rostoucí nerovnosti* s GMT *globální ekonomický růst* ($i=-2,60$) a GMT *civilizační choroby* ($i=-2,30$). Ekonomický růst a počet nemocných v důsledku nezdravého životního stylu a konzumace průmyslově upravených potravin jsou dle expertů nepříznivě ovlivněny sociálními nerovnostmi na celostátní i regionální úrovni. Jen o málo nižší index je přisouzen vazbě s GMT *demokratizace společnosti* ($i=-2,09$), plnohodnotná účast občanů na veřejné rozpravě a systematické posuzování návrhů veřejné správy jsou podle expertů také zkomplikovány sociálními nerovnostmi. Podobné hodnoty lze pozorovat u vzájemného působení GMT *rostoucí nerovnosti* a GMT *rostoucí přístup k informacím* ($i=-1,75$) a GMT *zvyšující se rychlost technologické změny* ($i=-1,50$). Upřesnění spočívá v nedostatečném rozšíření a dostupnosti dat, vědeckých poznatků a zkušeností a v nedostatečné podpoře a rozvoji digitalizace, robotizace, nano- a biotechnologií, které jsou zapříčiněny sociálními nerovnostmi.

GMT *rostoucí přístup k informacím* naopak vstupuje pouze do kladných vazeb. Jako nejsilnější se ukázalo vzájemné působení GMT *rostoucí přístup k informacím* a GMT *zvyšující se rychlost*

technologické změny (i=3,22). V případě, že selepší dostupnost dat, vědeckých poznatků a zkušeností, velmi pozitivně toto opatření dopadne na podporu a rozvoj digitalizace a robotizace, nano- a biotechnologií apod., a jejich zapojení do každodenního života, včetně podpory využití patentů. Jako velmi silné byly označeny také vazby s GMT *demokratizace společnosti* (i=2,82) a GMT *zvyšující se dostupnost technologií* (i=2,80). Růst přístupu k informacím tedy přispěje k plnohodnotné účasti občanů na veřejné rozpravě a k rychlejšímu rozvoji technologií a automatizaci procesů, jež zkvalitní život a přístup k práci. Rovněž vysoký pozitivní index experti přiřadili vzájemnému působení GMT *rostoucí přístup k informacím* a GMT *zdravý životní styl* (i=2,56). Díky dostupnosti vědeckých poznatků lze zvýšit investice do zdravotní gramotnosti obyvatel. Poslední vazbou tohoto megatrendu, která se dá označit jako silná, je působení GMT *rostoucí přístup k informacím* na GMT *snížování diskriminace* (i=2,44). Vazba předpokládá pozitivní dopad dostupnosti dat, poznatků a zkušeností na snahu o snížení diskriminace s ohledem na náboženské vyznání, sexuální orientaci, pohlaví, etnicitu, rovněž s ohledem na vzdělávání jako nástroj podpory soudržnosti. Slabé pozitivní vazby byly určeny pro vztahy GMT *rostoucí přístup k informacím* s GMT *rostoucí nerovnosti* (i=0,63) a GMT *civilizační choroby* (i=0,56). Znamená to tedy, že snazší dostupnost dat a vědeckých poznatků podle expertů pozitivně ovlivní sociální nerovnosti a celostátní i regionální úrovni a počet nemocných v důsledku nezdravého životního stylu a konzumace průmyslově upravených potravin, tyto vazby jsou však vyhodnoceny jako slabé.

Dva indexy vzájemného působení se vyskytují u GMT *snížování diskriminace*. V první řadě se jedná o vztah s GMT *demokratizace společnosti* (i=2,80). Upřesnění spočívá v plnohodnotné účasti občanů na veřejné rozpravě a systematickém posuzování návrhů veřejné správy, které jsou zapříčiněny snížením diskriminace s ohledem na náboženské vyznání, sexuální orientaci, pohlaví, etnicitu apod., rovněž s ohledem na vzdělávání jako nástroj podpory soudržnosti. Další vazba, avšak slabší, je tvořena vzájemným působením GMT *snížování diskriminace* a GMT *rostoucí nerovnosti* (i=1,36). Výše popsané snížení diskriminace pozitivně přispěje k odstranění sociálních nerovností na celostátní i regionální úrovni v kvalitě života, možnostech bydlení, dostupnosti vzdělání a přístupu k práci pro znevýhodněné skupiny a periferní regiony.

U GMT *zdravý životní styl* identifikujeme tři vazby, všechny pozitivní a spíše silné. Vzájemné působení GMT *zdravý životní styl* na GMT *globální stárnutí* (i=2,29) spočívá v tom, že investice do zdravotní gramotnosti obyvatel se kladně odrazí na produktivní složce. Stejně je tomu u GMT *globální ekonomický růst* (i=2,09), kdy tyto investice přináší stabilitu fiskálního systému a zefektivnění využívání veřejných výdajů s důrazem na udržení nezaměstnanosti na současné úrovni a podporu tradičních forem zaměstnání. V neposlední řadě je významné také působení GMT *zdravý životní styl* na GMT *civilizační choroby* (i=1,64). Zdravotní gramotnost přinese redukci počtu nemocných v důsledku nezdravého životního stylu a konzumace průmyslově upravených potravin.

Další oblast, u níž se experti shodli a vidí ji jako pozitivní, jsou vztahy, do kterých vstupuje GMT *zvyšující se dostupnost technologií*. Nejsilnější vazby jsou mezi GMT *zvyšující se dostupnost technologií* a GMT *zvyšující se rychlost technologické změny* (i=3,18) a GMT *rostoucí přístup k informacím* (i=2,91). Upřesnění spočívá v kladném dopadu rozvoje a propojování technologií (např. 3D tiskárny, „chytré“ domácí spotřebiče), automatizaci a digitalizaci procesů, kde dosud člověk nebyl zastupitelný, a jejich využití pro zkvalitnění života a rozšíření přístupu k práci, na podporu a rozvoj digitalizace, robotizace, nano- a biotechnologií a jejich zapojení do každodenního života a také na dostupnost dat a vědeckých poznatků. Jako silné lze vyhodnotit také vzájemné působení GMT *zvyšující se dostupnost technologií* a GMT *globální ekonomický růst* (i=2,40), které spočívá v podpoře ekonomického růstu a efektivity využívání veřejných výdajů na základě zlepšení dostupnosti technologií a automatizace procesů. Nižší hodnoty, stále však pozitivní, pozorujeme u vztahu GMT *zvyšující se dostupnost technologií* a GMT *demokratizace společnosti* (i=1,80), GMT *rostoucí nerovnosti* (i=1,38) a GMT *civilizační choroby* (i=1,25). Interpretací vyvozujeme, že experti předpokládají spíše pozitivní dopad rozvoje a propojování technologií (např. 3D tiskárny, „chytré“ domácí spotřebiče), a automatizace procesů na možnost občanů podílet se na rozhodování v oblasti

veřejné správy, na sociální nerovnosti na celostátní i regionální úrovni a v neposlední řadě na počet nemocných v důsledku nezdravého životního stylu a konzumace průmyslově upravených potravin.

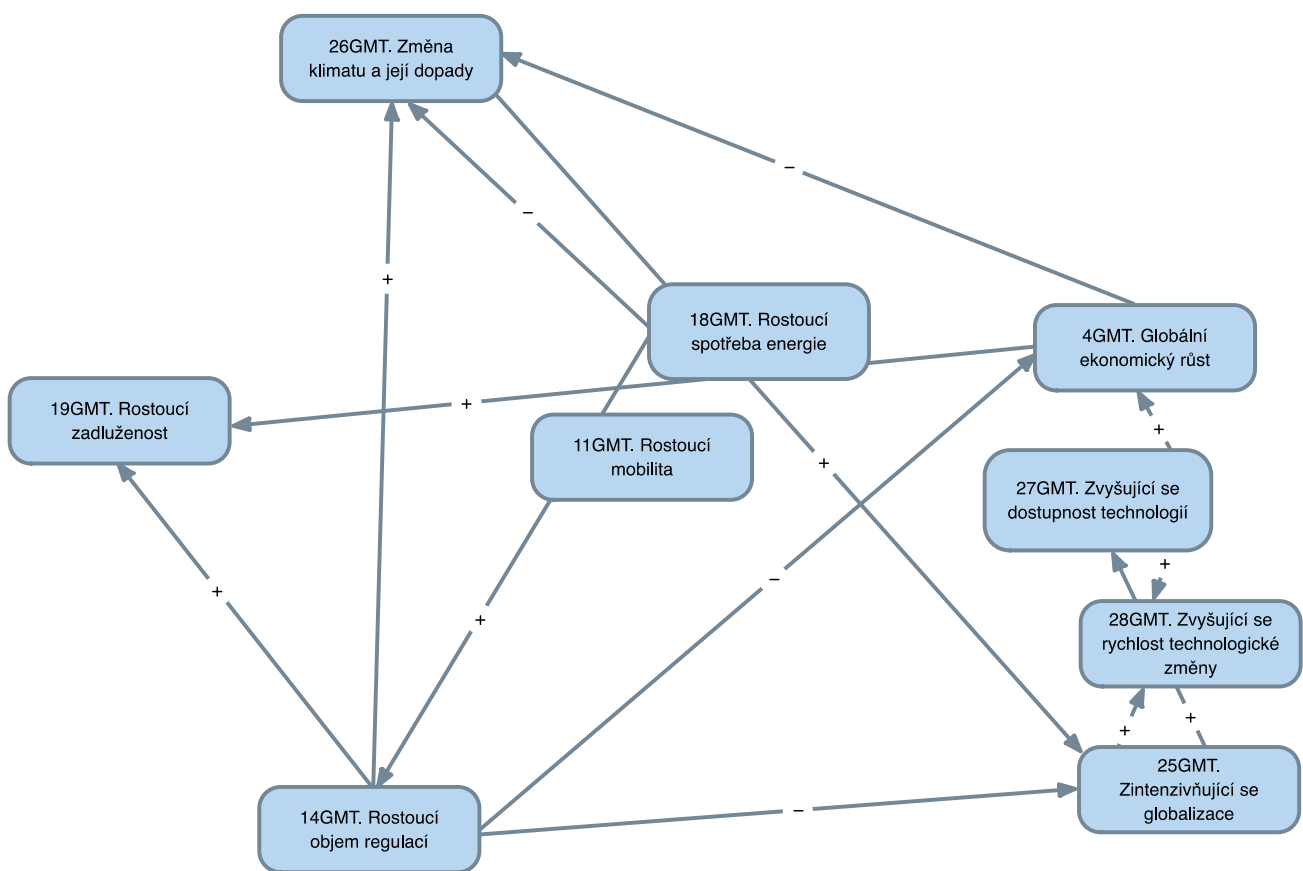
Silnou pozitivní vazbu lze pozorovat u dvou vztahů, a to GMT *zvyšující se rychlost technologické změny* s GMT *zvyšující se dostupnost technologií* ($i=3,00$) a GMT *rostoucí přístup k informacím* ($i=2,82$). Upřesnění spočívá v rozvoji a propojování technologií (např. 3D tiskárny, „chytré“ domácí spotřebiče), automatizaci a digitalizaci procesů, kde dosud člověk nebyl zastupitelný, a jejich využití pro zkvalitnění života a rozšíření přístupu k práci a zlepšení dostupnosti dat, vědeckých poznatků a zkušeností, které jsou způsobeny podporou a rozvojem digitalizace a robotizace, nano- a biotechnologií a jejich zapojením do každodenního života, včetně podpory obchodního využití patentů. Tato zvyšující se rychlost technologické změny působí také na GMT *globální ekonomický růst* ($i=2,00$) a to tím, že přispívá ke stabilitě fiskálního systému a efektivitě využívání výdajů. Vazby mírné intenzity jsou u tohoto megatrendu tři. Jedná se o vzájemné působení GMT *zvyšující se rychlost technologické změny* a GMT *rostoucí nerovnosti* ($i=0,90$). Technologická změna mírně pozitivně ovlivní sociální nerovnosti na celostátní nebo regionální úrovni. Další vztah spočívá v tom, že GMT *zvyšující se rychlost technologické změny* působí na GMT *zdravý životní styl* ($i=1,71$) a poslední se týká GMT *civilizační choroby* ($i=1,13$). Předpokládá se mírné snížení počtu nemocných v důsledku nezdravého životního stylu a konzumace průmyslově upravených potravin, také však podpora investic do zdravotní gramotnosti obyvatel.

5.2 Oblast: Udržitelný hospodářský model

Na klíčovou oblast *Udržitelný hospodářský model* dopadá významně působení GMT *zvyšující se dostupnost technologií, zvyšující se rychlost technologické, změny zintenzivňující se globalizace, globální ekonomický růst, rostoucí spotřeba energie, rostoucí zadluženost, rostoucí mobilita, rostoucí objem regulací, změna klimatu a její dopady* s průměrnou intenzitou působení GMT jako nezávislých vývojových trendů ve výše uvedeném pořadí podle indexů vlivu. (Index vlivu se pohybuje v rozmezí -3,17 až 3,20).

Vazba mezi GMT v rámci klíčové oblasti je uvedena v následující modelové mapě.

Modelová mapa 2. Vazby mezi GMT dopadající na klíčovou oblast Udržitelný hospodářský model.

V následující tabulce 5.2 je v jednotlivých polích uvedena intenzita vlivu odpovídajících GMT.

Tabulka 5.2: Matice významných křížových interakcí

UHM	4M globální ekonomický růst	11M rostoucí mobilita	14M rostoucí objem regulací	18M rostoucí spotřeba energie	19M rostoucí zadluženost	25M zintenzivňující se globalizace	26M změna klimatu a její dopady	27M zvyšující se dostupnost technologií	28M zvyšující se rychlost technologické změny
4M globální ekonomický růst	1,80	0,80		0,80	1,00	1,80	-1,00	2,00	
11M rostoucí mobilita		-1,33							
14M rostoucí objem regulací	-1,83		-2,00	0,00	0,50	-1,40	1,80	-0,60	-0,25
18M rostoucí spotřeba energie	0,00		2,00	-1,00		-1,00	-4,00		
19M rostoucí zadluženost	2,80				-0,83				
25M zintenzivňující se globalizace	2,20		0,25	0,75		2,20	-0,40	3,20	3,60
26M změna klimatu a její dopady	-1,83		0,40	-2,17		0,25	-3,17		
27M zvyšující se dostupnost technologií	2,33		0,50	0,25			0,67	3,20	3,60
28M zvyšující se rychlost technologické změny	2,00		0,25	2,40		1,80	1,20	3,00	3,20

Co se týče pozitivního samostatného působení jednotlivých GMT ve výhledu do budoucna, nejlépe jsou vnímány GMT *zvyšující se dostupnost technologií* ($i=3,20$) a GMT *zvyšující se rychlost technologické změny* ($i=3,20$). Experti považují za nejdůležitější pro prosperitu v této oblasti rozvoj a propojování technologií (např. 3D tiskárny, „chytré“ domácí spotřebiče), automatizaci procesů a jejich využití pro zkvalitnění přístupu k práci, ve stejné míře také podporu a rozvoj digitalizace a robotizace, nano- a biotechnologií a jejich zapojení do každodenního života, včetně podpory obchodního využití patentů. Jako pozitivní byl hodnocen také GMT *zintenzivňující se globalizace* ($i=2,20$) ve smyslu otevřenosti pro prosazování národních principů a priorit s ohledem na aktivní roli ČR ve vnějších politikách EU a aktivní plánování koncepcí směrem ke koherenci politik pro udržitelný rozvoj. Megatrendem s nejnižším, však stále pozitivním indexem, je GMT *globální ekonomický růst* ($i=1,80$). Ekonomickému růstu na základě makroekonomických charakteristik a efektivnímu využívání veřejných výdajů s důrazem na udržení nezaměstnanosti na současné úrovni a podpoře tradičních forem zaměstnání byla experty přisouzena hodnota poměrně nízká.

Další megatrendy jsou v oblasti *Udržitelný hospodářský model* hodnoceny negativně. Nejvyšší index má GMT *změna klimatu a její dopady* ($i=-3,17$) ve smyslu negativního dopadu změn rychlosti odtoku vody z krajiny, kvality půdy a využívání přírodních zdrojů. GMT *rostoucí objem regulací* ($i=-2,00$)

reflektuje situaci, kdy převaha vyhlášek, dohod, standardů, monitoringů, kontrol a nařízení omezujících či příkazujících konkrétní produkty a služby zatěžuje hospodářství. Nerovnováha mezi strukturou služeb a rozmístěním ekonomicky aktivního obyvatelstva, tedy GMT *rostoucí mobilita* ($i=-1,33$), je také faktor, který se negativně podepisuje na hospodářství. V neposlední řadě na tuto oblast dopadají GMT *rostoucí spotřeba energie* ($i=-1,00$) a GMT *rostoucí zadluženost* ($i=-0,83$), kdy poptávka po energii a nedostatečná úroveň finanční gramotnosti a finanční odpovědnosti obyvatel ČR, jsou experty určeny jako mírně negativní.

Výše uvedené GMT působí současně ve vztazích s ostatními GMT. GMT *globální ekonomický růst* tvoří silnou pozitivní vazbu s GMT *zvyšující se dostupnost technologií* ($i=2,00$) a GMT *zintenzivňující se globalizace* ($i=1,80$). Ekonomický růst a efektivní využívání veřejných výdajů s důrazem na udržení nezaměstnanosti na současné úrovni a podpora tradičních forem zaměstnání, se pozitivně promítnou na rozvoji technologií, zlepšení dostupnosti vysokorychlostního internetu a automatizaci procesů, také však na otevřenosti pro prosazování národních principů a priorit s ohledem na aktivní roli ČR ve vnějších politikách EU a na aktivním plánování koncepcí směrem ke koherenci politik pro udržitelný rozvoj. U tohoto megatrendu pozorujeme tři další pozitivní vztahy, jedná se pouze o mírné vzájemné působení. GMT *globální ekonomický růst* ovlivňuje GMT *rostoucí zadluženost* ($i=1,00$) v ohledu tom, že finanční stabilita podpoří úroveň finanční gramotnosti a finanční odpovědnosti obyvatel ČR. Stejnou silou jsou ovlivněny GMT *rostoucí mobilita* ($i=0,80$) a *rostoucí spotřeba energie* ($i=0,80$). Nerovnováha mezi strukturou služeb a rozmístěním ekonomicky aktivního obyvatelstva a spotřeba energie jsou mezi faktory pozitivně ovlivněnými fiskálním systémem, tento vliv však experti nepovažují za klíčový. Jediným vztahem s negativním indexem je vazba GMT *globální ekonomický růst* a GMT *změna klimatu a její dopady* ($i=-1,00$).

Veskrze negativní jsou vzájemné vztahy mezi GMT *rostoucí objem regulací* a s ním souvisejícími megatrendy. Pozitivní vazby nalezneme dvě, s GMT *změna klimatu a její dopady* ($i=1,80$) a GMT *rostoucí zadluženost* ($i=0,50$). Převaha vyhlášek, dohod, standardů, monitoringů, kontrol a nařízení omezujících či příkazujících konkrétní produkty a služby se pozitivně promítne na dopady změny klimatu a na úroveň finanční gramotnosti a finanční odpovědnosti obyvatel ČR, včetně dlouhodobé bilance příjmů a výdajů. Pro vazbu GMT *rostoucí objem regulací* a GMT *rostoucí spotřeba energie* byla zjištěna nulová hodnota. Ostatní vazby byly experty ohodnoceny jako negativní. Nejsilnější vazbou je v tomto ohledu GMT *rostoucí objem regulací* a GMT *globální ekonomický růst* ($i=-1,83$), následovaná vztahem s GMT *zintenzivňující se globalizace* ($i=-1,40$). Pokud nastane převaha vyhlášek, dohod a jiných nástrojů omezujících či příkazujících konkrétní produkty a služby, nepříznivě to ovlivní ekonomický růst a snahu o prosazování národních principů a priorit s ohledem na aktivní roli ČR ve vnějších politikách EU. Jako mírně negativní jsou vnímány vazby GMT *rostoucí objem regulací* s GMT *zvyšující se dostupnost technologií* ($i=-0,60$) a GMT *zvyšující se rychlost technologické změny* ($i=-0,25$). Podpora a rozvoj technologií, digitalizace a robotizace s cílem jejich zapojení do každodenního života a rozšíření přístupu k práci reagují tedy negativně na převahu nástrojů pro regulaci produktů a služeb.

Co se týče GMT *rostoucí spotřeba energie*, dochází zde k pozitivnímu ovlivnění GMT *rostoucí objem regulací* ($i=2,00$). V případě zvýšení poptávky po energii lze očekávat pozitivní zásah v podobě vyhlášek, monitoringů a nařízení. Pro vazbu GMT *rostoucí spotřeba energie* a GMT *globální ekonomický růst* byla zjištěna nulová hodnota. Silná negativní vazba je vnímána mezi GMT *rostoucí spotřeba energie* a GMT *změna klimatu a její dopady* ($i=-4,00$). Zvýšení poptávky po energii s sebou přináší zátěž pro životní prostředí a její negativní dopady. Ač negativní, tak slabší vazba spojuje GMT *rostoucí spotřeba energie* a GMT *zintenzivňující se globalizace* ($i=-1,00$). Experti vidí zvýšení poptávky po energii jako mírné ztížení snahy o prosazení národních principů a priorit s ohledem na aktivní roli ČR ve vnějších politikách EU.

GMT *rostoucí zadluženost* tvoří významnou vazbu pouze s jedním megatrendem, a to GMT *globální ekonomický růst* ($i=2,80$). Zlepšení úrovně finanční gramotnosti a finanční odpovědnosti obyvatel ČR výraznou mírou přispívá k ekonomickému růstu na základě makroekonomických charakteristik

a k zefektivnění využívání veřejných výdajů s důrazem na udržení nezaměstnanosti na současné úrovni, včetně podpory tradičních forem zaměstnání.

V rámci analýzy GMT *zintenzivňující se globalizace* experti určili, že daný megatrend tvoří dvě velmi silné pozitivní vazby, a to s GMT *zvyšující se rychlost technologické změny* ($i=3,60$) a GMT *zvyšující se dostupnost technologií* ($i=3,20$). Otevřenost pro prosazování národních principů a priorit s ohledem na aktivní roli ČR ve vnějších politikách EU, aktivní plánování koncepcí směrem ke koherenci politik pro udržitelný rozvoj silně pozitivně ovlivní podporu a rozvoj nových technologií, robotizace, digitalizace, nano- a biotechnologií a jejich zapojení do každodenního života, včetně cíle zlepšení dostupnosti práce. Slabší vzájemné působení pozorujeme mezi GMT *zintenzivňující se globalizace* a GMT *globální ekonomický růst* ($i=2,20$). Otevřenost a aktivní plánování ve vztahu k ostatním politikám EU experti vidí jako příznivé faktory pro zajištění ekonomického růstu. Také pozitivní, avšak velmi mírné ovlivnění se vyskytuje ve vztahu s GMT *rostoucí spotřeba energie* ($i=0,75$) a GMT *rostoucí objem regulací* ($i=0,25$). Výše popsaná globalizace velmi mírně zmírní spotřebu energie a slabě ovlivní též regulativní politiku pro konkrétní produkty a služby. Jedinou negativní vazbou je působení GMT *zintenzivňující se globalizace na GMT změna klimatu a její dopady* ($i=-0,40$). Negativním dopadům změny klimatu intenzivní globalizace neprospěje, nejde však o působení zásadní.

Pokud jde o pozitivní vzájemné působení GMT *změna klimatu a její dopady*, byly zjištěny dvě odpovídající vazby. Jedná se o vazbu s GMT *rostoucí objem regulací* ($i=0,40$) a GMT *zintenzivňující se globalizace* ($i=0,25$), obě hodnoty jsou však nízké a jedná se o vazby slabé. Změna klimatu podle expertů jen mírně ovlivní množství regulací produktů a služeb a výrazně neovlivní ani působení ČR na mezinárodním poli při prosazování národních principů a koherence politik pro udržitelný rozvoj.

Negativní vazby tohoto megatrendu jsou již silnější. Konkrétně se jedná o vazbu s GMT *rostoucí spotřeba energie* ($i=-2,17$) a GMT *globální ekonomický růst* ($i=-1,83$). V případě, že nastanou negativní dopady změny klimatu, odrazí se to na spotřebě energie a rovněž dojde k poklesu stability fiskálního systému.

Vzájemné působení vykazující pouze pozitivní indexy experti určili pro GMT *zvyšující se dostupnost technologií*. Vazbou nejsilnější je pak vztah s GMT *zvyšující se rychlost technologické změny* ($i=3,60$) a s GMT *globální ekonomický růst* ($i=2,33$). Lze dovodit, že rozvoj technologií, zlepšení dostupnosti vysokorychlostního internetu, automatizace procesů a jejich využití pro zkvalitnění života, se velmi pozitivně odrazí na podpoře digitalizace, robotizace, nano- a biotechnologií a v konečném důsledku dojde také ke zlepšení finanční situace země. Na GMT *změna klimatu a její dopady* ($i=0,67$), GMT *rostoucí objem regulací* ($i=0,50$) a GMT *rostoucí spotřeba energie* ($i=0,25$) působí GMT *zvyšující se dostupnost technologií* slabě, avšak stále pozitivně. Výše popsaná zvyšující se dostupnost technologií vykazuje pozitivní efekt, konkrétně na dopady změny klimatu, na nástroje regulace určitých produktů a služeb a v neposlední řadě má velmi slabý pozitivní dopad na spotřebu energie.

Pozitivní vazby se týkají rovněž GMT *zvyšující se rychlost technologické změny*. Megatrendem, který je jím nejvíce ovlivněn, je GMT *zvyšující se dostupnost technologií* ($i=3,00$). Nové produkty digitalizace, robotizace, nano- a biotechnologií usnadní automatizaci procesů a jejich využití pro zkvalitnění života jedinců. Podobně také GMT *rostoucí spotřeba energie* ($i=2,40$) a GMT *globální ekonomický růst* ($i=2,00$), u nichž pozorujeme opět silné pozitivní vazby. Nové produkty přispějí k regulaci spotřeby energie a podpoří ekonomický růst na základě makroekonomických charakteristik, efektivní využití veřejných výdajů s cílem udržení nezaměstnanosti na současné úrovni a podporou tradičních forem zaměstnání.

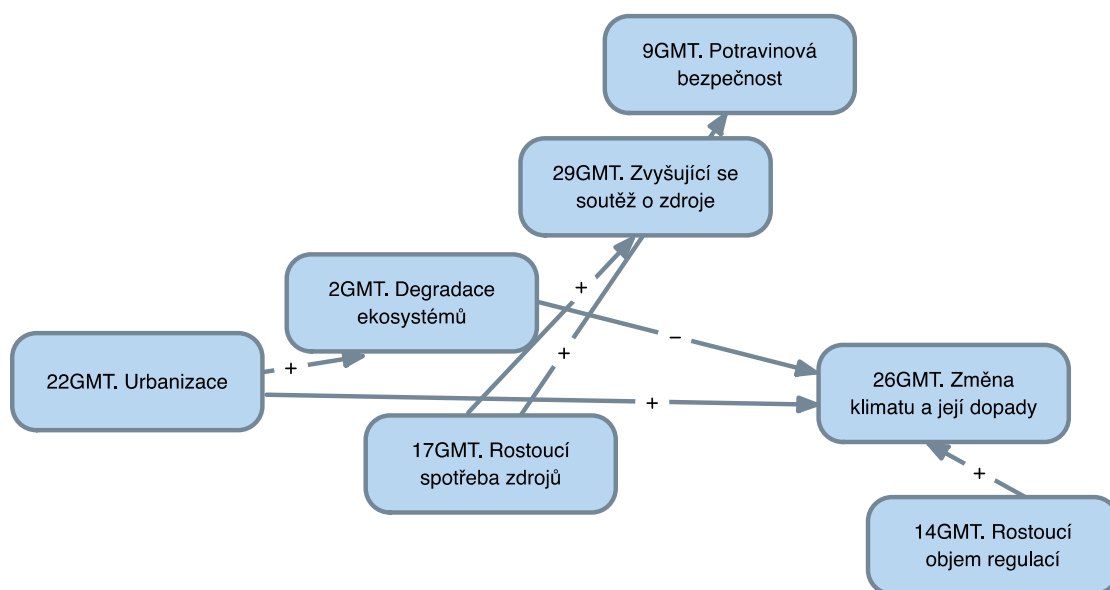
GMT *zintenzivňující se globalizace* ($i=1,80$), GMT *změna klimatu a její dopady* ($i=1,20$) a GMT *rostoucí objem regulací* ($i=0,25$) tvoří s GMT *zvyšující se rychlost technologické změny* pozitivní vazby s nižšími indexy. Upřesnění spočívá v tom, že výše zmíněné nové produkty podpoří pozici ČR v rámci EU a koordinace politik, zmírní negativní dopady změny klimatu a mírně ovlivní objem regulací.

5.3 Oblast: Ekosystémy

Na klíčovou oblast *Ekosystémy* dopadá významně působení GMT *urbanizace, potravinová bezpečnost, rostoucí spotřeba zdrojů, rostoucí objem regulací, zvyšující se soutěž o zdroje, změna klimatu a její dopady, degradace ekosystémů* s průměrnou intenzitou působení GMT jako nezávislých vývojových trendů ve výše uvedeném pořadí podle indexů vlivu. (Index vlivu se pohybuje v rozmezí -4,0 až 1,57).

Vazba mezi GMT v rámci klíčové oblasti je uvedena v následující modelové mapě.

Modelová mapa 3. Vazby mezi GMT dopadající na klíčovou oblast Ekosystémy

V následující tabulce 5.3 je v jednotlivých polích uvedena intenzita vlivu odpovídajících GMT.

Tabulka 5.3: Matice významných křížových interakcí

Ekosystémy	2M degradace ekosystémů	9M potravinová bezpečnost	14M rostoucí objem regulací	17M rostoucí spotřeba zdrojů	22M urbanizace	26M změna klimatu a její dopady	29M zvyšující se soutěž o zdroje
2M degradace ekosystémů	-4,00					-4,43	
9M potravinová bezpečnost		0,57					
14M rostoucí objem regulací			-0,18			1,4	
17M rostoucí spotřeba zdrojů	0,25	1,86		0,43		-1,50	2,00
22M urbanizace	3,00				1,57	2,75	
26M změna klimatu a její dopady	-3,75				-0,80	-3,75	
29M zvyšující se soutěž o zdroje							-3,40

Co se týče pozitivního samostatného působení jednotlivých GMT ve výhledu do budoucna, nejlépe je vnímán GMT *urbanizace* ($i=1,57$) ve významu důležitosti funkčního a strategického územního plánování se zajištěnou dostupností veřejných služeb, různorodostí bydlení a podílem zeleně se současným snižováním záboru půdy. GMT *potravinová bezpečnost* ($i=0,57$), je vnímán mírně pozitivně v tom smyslu, že situace se bude zlepšovat, kontrola kvality potravin a dostupnost bezpečných potravin mírně poroste. Vývoj GMT *rostoucí spotřeba zdrojů* ($i=0,43$) je vnímán rovněž mírně pozitivně, vytvářením podmínek pro větší využití domácí produkce dojde ke zlepšení situace.

V negativním trendu je do budoucna vnímáno působení GMT *změna klimatu a její dopady* ($i=-3,75$), které se projeví například ve změně rychlosti odtoku vody z krajiny, rovněž ve zhoršené kvalitě půdy a omezením využívání přírodních zdrojů. Negativně je vnímán i GMT *zvyšující se soutěž o zdroje* ($i=-3,40$) ve významu velké spotřeby fosilních paliv a zejména s ohledem na jejich import (ropa, zemí plyn a uhlí). Mírně negativní trend lze spatřit i u GMT *rostoucí objem regulací* ($i=-0,18$) v potenciálním nárůstu regulativní veřejné politiky, např. pravidel hospodářské soutěže, ekologických standardů či pravidel ochrany zdraví. Nejhuře v dané oblasti *Ekosystémy* působí GMT *degradace ekosystémů* ($i=-4,0$), což se promítá např. na fragmentaci a unifikaci krajiny.

Výše uvedené GMT působí současně ve vztazích s ostatními GMT. Při porovnání vzájemných interakcí nejsilněji působí dopad GMT *urbanizace* na GMT *degradace ekosystémů* ($i=3,0$). Upřesnění dopadu se týká důležitosti funkčního a strategického územního plánování s ohledem na zajištěnou dostupnost veřejných služeb, různorodost bydlení a podíl zeleně se současným snižováním záboru půdy, což velmi významně ovlivňuje GMT *degradace ekosystémů*, zejména ve specifikaci fragmentace a unifikace krajiny. GMT *urbanizace* rovněž tvoří silnou vazbu s GMT *změna klimatu a její dopady* ($i=2,75$). Funkční a strategické územní plánování by mělo brát zřetel např. na změnu rychlosti odtoku vody z krajiny, rovněž na možnosti zhoršení kvality půdy a možnosti omezení využívání přírodních zdrojů.

GMT *rostoucí objem regulací* pozitivně ovlivňuje GMT *změna klimatu a její dopady* ($i=1,4$). Pokud se zvýší regulativní veřejná politika ve vztahu ke změně klimatu a jejím dopadům, lze vytvořit podmínky pro zlepšení politiky krajiny a jejího naplňování, např. pro změnu rychlosti odtoku vody z krajiny, rovněž pro zlepšení kvality půdy.

GMT *rostoucí spotřeba zdrojů* je v pozitivním vztahu s GMT *zvyšující se soutěž o zdroje* ($i=2,0$), GMT *potravinová bezpečnost* ($i=1,86$) a GMT *degradace ekosystémů* ($i=0,25$). Pokud se zvýší poptávka po produktech (potraviny, věci běžné potřeby apod.) a vytvoří se podmínky pro větší využití domácí produkce, velmi silně to ovlivní fragmentaci a unifikaci krajiny. Dojde také k podpoře kontroly kvality potravin a dostupnosti bezpečných potravin, rovněž velmi silně bude zasažen import fosilních paliv.

Další vazbou je vzájemné působení GMT *degradace ekosystémů* na *změnu klimatu a její dopady*, která je v obou směrech vnímána jako negativní ($i=-4,43$). Upřesnění se týká posouzení okolnosti, že pokud by došlo k degradaci ekosystémů např. prostřednictvím fragmentace a unifikace krajiny, jednalo by se o negativní dopady změny klimatu, jako jsou například změna rychlosti odtoku vody z krajiny, zhoršení kvality půdy a omezení využívání přírodních zdrojů a naopak.

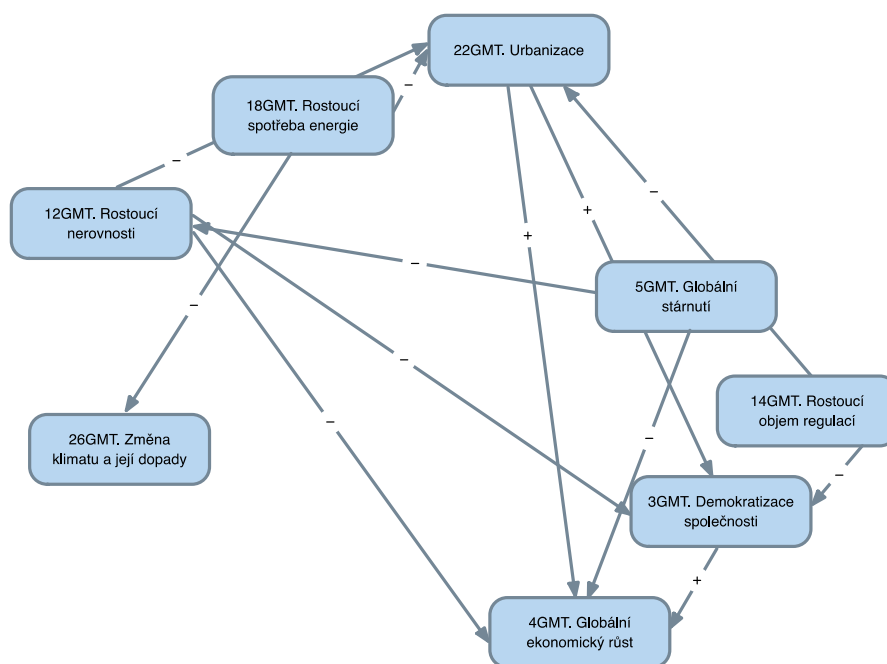
GMT *změna klimatu a její dopady* rovněž tvoří slabou negativní vazbu s GMT *urbanizace* ($i=-0,80$), jež spočívá v působení dopadů změn klimatu, které negativně ovlivňují funkční a strategické plánování.

5.4 Oblast: Udržitelný rozvoj sídel a území

Na klíčovou oblast *Udržitelný rozvoj sídel a území* dopadá významně působení GMT *urbanizace*, *demokratizace společnosti*, *globální ekonomický růst*, *globální stárnutí*, *rostoucí objem regulací*, *rostoucí spotřeba energie*, *rostoucí nerovnosti*, *změna klimatu a její dopady* s průměrnou intenzitou působení GMT jako nezávislých vývojových trendů ve výše uvedeném pořadí podle indexů vlivu. (Index vlivu se pohybuje v rozmezí -3,43 až 4,00).

Vazba mezi GMT v rámci klíčové oblasti je uvedena v následující modelové mapě.

Modelová mapa 4. Vazby mezi GMT dopadající na klíčovou oblast Udržitelný rozvoj sídel a území

V tabulce 5.4 je v jednotlivých polích uvedena intenzita vlivu odpovídajících GMT.

Tabulka 5.4: Matice významných křížových interakcí

Rozvoj sídel	22M urbanizace	14M rostoucí objem regulací	4M globální ekonomický růst	12M rostoucí nerovnosti	18M rostoucí spotřeba energie	3M demokratizace společnosti	26M změna klimatu a její dopady	5M globální stárnutí
22M urbanizace	4,00	-1,00	1,43	1,29		2,17	1,29	
14M rostoucí objem regulací	-0,50	-2,00		-1,00	0	-2,40	0,20	
4M globální ekonomický růst	-0,60	-1,67	1,83	0,29	-0,67	0,80	-1,00	0,33
12M rostoucí nerovnosti	-2,50		-2,14	-3,14		-0,20		
18M rostoucí spotřeba energie	-1,50				-2,83		-1,57	
3M demokratizace společnosti	2,40	-1,00	0,60	1,60		2,14		
26M změna klimatu a její dopady	0,00	-1,00					-3,43	
5M globální stárnutí	0,25		-2,14	-0,33		-1,33		-1,29

Co se týče pozitivního samostatného působení jednotlivých GMT ve výhledu do budoucna, nejlépe je vnímán dopad GMT *urbanizace* ($i=4,0$) zejména s ohledem na důležitost funkčního a strategického územního plánování se zajištěnou dostupností veřejných služeb, různorodostí bydlení a podílem zeleně se současným snižováním záboru půdy. GMT *demokratizace společnosti* ($i=2,14$) je vnímán pozitivně ve vztahu k rozšiřování možnosti občanů podílet se na rozhodování o věcech veřejných, na veřejné rozpravě a systematickém posuzování návrhů veřejné správy s důrazem na soudržnost, spravedlnost a lidská práva. S klíčovou oblastí *Udržitelný rozvoj sídel a území* souvisí i GMT *globální ekonomický růst* ($i=1,83$), který je specifikován zejména makroekonomickými charakteristikami (např. růst HDP), jež by měl být podporován efektivním využíváním veřejných výdajů s důrazem na udržení nezaměstnanosti na současné úrovni a podporu tradičních forem zaměstnání.

V negativní perspektivě je vnímáno působení dalších GMT, a to GMT *globální stárnutí* ($i=-1,29$) s ohledem na pohyb produktivní složky obyvatelstva ročně v ČR. Je pravděpodobné, že se bude jednat o pokles produktivní služby obyvatel. S ohledem na tuto oblast je negativně hodnocen také vývoj GMT *rostoucí objem regulací* ($i=-2,0$), ve smyslu regulativní veřejné politiky, např. vyhlášek, dohod, standardů, monitoringů, kontrol, pravidel a nařízení omezujících či příkazujících konkrétní produkty a služby. Rovněž u GMT *rostoucí spotřeba energie* ($i=-2,83$) se dá očekávat, že poptávky po energii se budou zvyšovat. GMT *rostoucí nerovnosti* ($i=-3,14$) je chápán velmi negativně v tom smyslu, že ve vztahu ke klíčové oblasti *Udržitelný rozvoj sídel a území* je negativně chápáno zvyšování sociálních nerovností (na celostátní i regionální úrovni) v kvalitě života, možnostech bydlení, dostupnosti vzdělání a přístupu k práci pro znevýhodněné skupiny a periferní regiony. Silně negativně vnímaným megatrendem je rovněž GMT *změna klimatu a její dopady* ($i=-3,43$). V budoucnosti se

projeví například ve změně rychlosti odtoku vody z krajiny, ve zhoršené kvalitě půdy a v omezení využívání přírodních zdrojů.

Výše uvedené GMT působí současně ve vztazích s ostatními GMT. Ve vzájemných interakcích nárůst GMT *urbanizace* velmi pozitivně ovlivní GMT *demokratizace společnosti* ($i=2,17$). Jedná se o to, že pokud dojde k funkčnímu a strategickému územnímu plánování se zajištěnou dostupností veřejných služeb, různorodostí bydlení s podílem zeleně, se současným snižováním záboru půdy, velmi pozitivně ovlivní rozšiřování možnosti občanů podílet se na rozhodování o věcech veřejných, na veřejné rozpravě a systematickém posuzování návrhů veřejné správy s důrazem na soudržnost, spravedlnost a lidská práva. Nárůst GMT pozitivně ovlivní ($i=1,43$) i *globální ekonomický růst*, který je vnímán prostřednictvím makroekonomických charakteristik (např. růst HDP) a efektivního využívání veřejných výdajů s důrazem na udržení nezaměstnanosti na současné úrovni. GMT *urbanizace* tvoří vazbu také s GMT *rostoucí nerovnosti* ($i=1,29$), spočívající ve funkčním a strategickém plánování ovlivňujícím sociální nerovnosti v kvalitě života, možnostech bydlení, dostupnosti vzdělání a přístupu k práci pro znevýhodněné skupiny a periferní regiony. Stejnou pozitivní vazbu nalezneme také s GMT *změna klimatu a její dopady* ($i=1,29$), kdy urbanizace působí například na změnu rychlosti odtoku vody z krajiny, kvalitu půdy a využívání přírodních zdrojů. Jediným vztahem s negativním indexem je vzájemné působení GMT *urbanizace* a GMT *rostoucí objem regulací* ($i=-1,00$). Experti konstatují negativní dopad územního plánování na nástroje regulující různé produkty a služby.

Jediná pozitivní vazba, do které vstupuje GMT *rostoucí objem regulací*, je tvořena s GMT *změna klimatu a její dopady* ($i=0,2$). Nárůst regulativní veřejné politiky, např. vyhlášek, dohod, standardů, monitoringů, kontrol, pravidel a nařízení omezujících či příkazujících konkrétní produkty a služby, velmi mírně pozitivně ovlivní negativní dopad změny klimatu ve významu např. změny rychlosti odtoku vody z krajiny, zhoršení kvality půdy a omezení využívání přírodních zdrojů. Negativní se ukázalo vzájemné působení GMT *rostoucí objem regulací* a GMT *urbanizace* ($i=-0,5$), GMT *rostoucí nerovnosti* ($i=-1$) a GMT *demokratizace společnosti* ($i=-2,40$). Interpretace spočívá v tom, že nárůst regulací mírně negativně ovlivní funkční a strategické územní plánování se zajištěnou dostupností veřejných služeb, různorodostí bydlení a podíl zeleně se současným snižováním záboru půdy, rovněž mírně zvýší růst nerovností (na celostátní i regionální úrovni) v kvalitě života, možnostech bydlení, dostupnosti vzdělání a v přístupu k práci pro znevýhodněné skupiny a periferní regiony. Velmi silně negativně však ovlivní rozšiřování možnosti občanů podílet se na rozhodování o věcech veřejných, na veřejné rozpravě a systematickém posuzování návrhů veřejné správy s důrazem na soudržnost, spravedlnost a lidská práva.

Nárůst GMT *globální ekonomický růst* (ve významu ekonomického růstu na základě makroekonomických charakteristik a efektivního využívání veřejných výdajů s důrazem na udržení nezaměstnanosti na současné úrovni a na podporu tradičních forem zaměstnání), byl pozitivně vyhodnocen ve třech vazbách. Tyto vazby tvoří s GMT *demokratizace společnosti* ($i=0,8$), GMT *globální stárnutí* ($0,33$) a GMT *rostoucí nerovnosti* ($i=0,29$). Upřesněním tohoto působení je mírné zlepšení možnosti občanů podílet se na rozhodování o věcech veřejných, mírné zvýšení podílu produktivní složky v ČR a mírné pozitivní progres ohledně odstranění sociálních nerovností na celostátní i regionální úrovni. Další vztahy, do nichž GMT *globální ekonomický růst* vstupuje, nesou již negativní index. Jako nejsilnější se ukázala vazba s GMT *rostoucí objem regulací* ($i=-1,67$), kdy ekonomický růst a efektivní využívání veřejných financí sníží počet regulačních nástrojů. Mírně negativní je vzájemné působení dané GMT a GMT *změna klimatu a její dopady* ($i=-1,0$), GMT *rostoucí spotřeba energie* ($i=-0,67$) a GMT *urbanizace* ($i=-0,60$). Dané vztahy spočívají ve vlivu makroekonomických charakteristik a efektivního využívání veřejných výdajů s důrazem na udržení nízké nezaměstnanosti, mírnění negativních dopadů změny klimatu, rostoucí poptávku po energii a v neposlední řadě na funkční a strategické územní plánování.

Pouze tři významné vazby, avšak všechny negativní, tvoří GMT *rostoucí nerovnosti* a GMT *urbanizace* ($i=-2,5$), GMT *globální ekonomický růst* ($i=-2,14$) a GMT *demokratizace společnosti* ($i=-2,0$). Jestliže dojde k nárůstu nerovností (na celostátní i regionální úrovni) v kvalitě života, možnostech bydlení,

dostupnosti vzdělání a přístupu k práci pro znevýhodněné skupiny a periferní regiony, bude vnímán velmi negativní dopad na funkční a strategické územní plánování se zajištěnou dostupností veřejných služeb, na různorodost bydlení a podíl zeleně se současným snižováním záboru půdy. Negativně se nerovnosti odrazí také na ekonomickém růstu a na možnosti občanů podílet se na rozhodování o věcech veřejných, na veřejné rozpravě a systematickém posuzování návrhů veřejné správy.

Experti vyhodnotili jako negativní vzájemné působení GMT *rostoucí spotřeba energie* s GMT *urbanizace* ($i=-1,5$), a GMT *změna klimatu a její dopady* ($i=-1,57$). Zvýšení poptávky po energii negativně ovlivní funkční a strategické územní plánování se zajištěnou dostupností veřejných služeb, různorodost bydlení a podíl zeleně se současným snižováním záboru půdy, rovněž negativně ovlivní např. změnu rychlosti odtoku vody z krajiny, kvalitu půdy a využívání přírodních zdrojů.

GMT *demokratizace společnosti* naopak vstupuje do velmi silné pozitivní vazby, a to s GMT *urbanizace* ($i=2,40$), neboť rozšiřování možnosti občanů podílet se na rozhodování o věcech veřejných, na veřejné rozpravě a systematickém posuzování návrhů veřejné správy s důrazem na soudržnost, spravedlnost a lidská práva pozitivně ovlivní funkční a strategické územní plánování se zajištěnou dostupností veřejných služeb, různorodost bydlení a podíl zeleně se současným snižováním záboru půdy. GMT *rostoucí nerovnosti* ($i=1,60$) je demokratizací ovlivněn také ve smyslu zvýšení možnosti občanů podílet se na veřejné rozpravě, čemuž předchází snížení sociálních nerovností na celostátní i regionální úrovni. Mírně pozitivní vazbu pozorujeme mezi GMT *demokratizace společnosti* a GMT *ekonomický růst* ($i=0,60$). Demokratizace přispívá k prosperitě a stabilitě finančního systému s důrazem na udržení nezaměstnanosti na současné úrovni a podporu tradičních forem zaměstnání. Jediným vztahem s negativním indexem je vzájemné působení GMT *demokratizace společnosti* a GMT *rostoucí objem regulací* ($i=-1,0$). Dá se očekávat, že množství vyhlášek, dohod, standardů, monitoringů, kontrol, pravidel a nařízení omezujících či prikazujících konkrétní produkty a služby, mírně poroste.

Nárůst GMT *změna klimatu a její dopady* ve vztahu k oblasti *Udržitelný rozvoj sídel a území* negativně ovlivňuje GMT *rostoucí objem regulací* ($i=-1$), přičemž regulativní veřejná politika opět mírně poroste. Vazba s GMT *urbanizace* ($i=0,00$) byla vyhodnocena jako nulová.

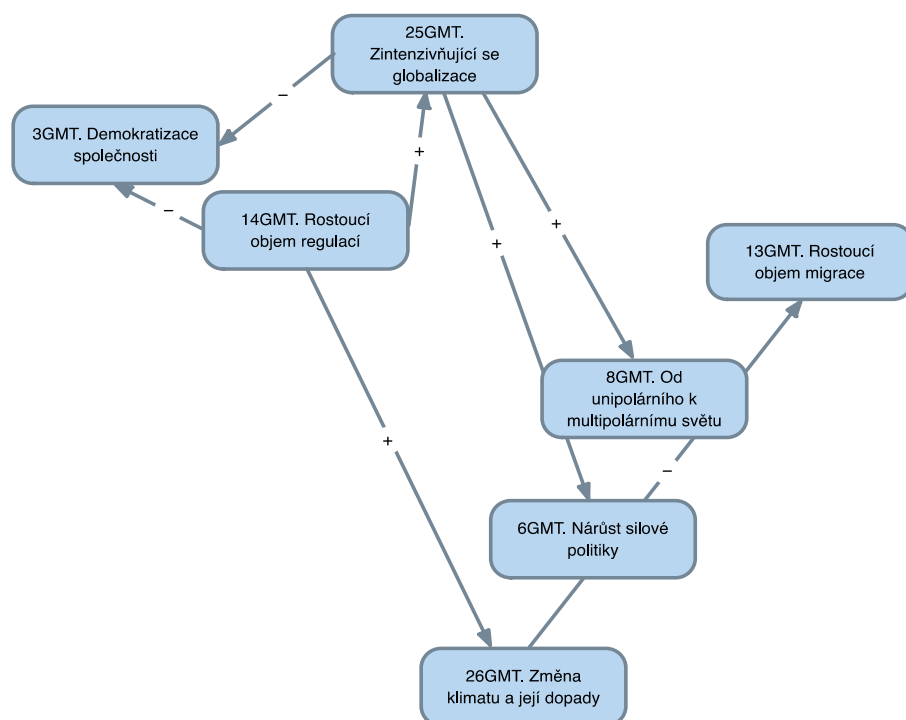
GMT *globální stárnutí* pozitivně ovlivňuje GMT *urbanizace* ($i=0,25$), přičemž se jedná o funkční a strategické územní plánování se zajištěnou dostupností veřejných služeb, různorodost bydlení a podíl zeleně se současným snižováním záboru půdy, což odpovídá růstu uvedeného GMT. Stávající GMT ovlivňuje negativně další GMT, nejsilněji GMT *globální ekonomický růst* ($i=-2,14$) ve specifikaci makroekonomických charakteristik (např. růst HDP) a efektivního využívání veřejných výdajů s důrazem na udržení nezaměstnanosti na současné úrovni a podporu tradičních forem zaměstnání. Negativně ovlivňuje i GMT *rostoucí nerovnosti* ($i=-0,33$), tedy sociální nerovnosti na celostátní i regionální úrovni, rovněž negativně ovlivňuje GMT *demokratizace společnosti* ($i=-1,33$) ve významu možnosti občanů podílet se na rozhodování o věcech veřejných, na veřejné rozpravě a systematickém posuzování návrhů veřejné správy s důrazem na soudržnost, spravedlnost a lidská práva.

5.5 Oblast: Česká republika podporující udržitelný rozvoj v Evropě a ve světě

Na klíčovou oblast *Česká republika podporující udržitelný rozvoj v Evropě a ve světě* dopadá významně působení GMT *od unipolárního k multipolárnímu světu, zintenzivňující se globalizace, demokratizace společnosti, rostoucí objem migrace, rostoucí objem regulací, nárůst silové politiky a změna klimatu a její dopady* s průměrnou intenzitou působení GMT jako nezávislých vývojových trendů ve výše uvedeném pořadí podle indexů vlivu. (Index vlivu se pohybuje v rozmezí -3,29 až 2,14).

Vazba mezi GMT v rámci klíčové oblasti je uvedena v následující modelové mapě.

Modelová mapa 5. Vazby mezi GMT dopadající na klíčovou oblast Česká republika podporující udržitelný rozvoj v Evropě a ve světě

V tabulce 5.5 je v jednotlivých polích uvedena intenzita vlivu odpovídajících GMT.

Tabulka 5.5: Matice významných křížových interakcí

ČR a Evropa	3M demokrati- zace společnosti	6M nárůst silové politiky	8M od unipolárního k multipolárnímu	13M rostoucí objem migrace	14M rostoucí objem regulací	25M zintenzivňující se globalizace	26M změna klimatu a její dopady
3M demokratické společnosti	1,14				-0,50	0,50	
6M nárůst silové politiky		-1,86					
8M od unipolárního k multipolárnímu			2,14				
13M rostoucí objem migrace				1,00			
14M rostoucí objem regulací	-1,00				-0,50	0,50	2,50
25M zintenzivňující se globalizace	-2,50	1,80	2,43		-1,00	1,71	
26M změna klimatu a její dopady				-2,00	0,43		-3,29

S ohledem na pozitivní samostatné působení jednotlivých GMT ve výhledu do budoucna je nejlépe vnímán dopad GMT *od unipolárního k multipolárnímu světu* ($i=2,14$), zejména s ohledem na spolupráci ČR s ostatními státy v oblasti bezpečnosti a ekonomiky. Další významný GMT *zintenzivňující se globalizace* ($i=1,71$) se pozitivním působením promítá do rostoucí otevřenosti vývozu a dovozu produktů s ohledem na trh, do plánování politik ve smyslu aktivní role ČR ve vnějších politikách a aktivní účasti na plánování koncepcí směrem ke koherenci politik pro udržitelný rozvoj. GMT *demokratizace společnosti* ($i=1,14$) směřuje k rozšiřování možnosti občanů podílet se na rozhodování o věcech veřejných, na veřejné rozpravě a systematickém posuzování návrhů veřejné správy s důrazem na soudržnost, spravedlnost a lidská práva, ve vývoji je hodnocen také pozitivně. GMT *rostoucí objem migrace* ($i=1,00$) ve významu změny počtu obyvatelstva ČR v důsledku migrace je vnímán mírně pozitivně.

Mírně negativně je vnímán GMT *rostoucí objem regulací* ($i=-0,5$), a to další nárůst regulativní veřejné politiky, např. pravidel hospodářské soutěže, ekologických standardů či pravidel ochrany zdraví. Dalším z GMT, jehož dopad ve vývoji ČR je vnímán negativně, je GMT *nárůst silové politiky* ($i=-1,86$), přičemž se ve specifikaci jedná o možná rizika vojenských hrozeb, sankcí a surovinového vydírání zaměřeného na ČR. Posledním z GMT negativně dopadajících na oblast *Česká republika podporující udržitelný rozvoj v Evropě a ve světě*, je GMT *změna klimatu a její dopady* ($i=-3,29$), který je vnímán například jako změna rychlosti odtoku vody z krajiny, zhoršení kvality půdy a omezení využívání přírodních zdrojů.

Výše uvedené GMT působí současně ve vztazích s ostatními GMT. V rámci vzájemných interakcí s GMT *demokratizace společnosti* ve významu rozšiřování možnosti občanů podílet se na rozhodování o věcech veřejných, na veřejné rozpravě a systematickém posuzování návrhů veřejné správy

s důrazem na soudržnost, spravedlnost a lidská práva, pozitivně působí GMT *zintenzivňující se globalizace* ($i=0,5$), tedy rostoucí otevřenost pro prosazování národních principů a priorit s ohledem na aktivní roli ČR ve vnějších politikách EU. Experti jako mírně negativní vyhodnotili vazbu GMT *demokratizace společnosti* a GMT *rostoucí objem regulací* ($i=-0,5$), spočívající v růstu nástrojů pro regulaci produktů a služeb.

GMT *rostoucí objem regulací* vstupuje do dvou vztahů s pozitivním indexem, a to s GMT *změna klimatu a její dopady* ($i=2,5$) a GMT *zintenzivňující se globalizace* ($i=0,5$). Silná vazba se změnou klimatu ukazuje na pozitivní dopad vyhlášek a nařízení na klimatické změny, mírně podpořena bude také spolupráce ČR s ostatními státy v oblasti globalizace. Negativní vazbu přisuzujeme GMT *demokratizace společnosti* ($i=-1$), kdy dojde k mírnému omezení možnosti občanů podílet se na veřejné rozpravě a na rozhodování o veřejných věcech.

GMT *zintenzivňující se globalizace ve významu* rostoucí otevřenosti vývozu a dovozu produktů s ohledem na trh, vzájemnou závislost zemí, aktivní roli ČR ve vnějších politikách a aktivní účast na plánování koncepcí směrem ke koherenci politik pro udržitelný rozvoj, pozitivně ovlivňuje GMT *od unipolárního k multipolárnímu světu* ($i=2,43$) a GMT *nárůst silové politiky* ($i=1,80$). Experti předpokládají, že tento megatrend velmi pozitivně ovlivní spolupráci ČR s dalšími státy a bude nápomocný v případě rizika vojenských hrozeb, sankcí a surovinového vydírání zaměřeného na ČR. Pro GMT *zintenzivňující se globalizace* byly zjištěny dvě vazby negativní, a to s GMT *demokratizace společnosti* ($i=-2,50$) a mírně negativní s GMT *rostoucí objem regulací* ($i=-1,00$). Vzájemná závislost zemí a aktivní účast na plánování koncepcí směrem ke koherenci politik pro udržitelný rozvoj s sebou přinese oslabení účasti obyvatel na rozhodování o věcech veřejného zájmu a mírně se zvýší počet nástrojů sloužících pro regulaci produktů a služeb.

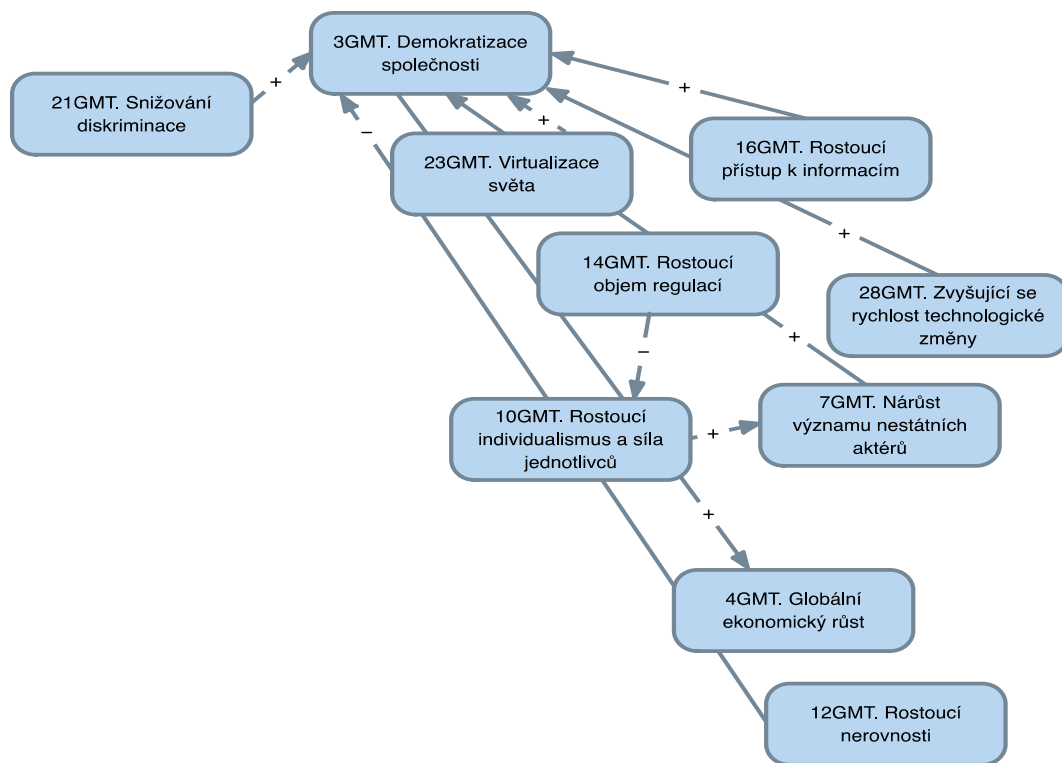
GMT *změna klimatu a její dopady*, jako například změny rychlosti odtoku vody z krajiny, zhoršení kvality půdy a omezení využívání přírodních zdrojů, negativně ovlivňují *rostoucí objem migrace* ve významu počtu obyvatelstva ČR v důsledku migrace ($i=-2,00$) a mírně pozitivně ovlivňuje GMT *rostoucí objem regulací* ($i=0,43$).

5.6 Oblast: Dobré vládnutí pro udržitelný rozvoj

Na klíčovou oblast *Dobré vládnutí pro udržitelný rozvoj* dopadá významně působení GMT *snížování diskriminace, demokratizace společnosti, nárůst významu nestátních aktérů, rostoucí přístup k informacím, rostoucí individualismus a síla jednotlivců, zvyšující se rychlost technologické změny, virtualizace světa, globální ekonomický růst, rostoucí objem regulací a nárůst nerovností* s průměrnou intenzitou působení GMT jako nezávislých vývojových trendů ve výše uvedeném pořadí podle indexů vlivu. (Index vlivu se pohybuje v rozmezí -3,2 až 3,2).

Vazba mezi GMT v rámci klíčové oblasti je uvedena v následující modelové mapě.

Modelová mapa 6. Vazby mezi GMT dopadající na klíčovou oblast Dobré vládnutí pro udržitelný rozvoj

V tabulce 5.6 je v jednotlivých polích uvedena intenzita vlivu odpovídajících GMT.

Tabulka 5.6: Matice významných křížových interakcí

Vládnutí	3M demokracizace společnosti	4M globální ekonomický růst	7M nárůst významu nestátních aktérů	12M nárůst nerovností	10M rostoucí individualismus a síla jednotlivců	14M rostoucí objem regulací	16 M rostoucí přístup k informacím	21M snižování diskriminace	23M virtualizace světa	28M zvyšující se rychlost technologické změny
3M demokracizace společnosti	3,00	0,67		-2,1		0,60		3,00	0,67	
4M globální ekonomický růst		1,00								
7M nárůst významu nestátních aktérů	1,50		3,00							
12M nárůst nerovností	-2,20			-3,20						
10M rostoucí individualismus a síla jednotlivců	2,50				2,67	0,75			1,00	
14M rostoucí objem regulací					-1,67	0,00				
16 M rostoucí přístup k informacím	2,50					1,00	3,00			
21M snižování diskriminace								3,20		
23M virtualizace světa	2,00					1,00			1,60	
28M zvyšující se rychlost technologické změny	1,00				1,67	-0,50				2,00

Celkově je působení většiny GMT v rámci stávající klíčové oblasti ČR vnímáno do budoucna pozitivně. Co se týče pozitivního samostatného působení jednotlivých GMT ve výhledu do budoucna, nejlépe je vnímán dopad GMT *snižování diskriminace* ($i=3,20$), který je pojímán ve vztahu k náboženskému vyznání, sexuální orientaci, pohlaví, etnicitě apod., rovněž s ohledem na vzdělávání jako nástroj podpory soudržnosti. Silně pozitivně je experty vnímán i dopad vývoje GMT *demokratizace společnosti* ($i=3,00$) ve vztahu k rozšiřování možnosti občanů podílet se na rozhodování o věcech veřejných, na veřejné rozpravě a systematickém posuzování návrhů veřejné správy s důrazem na soudržnost, spravedlnost a lidská práva. Stejným způsobem je hodnocen dopad GMT *nárůst významu nestátních aktérů* ($i=3,00$) na oblast *Dobrého vládnutí pro udržitelný rozvoj*, přičemž význam nestátních aktérů je pojímán s ohledem na tvorbu veřejné politiky a jedná se např. o developery, investory, občanská sdružení, ale také o nadnárodní instituce, např. EU nebo MMF. Shodnou pozitivní hodnotu indexu nalezneme rovněž u GMT *rostoucí přístup k informacím* ($i=3,00$), který značí snadnou dostupnost informací, nejnovějších vědeckých poznatků a zkušeností, což bude využito pro účely dobrého vládnutí, stejně jako pro ostatní oblasti lidského života. GMT *rostoucí individualismus a síla jednotlivců* ($i=2,67$) a jeho přínos je interpretován jako schopnost jedinců ovlivňovat dění ve společnosti. Podobně i GMT *zvyšující se rychlost technologické změny* ($i=2,00$), který lze specifikovat jako rychlejší nárůst výpočetní kapacity, růst digitalizace a robotizace, nano- a biotechnologií, podporu rychlejší tvorby a využití patentů apod., přinese v budoucnu pozitivní výsledky.

Působení GMT *virtualizace světa* ($i=1,60$) s předpokládaným rozvíjením nových informačních systémů a on-line služeb v nejrůznějších oblastech života je experty vnímáno rovněž jako pozitivní pro danou oblast. S klíčovou oblastí *Dobré vládnutí pro udržitelný rozvoj* souvisí i GMT *globální ekonomický růst* ($i=1,00$), specifikovaný zejména makroekonomickými charakteristikami (např. růst HDP). Ten by měl být podporován efektivním využíváním veřejných výdajů s důrazem na udržení nezaměstnanosti na současné úrovni a podporu tradičních forem zaměstnání, což je do budoucna vnímáno mírně pozitivně. GMT *rostoucí objem regulací* ($i=0,00$) vykazuje nulovou hodnotu. Regulativní opatření v této oblasti nejsou vnímána jako podstatná. Posledním významným GMT dopadajícím na stávající klíčovou oblast je GMT *nárůst sociálních nerovností* ($i=-3,20$) na celostátní i regionální úrovni, a to v kvalitě života, možnostech bydlení, dostupnosti vzdělání a přístupu k práci pro znevýhodněné skupiny a periferní regiony České republiky.

Ze vzájemných interakcí nejsilněji působí GMT *demokratizace společnosti* GMT s GMT *snižování diskriminace* ($i=3,0$). Možnost občanů účastnit se veřejné rozpravy a rozhodování o věcech veřejných i systematické posuzování návrhů veřejné správy je vnímáno pozitivně vzhledem k dopadu na snižování diskriminace, podporuje snahu o odstranění diskriminace na základě rasy, pohlaví, náboženství, etnicity apod. GMT *demokratizace společnost* tvoří další pozitivní vazby, které jsou však slabší. Jedná se o vztahy s GMT *globální ekonomický růst* ($i=0,67$) a GMT *virtualizace světa* ($i=0,67$) a GMT *rostoucí objem regulací* ($i=0,60$). Výše popsaná demokratizace tedy mírně pozitivně ovlivní makroekonomické charakteristiky a efektivní využívání veřejných výdajů s důrazem na udržení nezaměstnanosti na současné úrovni a podporu tradičních forem zaměstnání. Mírně pozitivní vliv pozorujeme rovněž u rozvoje nových informačních systémů a on-line služeb, v neposlední řadě také u sociálních nerovností v kvalitě života, možnostech bydlení, dostupnosti vzdělání a přístupu k práci pro znevýhodněné skupiny a periferní regiony.

GMT *nárůst významu nestátních aktérů* vstupuje pouze do jednoho významného vztahu, a to s GMT *demokratizace společnosti* ($i=1,50$). Vazba byla experty vyhodnocena jako pozitivní a spočívá v rozšíření možnosti občanů podílet se na rozhodování o věcech veřejných, na veřejné rozpravě a systematickém posuzování návrhů veřejné správy, které je způsobeno vlivem nestátních aktérů (investoři, developeri, občanská sdružení, EU, MMF) na veřejnou politiku.

U GMT *nárůst nerovností* vnímáme pouze jednu vazbu, která je hodnocena jako silně negativní. Jedná se o vazbu GMT *demokratizace společnosti* ($i=-2,20$). Upřesnění se týká toho, že zvýšení sociálních nerovností na celostátní i regionální úrovni negativně ovlivní možnost občanů plnohodnotně se účastnit veřejné rozpravy a rozhodování o věcech veřejných.

GMT *rostoucí individualismus a síla jednotlivců* vnímaná jako schopnost jedinců ovlivňovat dění, velmi pozitivně ovlivňuje GMT *demokratizace společnosti* ($i=2,50$) ve významu rozšiřování možnosti občanů podílet se na rozhodování o věcech veřejných, na veřejné rozpravě a systematickém posuzování návrhů veřejné správy s důrazem na soudržnost, spravedlnost a lidská práva. Mírně pozitivně je ovlivněn též GMT *virtualizace světa* ($i=1,00$) prostřednictvím rozvíjení nových informačních systémů a on-line služeb v nejrůznějších oblastech života a GMT *rostoucí objem regulací* ($i=0,75$), chápaný jako regulativní veřejná politika, např. vyhlášky, dohody, standardy, monitoringy, kontroly, pravidla a nařízení omezující či příkazující konkrétní produkty a služby.

Vzájemné působení GMT *rostoucí objem regulací* a GMT *rostoucí individualismus a síla jednotlivců* ($i=-1,67$) lze interpretovat jako zvýšení počtu nástrojů regulujících produkty a služby a jejich negativní vliv na schopnost jedinců ovlivňovat dění ve společnosti.

Snazší dostupnost informací, nejnovějších vědeckých poznatků a zkušeností, tedy GMT *rostoucí přístup k informacím*, velmi pozitivně ovlivňuje GMT *demokratizace společnosti* ($i=2,50$), spočívající v rozšiřování možnosti občanů podílet se na rozhodování o věcech veřejných, na veřejné rozpravě a systematickém posuzování návrhů veřejné správy s důrazem na soudržnost, spravedlnost a lidská práva. Mírně pozitivní vazbu tohoto megatrendu vnímáme též s GMT *rostoucí objem regulací* ($i=1,00$), dojde tedy k pozitivnímu dopadu na regulativní veřejnou politiku.

GMT *virtualizace světa* ve specifikaci rozvíjení nových informačních systémů a on-line služeb v nejrůznějších oblastech života velmi pozitivně ovlivňuje rozšiřování možnosti občanů podílet se na rozhodování o věcech veřejných a na veřejné rozpravě, tedy GMT *demokratizace společnosti* ($i=2,00$), a mírně pozitivně ovlivňuje GMT *rostoucí objem regulací* ($i=1,0$), tedy megatrend, jenž je vnímám jako regulativní veřejná politika v podobě nařízení, vyhlášek, kontrol a dalších opatření pro regulaci produktů a služeb.

Ve vztahu ke GMT *zvyšující se rychlost technologické změny* lze pozorovat vzájemné působení tohoto megatrendu a GMT *rostoucí individualismus a síla jednotlivců* ($i=1,67$), GMT *demokratizace společnosti* ($i=1,0$) a GMT *rostoucí objem regulací* ($i=-0,5$). Interpretace působení spočívá v tom, že experti vidí rozvoj digitalizace, robotizace, nano- a biotechnologií, včetně podpory využití patentů, jako pozitivní faktor pro zlepšení postavení jednotlivce ve společnosti a možnosti jedinců účastnit se veřejné rozpravy. Negativně však působí na regulativní politiku týkající se produktů a služeb.

6. Závěry shrnující výsledky analýzy (Manažerské shrnutí)

Dopad globálních megatrendů na klíčové oblasti strategie Česká republika 2030

Pro účely přípravy strategického dokumentu byly globální megatrendy definovány jako „dlouhodobé transformační procesy, které v delším časovém horizontu ovlivňují naše myšlení, aktivity, organizaci společnosti a budoucí realitu světa“⁴³ a představují základní vnější determinanty rozvoje České republiky.

Dokument Česká republika 2030 formuluje šest klíčových oblastí rozvoje České republiky. V každé oblasti působí uvedené megatrendy (dále GMT), jejichž intenzita působení může být uvnitř každé oblasti odlišná, ačkoliv se ovlivňují vzájemně a každý megatrend je alespoň částečně ovlivňován všemi dalšími megatrendy. Pro odhalení a analýzu komplexních vztahů byla použita metoda křížových interakcí (cross impact analysis, MKI).⁴⁴ S ohledem na použitou metodu křížových interakcí a zaměření klíčových oblastí České republiky byly vybrány megatrendy, jejichž působení je v jednotlivých oblastech zásadní. Sociotrendy – výzkumná agentura ve spolupráci s experty z různých oblastí provedla analýzu, která reflektuje dopady megatrendů na strategické cíle, jež odpovídají jednotlivým klíčovým oblastem strategie Česká republika 2030. Expertům byl předložen soubor konkrétních globálních megatrendů a byli požádáni, aby se vyjádřili k dopadu každého z megatrendů na danou klíčovou oblast. Veškeré působení zvažovali v časovém horizontu příštích 15–35 let.

1. Lidé a společnost

Na klíčovou oblast *Lidé a společnost* významně dopadá působení jedenácti GMT, jimiž jsou *Rostoucí přístup k informacím*, *Zvyšující se rychlost technologické změny*, *Snižování diskriminace*, *Demokratizace společnosti*, *Zvyšující se dostupnost technologií*, *Zdravý životní styl*, *Nárůst významu nestátních aktérů*, *Globální ekonomický růst*, *Globální stárnutí*, *Rostoucí nerovnosti* a *Civilizační choroby* s průměrnou intenzitou působení GMT jako nezávislých vývojových trendů ve výše uvedeném pořadí podle indexů vlivu.

Ve výhledu do budoucna je nejsilněji vnímán dopad GMT *Rostoucí přístup k informacím* (i=2,7) ve významu rozšíření přístupu k informacím, s důrazem na nové vědecké poznatky a zkušenosti. Rovněž vývoj GMT *Zvyšující se rychlost technologické změny* (i=2,1) má pro budoucí vývoj pozitivní hodnocení, protože rychlejší nárůst výpočetní kapacity, růst digitalizace a robotizace, nano- a biotechnologií, podpora rychlejší tvorby a využití patentů bude pro oblast *Lidé a společnost* velkým přínosem. S tím souvisí pozitivní dopad vývoje GMT *Zvyšující se dostupnost technologií* (i=1,44), spočívající v rozvoji a propojování technologií (např. 3D tiskárny, „chytré“ domácí spotřebiče), v automatizaci a digitalizaci procesů, kde dosud člověk nebyl zastupitelný, a jejich využití pro zkvalitnění života a rozšíření přístupu k práci. Nižší intenzitou dopadá na stávající oblast také GMT *Snižování diskriminace* (i=1,80) charakterizovaný respektem k náboženskému vyznání, sexuální orientaci, pohlaví, etnicitě apod. Rovněž dopad GMT *Demokratizace společnosti* (i=1,4), jehož cílem je dosažení plnohodnotné účasti občanů na veřejné rozpravě a systematického posuzování návrhů veřejné správy, patří mezi megatrendy s pozitivním vývojem. Mírně pozitivně jsou viděny dopady

---

⁴³ Studie *Globální megatrendy pro aktualizovaný Strategický rámec udržitelného rozvoje: seznam globálních megatrendů* zpracovaná pro Úřad vlády ČR Technologickým centrem AV ČR a Centrem pro otázky životního prostředí UK v říjnu 2015.

⁴⁴ Metoda křížových interakcí pracuje se souborem expertů, kteří se vyjadřují jak k působení daného megatrendu v předem určeném časovém horizontu, tak k odhadu působení jednoho megatrendu na druhý, opět v rámci daného časového období. Je proto nutné nejprve vytvořit soubor událostí, megatrendů, dále definovat proměnné, které budou v určité míře konkrétní události (megatrendy) charakterizovat, a rovněž provést jejich tzv. operacionalizaci (obsahovou redukci) a to tak, aby každá událost byla operacionalizována pouze jednou proměnnou. Následně jsou formulovány otázky, na něž jsou získávány odpovědi od jednotlivých expertů, které jsou dále analyticky zpracovávány a vyhodnocovány.

investice do zdravotní gramotnosti, neboli GMT *Zdravý životní styl* ($i=0,91$). Nejnižší intenzitu působení dopadu, stále však pozitivní, vykazují GMT *Nárůst významu nestátních aktérů* ($i=0,5$) a GMT *Globální ekonomický růst* ($i=0,25$). Vliv nestátních aktérů (developeři, investoři, občanská sdružení), včetně EU a MMF na tvorbu veřejné politiky je v budoucnosti vnímán jako mírně pozitivní. Minimální pozitivní vliv je přikládán snaze o ekonomický růst na základě makroekonomických charakteristik (např. růst HDP) a efektivní využívání veřejných výdajů s důrazem na udržení nezaměstnanosti na současné úrovni a podporu tradičních forem zaměstnání.

Negativně je v dané oblasti vnímán vývoj zejména dopadajícího GMT *Civilizační choroby* ($i=-3,45$), tedy změna počtu nemocných v důsledku nezdravého životního stylu či konzumace průmyslově upravených potravin. Rovněž sociální nerovnosti v kvalitě života, možnostech bydlení, dostupnosti vzdělání a přístupu k práci pro znevýhodněné skupiny a periferní regiony, tedy dopad GMT *Rostoucí nerovnosti* ($i=-2$) má výrazně negativní dopad na stávající klíčovou oblast *Lidé a společnost*. Dopad GMT *globální stárnutí* ($i=-1$), projevující se v pohybu produktivní složky obyvatelstva, je však vnímán pouze mírně negativně.

Výše uvedené GMT dopadají na tři strategické cíle formulované pro stávající klíčovou oblast.⁴⁵

Na strategický cíl 1. „Využívat potenciál technologického a sociálního rozvoje k rozšíření přístupu k důstojné práci“ silně dopadá pozitivní vývoj GMT *Zvyšující se dostupnost technologií* ($i=3,20$) upřesněný rozvojem a propojováním technologií (např. 3D tiskárny, „chytré“ domácí spotřebiče), automatizací a digitalizací procesů, kde dosud člověk nebyl zastupitelný, a jejich využitím jak pro zkvalitnění života, tak pro rozšíření přístupu k práci.

Na specifický cíl 1.1 „Flexibilně reagovat na nastupující trendy (např. digitalizace a robotizace) za účelem rozvoje celé společnosti a ve prospěch všech obyvatel ČR“ silně dopadá pozitivní trend GMT *Zvyšující se rychlost technologické změny* ($i=3,20$) charakterizovaný rychlejším nárůstem výpočetní kapacity, růstem digitalizace a robotizace, nano- a biotechnologií, podporou rychlejší tvorby a využití patentů apod.

Na specifický cíl 1.2 „Zmenšovat strukturální nerovnováhy na trhu práce (na celostátní i regionální úrovni) rozšíření přístupu k placené práci pro větší množství lidí, včetně v současnosti pracovním trhem znevýhodněných skupin (lidé na rodičovské, s postižením, ženy, studenti nebo důchodci) a periferních regionů“ dopadá negativní trend GMT *Rostoucí nerovnosti* ($i=-2$). Specifický cíl snižuje jeho potenciální působení snižováním sociálních nerovností (na celostátní i regionální úrovni) v kvalitě života, možnostech bydlení, dostupnosti vzdělání a přístupu k práci pro znevýhodněné skupiny a periferní regiony.

Na další specifické cíle, a to 1.3 „Udržet celkovou nezaměstnanost na současné úrovni“, 1.4 „Zabránit dalšímu oslabování tradičních forem zaměstnání a v této souvislosti zabránit nárůstu prekarizace (a jiné nedobrovolné flexibilizace) práce“, rovněž 1.5 „Účinně regulovat pracovní činnost vykonávanou prostřednictvím ekonomiky platform a další nové typy práce“, dopadá mírné působení GMT *Globální ekonomický růst* ($i=0,25$) působící a promítající se do základních makroekonomických charakteristik (např. růst HDP) a efektivního využívání veřejných výdajů s důrazem na udržení nezaměstnanosti na současné úrovni a podporu tradičních forem zaměstnání.

Na strategický cíl 2. „Dlouhodobě snižovat v ČR podíl osob ohrožených chudobou a sociálním vyloučením. Zároveň dosáhnout a udržet růst příjmů spodních 40 procent populace na úrovni vyšší než je celostátní průměr“ dopadá negativní působení GMT *Rostoucí nerovnosti* ($i=-2$), pozitivní působení GMT *Snižování diskriminace* ($i=1,80$) a mírně pozitivní působení GMT *Globální ekonomický růst* ($i=0,25$).

---

⁴⁵ Pozn. redakce: Strategické a specifické cíle a jejich číslování odpovídají formulacím a číslování ve verzi draftu v době zpracování studie, tedy léto 2016.

Na strategický cíl 3. „Zajistit, aby vzdělávání podporovalo soudržnost společnosti a její rozvoj“, včetně dílčích cílů 3.1 „Zajistit každému dítěti přístup ke kvalitnímu školnímu vzdělávání a vytvářet podmínky a příležitosti pro učení se v průběhu celého života“ a 3.2 „Snižit vliv socioekonomického zázemí na vzdělávací dráhy a výsledky“ dopadá pozitivní působení GMT *Snižování diskriminace* ($i=1,80$), zejména s ohledem na náboženské vyznání, sexuální orientaci, pohlaví, etnicitu apod., rovněž s ohledem na vzdělávání jako nástroj podpory soudržnosti. Posledním specifickým cílem 3.3 je „Systémově podpořit učitele a další vzdělavatele, aby dokázali být nositeli potřebných změn ve vzdělávání a převzít roli průvodců pro účastníky vzdělávání v měnícím se světě“, na který dopadá silný pozitivní vývoj GMT *Rostoucí přístup k informacím* ($i=2,7$), zejména prostřednictvím snazší dostupnosti dat, nejnovějších vědeckých poznatků a zkušeností, což odpovídá vzdělanostním aktivitám všech, kteří působí ve vzdělávacím systému ČR.

2. Udržitelný hospodářský model

Na klíčovou oblast *Udržitelný hospodářský model* významně dopadá působení GMT *Zvyšující se dostupnost technologií*, *Zvyšující se rychlost technologické změny*, *Zintenzivňující se globalizace*, *Globální ekonomický růst*, *Rostoucí spotřeba energie*, *Rostoucí zadluženost*, *Rostoucí mobilita*, *Rostoucí objem regulací*, *Změna klimatu a její dopady* s průměrnou intenzitou působení GMT jako nezávislých vývojových trendů ve výše uvedeném pořadí podle indexů vlivu.

Positivní dopad se stejnou intenzitou působení vykazují dva GMT, a to *Zvyšující se dostupnost technologií* a *Zvyšující se rychlost technologické změny* ($i=3,20$). Za nejdůležitější pro prosperitu této oblasti je považován dopad rozvoje a propojování technologií (např. 3D tiskárny, „chytřé“ domácí spotřebiče), automatizace procesů a jejich využití pro zkvalitnění přístupu k práci, ve stejné míře také podpora a rozvoj digitalizace a robotizace, nano- a biotechnologií a jejich zapojení do každodenního života, včetně podpory obchodního využití patentů. Jako pozitivní byl hodnocen také dopad GMT *Zintenzivňující se globalizace* ($i=2,20$) v tom smyslu, že otevřenost pro prosazování národních principů a priorit s ohledem na aktivní roli ČR ve vnějších politikách EU a aktivní plánování koncepcí směrem ke koherenci politik pro udržitelný rozvoj, v budoucím období přispějí více k udržitelnému hospodářství. Ekonomický růst na základě makroekonomických charakteristik a efektivního využívání veřejných výdajů s důrazem na udržení nezaměstnanosti na současné úrovni a podpoře tradičních forem zaměstnání odpovídá mírně pozitivnímu předpokládanému dopadu GMT *Globální ekonomický růst* ($i=1,80$).

Pro budoucí období jsou velmi negativně vnímány potenciální důsledky klimatických změn uplatňujících se např. v rychlosti odtoku vody z krajiny, ve kvalitě půdy a využívání přírodních zdrojů, tedy dopad GMT *Změna klimatu a její dopady* ($i=-3,17$). Obdobně i převaha vyhlášek, dohod, standardů, monitoringů, kontrol a nařízeních omezujících či příkazujících konkrétní produkty a služby, tedy dopad GMT *Rostoucí objem regulací* ($i=-2,00$), bude udržitelné hospodářství spíše dosti zatěžovat. Mírně negativně se bude na udržitelném hospodářství podepisovat nerovnováha mezi strukturou služeb a rozmístěním ekonomicky aktivního obyvatelstva jako jedna z charakteristik GMT *Rostoucí mobilita* ($i=-1,33$). Obdobný výhled se týká i poptávky po energii, nízké finanční gramotnosti a finanční odpovědnosti obyvatel ČR jako jedné z charakteristik GMT *Rostoucí spotřeba energie* ($i=-1,00$) a GMT *Rostoucí zadluženost* ($i=-0,83$).

Výše uvedené GMT dopadají na pět strategických cílů formulovaných pro stávající klíčovou oblast.

Na strategický cíl 1. „Dosáhnout dlouhodobě udržitelného hospodářského růstu“, včetně specifických cílů, 1.1 „Rozvinout domácí části ekonomiky“, 1.2 „Podpořit růst sektoru malých a středních podniků“, 1.3 „Podpořit posun ekonomiky a její pozice v mezinárodní dělbě práce a v mezinárodním hodnotovém řetězci směrem k sofistikovanějším činnostem“ a 1.4 „Podporovat zvyšování kvality přímých zahraničních investic“ dopadá vývoj GMT *Globální ekonomický růst*. Ačkoliv jeho vliv není v budoucnu vnímán příliš silně ($i=1,80$), je důležité, aby jeho působení bylo podporováno rozvojem

domácí části ekonomiky, podporou růstu sektoru malých a středních podniků, rovněž např. posunem ekonomiky a její pozice v mezinárodní dělbě práce a v mezinárodním hodnotovém řetězci směrem k sofistikovanějším činnostem.

Na strategický cíl 2. „Podporovat obchodní využití domácích inovací“ včetně specifického cíle 2.1 „Zvyšovat počet patentů uplatněných českými firmami“ dopadá silné pozitivní působením GMT *Zvyšující se rychlost technologické změny* ($i=3,20$) s ohledem na rychlejší nárůst výpočetní kapacity, růst digitalizace a robotizace, nano- a biotechnologií, podporu rychlejší tvorby a využití patentů apod.

Na strategický cíl 3. „Co nejefektivněji a nejšetrněji využívat přírodní zdroje“, včetně specifických cílů 3.1 „Snižovat emise skleníkových plynů v rámci snahy o snížení jejich externích nákladů“, 3.2 „Podporovat oběhové hospodářství“, 3.3 „Zvyšovat energetickou a materiálovou účinnost ekonomiky“ a 3.4 „Podporovat vznik metodiky vyčíslení ekosystémových služeb“, dopadá silný negativní potenciál budoucího vývoje GMT *Změna klimatu a její dopady*, proto uvedený strategický cíl včetně specifických cílů zajišťuje protiváhu k již výše uvedenému velmi negativnímu budoucímu působení uvedeného megatrendu ($i=-3,17$), který se může projevit jeho negativními dopady, například rychlostí odtoku vody z krajiny, zhoršením kvality půdy a omezením ve využívání přírodních zdrojů.

Na strategický cíl 4. „Udržet stabilní a funkční infrastrukturu podporující ekonomickou aktivitu“ dopadá působení GMT *Globální ekonomický růst*, přičemž jeho vliv je v budoucnu vnímán jako pozitivní ($i=1,80$). Zejména se jedná o ekonomický růst na základě makroekonomických charakteristik (např. růst HDP) a efektivní využívání veřejných výdajů s důrazem na udržení nezaměstnanosti na současné úrovni a podporu tradičních forem zaměstnání. Na specifický cíl 4.1 „Zajistit připravenost elektrizační soustavy na zvyšující se podíl decentralních zdrojů“ dopadá negativní vliv GMT *Rostoucí spotřeba energie* ($i=-1,00$), specifický cíl zajišťuje protiváhu k negativnímu působení uvedeného GMT. Na specifický cíl 4.2 „Zajistit kvalitního dopravní napojení do ekonomických a populačních center Německa a Rakouska“ dopadá silné pozitivní působení GMT *Zintenzivňující se globalizace* ($i=2,20$), kdy se jedná o pozitivní rostoucí otevřenost vývozu a dovozu produktů s ohledem na trh, vzájemnou závislost zemí, aktivní roli ČR ve vnějších politikách, aktivní účast na plánování koncepcí směrem ke koherenci politik pro udržitelný rozvoj. Na specifický cíl 4.3 „Zvyšovat dostupnost vysokorychlostního internetu“ působí velmi silný dopad GMT *Zvyšující se dostupnost technologií* ($i=3,20$). Jedná se o výrazný rozvoj a propojování technologií (např. 3D tiskárny, „chytré“ domácí spotřebiče), dostupnost vysokorychlostního internetu, rozvoj automatizace a digitalizace procesů, kde dosud člověk nebyl zastupitelný, a jejich využití pro zkvalitnění života a rozšíření přístupu k práci. Na specifický cíl 4.4 „Zachování trvalé kontroly nad systémem kritické infrastruktury ve vlastnictví státu a rozvíjení systému ochrany kritické infrastruktury“ dopadá záporně hodnocené působení GMT *Rostoucí objem regulací* ($i=-2,00$). Jedná se zejména o nárůst regulativní veřejné politiky, např. vyhlášek, dohod, standardů, monitoringů, kontrol, pravidel a nařízení omezujících či prikazujících konkrétní produkty a služby.

Na strategický cíl 5. „Stabilní fiskální systém jako předpoklad úspěšného hospodářství“ včetně specifického cíle 5.2 „Zajistit, aby veřejné výdaje byly co nejefektivnější“ dopadá pozitivní vývoj již výše uvedeného GMT *Globální ekonomický růst* ($i=1,80$). Na specifický cíl 5.1 „Udržovat dlouhodobě rovnováhu příjmů a výdajů“ dopadá mírně negativní vývoj GMT *Rostoucí zadluženost* ($i=-0,83$). Uvedený cíl odpovídá předpokládanému vývoji směřujícímu ke zlepšování úrovně finanční gramotnosti a finanční odpovědnosti obyvatel.

3. Ekosystémy

Na klíčovou oblast *Ekosystémy* dopadá významné působení GMT *Urbanizace, Potravinová bezpečnost, Rostoucí objem regulací, Rostoucí spotřeba zdrojů, Zvyšující se soutěž o zdroje, Změna*

klimatu a její dopady, Degradace ekosystémů s průměrnou intenzitou působení GMT jako nezávislých vývojových trendů ve výše uvedeném pořadí podle indexů vlivu.

Ve výhledu do budoucna na stávající klíčovou oblast pozitivně dopadá GMT *Urbanizace* ($i=1,57$) s upřesněním důležitosti funkčního a strategického územního plánování se zajištěnou dostupností veřejných služeb, různorodostí bydlení a podílem zeleně se současným snižováním záboru půdy. Pozitivní dopad je spatřován i ve vývoji mírného zlepšování GMT *Potravinová bezpečnost* se zaměřením na kontrolu kvality potravin a dostupnost bezpečných potravin ($i=0,57$). Vývoj GMT *Rostoucí spotřeba zdrojů* ve specifikaci poptávky po produktech (potravin, věci běžné potřeby apod.) a vytváření podmínek pro větší využití domácí produkce je mírně pozitivní ($i=0,43$).

V dané klíčové oblasti se předpokládá nejhorší vývoj GMT *Degradace ekosystémů* ($i=-4,0$), což se promítá do významu negativního působení např. na fragmentaci a unifikaci krajiny. Dalším velmi závažným a negativně působícím je GMT *Změna klimatu a její dopady* ($i=-3,75$), který se projeví například ve změně rychlosti odtoku vody z krajiny, rovněž ve zhoršené kvalitě půdy a v omezeném využívání přírodních zdrojů. Silně negativně je vnímán dopad GMT *Zvyšující se soutěž o zdroje* ($i=-3,40$) ve významu velké spotřeby fosilních paliv a zejména s ohledem na jejich import (ropa, zemí plyn a uhlí). Mírně negativní trend lze spatřit i u GMT *Rostoucí objem regulací* ($i=-0,18$) v potenciálním nárůstu regulativní veřejné politiky, např. pravidel hospodářské soutěže, ekologických standardů či pravidel ochrany zdraví.

Výše uvedené GMT dopadají na tři strategické cíle formulované pro stávající klíčovou oblast.

Na strategický cíl 1. „Posílit ochranu krajiny jako komplexního ekosystému a jejich ekosystémových služeb“ včetně specifického cíle 1.1 „Vytvořit politiku krajiny a pravidla jejího naplňování“ dopadá silný negativní vývoj GMT *Degradace ekosystémů* ($i=-4,0$), projevující se např. fragmentací a unifikací krajiny a uvedený strategický cíl je jeho protiváhou a působí pozitivním směrem. Na uvedený strategický cíl dopadá i vývoj GMT *Rostoucí objem regulací* ($i=-0,18$), který je v budoucnu vnímán s mírně negativním trendem. Proto odpovídající regulativní politika by měla být v souladu s politikou krajiny a pravidly jejího naplňování.

Na strategický cíl 2. „Obnovit pestrost české krajiny a přispět k zachování globální biodiverzity“ a odpovídající specifický cíl 2.1 „Zvýšit rozmanitost a stabilitu biotopů i populací jednotlivých původních druhů organismů v české krajině“ dopadá negativní vývoj GMT *Degradace ekosystémů* ($i=-4,0$). Uvedené cíle mírní negativní dopady působících megatrendů. Na specifický cíl „Vytvářet podmínky pro větší využití domácí zemědělské produkce a dřeva, a tím ke snížení jejich dovozu“ dopadá mírně pozitivní vývoj GMT *Rostoucí spotřeba zdrojů* ($i=0,43$) s charakteristikami např. poptávkou po produktech (potravin, věci běžné potřeby apod.) a vytvářením podmínek pro větší využití domácí produkce.

Na strategický cíl 3. „Posilovat ochranu půdy před degradací a plošně využívat potenciálu krajiny k zachycování a ukládání uhlíku a k adaptaci na změnu klimatu“ dopadá jek pozitivní vývoj GMT *urbanizace* ve významu důležitosti funkčního a strategického územního plánování se zajištěnou dostupností veřejných služeb, různorodostí bydlení a podílem zeleně se současným snižováním záboru půdy, tak negativní dopad GMT *Změna klimatu a její dopady* ($i=-3,75$) se specifikací např. v rychlosti odtoku vody z krajiny, rovněž ve zhoršené kvalitě půdy a omezení využívání přírodních zdrojů. Uvedený strategický cíl zajišťuje protiváhu negativnímu působení tohoto GMT.

Negativní vývoj dvou GMT, *Degradace ekosystémů* ($i=-4,0$) a *Změna klimatu a její dopady* ($i=-3,75$), působí na specifický cíl 3.1 „Snižit erozi a zvýšit obsah organické hmoty v půdě“, který snižuje negativní dopad megatrendů.

Na specifický cíl 3.2 „Zlepšit vodní režim, zejména zpomalit odtok vody z krajiny a zlepšit kvalitu povrchových i podzemních vod“ velmi negativně dopadá GMT *Změna klimatu a její dopady* ($i=-3,75$), odpovídající specifický cíl přináší řešení potenciálních problémů.

4. Udržitelný rozvoj sídel a území

Na klíčovou oblast *Udržitelný rozvoj sídel a území* významně dopadá působení GMT *Urbanizace, Democratizace společnosti, Globální ekonomický růst, Globální stárnutí, Rostoucí objem regulací, Rostoucí spotřeba energie, Rostoucí nerovnosti, Změna klimatu a její dopady* s průměrnou intenzitou působení GMT jako nezávislých vývojových trendů ve výše uvedeném pořadí podle indexů vlivu.

Významně nejsilněji lze předpokládat do budoucna pozitivní dopad GMT *Urbanizace* zejména s ohledem na důležitost funkčního a strategického územního plánování se zajištěnou dostupností veřejných služeb, různorodostí bydlení a podílem zeleně se současným snižováním záboru půdy ($i=4,0$). Obdobně je předpokládán velmi silný pozitivní vývoj GMT *Demokratizace společnosti*, charakteristický rozšiřováním možnosti občanů podílet se na rozhodování o věcech veřejných, na veřejné rozpravě a systematickém posuzování návrhů veřejné správy s důrazem na soudržnost, spravedlnost a lidská práva ($i=2,14$). S klíčovou oblastí *Udržitelný rozvoj sídel a území* souvisí i pozitivní vývoj GMT *Globální ekonomický růst* specifikován zejména makroekonomickými charakteristikami (např. růst HDP), který by měl být podporován efektivním využíváním veřejných výdajů s důrazem na udržení nezaměstnanosti na současné úrovni a podporu tradičních forem zaměstnání ($i=1,83$).

V oblasti *Udržitelný rozvoj sídel a území* je v budoucnosti nejhůře vnímán negativní dopad GMT *Změna klimatu a její dopady* ($i=-3,75$). Ten se může projevit zejména ve zvýšené rychlosti odtoku vody z krajiny, ve zhoršené kvalitě půdy a v omezení využívání přírodních zdrojů. Další dva megatrendy mají rovněž negativní vývojovou prognózu, jedná se o GMT *Rostoucí spotřeba energie* ($i=-2,83$) a GMT *Rostoucí nerovnosti* ($i=-3,14$). Dají se očekávat negativní důsledky zvyšování sociálních nerovností (na celostátní i regionální úrovni) v kvalitě života, možnostech bydlení, dostupnosti vzdělání a přístupu k práci pro znevýhodněné skupiny a periferní regiony. V negativní perspektivě je očekáván vývoj GMT *Rostoucí objem regulací* ve smyslu regulativní veřejné politiky, např. vyhlášek, dohod, standardů, monitoringů, kontrol, pravidel a nařízení omezujících či příkazujících konkrétní produkty a služby ($i=-2,0$). Negativní důsledky jsou připisovány vývoji GMT *Globální stárnutí* zejména s předpokládaným poklesem produktivní složky obyvatelstva ročně v ČR ($i=-1,29$).

Výše uvedené GMT dopadají na čtyři strategické cíle formulované pro stávající klíčovou oblast.

Na strategický cíl 1 „Zlepšovat dostupnost veřejných služeb v území pro všechny obyvatele“ dopadá pozitivní působení GMT *Demokratizace společnosti* ($i=2,14$), který předpokládá plnohodnotnou účast občanů na veřejné rozpravě a systematické posuzování návrhů veřejné správy s důrazem na soudržnost, spravedlnost a lidská práva. Na specifický cíl 1.1 „Stanovit závazné standardy základních veřejných služeb a jim odpovídajících veřejných infrastruktur občanského vybavení platné pro veškerou zástavbu“ dopadá negativní vývoj GMT *Rostoucí objem regulací* ve smyslu regulativní veřejné politiky, např. vyhlášek, dohod, standardů, monitoringů, kontrol, pravidel a nařízení omezujících či příkazujících konkrétní produkty a služby ($i=-2,0$). Na specifické cíle 1.2 „Zajistit dostupnost základních veřejných služeb ve fázi územního a strategického plánování“ a 1.3 „Zavést strategické a územní plánování na úrovni funkčních urbanizovaných území přesahujících úroveň místních a městských plánů“ velmi silně pozitivně dopadá GMT *Urbanizace*, ($i=4,0$), který specifikuje důležitost funkčního a strategického územního plánování se zajištěnou dostupností veřejných služeb, různorodostí bydlení a podílem zeleně se současným snižováním záboru půdy.

Na strategický cíl 2 „Snižovat regionální nerovnosti tím, že poroste kvalita života v jednotlivých municipalitách“ dopadá velmi negativní působení GMT *Rostoucí nerovnosti* ($i=-3,14$). Uvedený strategický cíl umožňuje podpořit snižování sociálních nerovností (na celostátní i regionální úrovni) v kvalitě života, možnostech bydlení, dostupnosti vzdělání a přístupu k práci pro znevýhodněné skupiny a periferní regiony. Týž GMT dopadá na specifický cíl 2.1 „Podporovat vysoce kvalifikované pracovní příležitosti v malých a středních podnicích využívajících místní a regionální potenciál“.

Na specifický cíl 2.1 dopadá pozitivní působení GMT *Globální ekonomický růst* ($i=1,83$), který klade důraz na udržení nezaměstnanosti na současné úrovni a podporu tradičních forem zaměstnání. Na specifický cíl 2.2 „Podporovat různorodé formy bydlení, především dostupné nájemní bydlení pro všechny segmenty společnosti“ dopadá významné pozitivní působení GMT *Urbanizace* ($i=4,0$).

GMT *Urbanizace* ($i=4,0$) pozitivně dopadá jak na strategický cíl 3 „Zajistit kvalitní urbánní rozvoj sídelních útvarů“, tak na specifický cíl 3.1 „Snižovat zábor půdy ve městech a jejich zázemí. Recyklovat a revitalizovat brownfields.“ Jedná se zejména o důležitost funkčního a strategického územního plánování se zajištěnou dostupností veřejných služeb, různorodostí bydlení a podílem zeleně se současným snižováním záboru půdy. Na specifický cíl 3.2 „Přizpůsobovat města a obce, jejich veřejné prostory i bytovou výstavbu demografickému stárnutí“ a specifický cíl 3.3 „Obce plánují rozvoj společně se zástupci veřejnosti a s veřejností“ negativně dopadá na GMT *Globální stárnutí* ($i=-1,29$) jak v aspektu stárnutí populace, tak s ohledem na pohyb produktivní složky obyvatelstva. Na specifický cíl 3.4 „Alespoň 10 % obcí sleduje svou uhlíkovou stopu“ zřetelně dopadá GMT *Změna klimatu a její dopady* ($i=-3,75$) v jeho inverzním, tedy opačném směru. Obdobně týž megatrend dopadá na specifický cíl 3.5 „V roce 2030 nejsou v žádné obci překračovány emise látek přímo škodlivých pro lidské zdraví ($PM_{2,5}$, PM_{10} a benzo(a)pyren)“. Na další specifický cíl 3.6 „Zvýšit podíl dokončených nejvíce úsporných budov (třída A) na 50 %“ dopadá specifické působení GMT *Rostoucí spotřeba energie* ($i=-2,83$) a na specifický cíl 3.7 „Do roku 2030 zvyšovat podíl zeleně v městských aglomeracích“ dopadá působení GMT *Urbanizace* ($i=4,0$).

Na strategický cíl 4. „V územní veřejné správě cíleně využívat nástroje pro udržitelný rozvoj municipalit“, a rovněž na jeho tři specifické cíle 4.1 „Na úrovni ústřední státní správy metodicky podporovat a rozvíjet nástroje pro udržitelný rozvoj municipalit“, 4.2 „Zajistit dostatečné institucionální kapacity územní veřejné správy pro jejich využívání“, rovněž 4.3 „Do roku 2030 zvýšit počet realizátorů MA 21 na 1000“, dopadá významné působení GMT *Rostoucí objem regulací* ($i=-2,0$), který je upřesněn nárůstem regulativní veřejné politiky, např. vyhlášek, dohod, standardů, monitoringů, kontrol, pravidel a nařízení omezujících či příkazujících konkrétní produkty a služby.

5. Česká republika podporující udržitelný rozvoj v Evropě a ve světě

Na klíčovou oblast *Česká republika podporující udržitelný rozvoj v Evropě a ve světě* dopadá významné působení GMT *Od unipolárního k multipolárnímu světu*, *Zintenzivňující se globalizace*, *Demokratizace společnosti*, *Rostoucí objem migrace*, *Rostoucí objem regulací*, *Nárůst silové politiky* a *Změna klimatu a její dopady* jako nezávislých vývojových trendů ve výše uvedeném pořadí podle indexů vlivu.

Nejsilněji ve výhledu následujících let lze předpokládat pozitivní dopad GMT *Od unipolárního k multipolárnímu světu* ($i=2,14$) zejména s ohledem na spolupráci ČR s ostatními státy v oblasti bezpečnosti a ekonomiky. Další významný GMT *Zintenzivňující se globalizace* ($i=1,71$) se pozitivním působením promítá do rostoucí otevřenosti vývozu a dovozu produktů s ohledem na trh, do plánování politik s ohledem na aktivní roli ČR ve vnějších politikách, aktivní účast na plánování koncepcí směrem ke koherenci politik pro udržitelný rozvoj. GMT *Demokratizace společnosti* ($i=1,14$), který spočívá v rozšiřování možnosti občanů podílet se na rozhodování o věcech veřejných, na veřejné rozpravě a systematickém posuzování návrhů veřejné správy s důrazem na soudržnost, spravedlnost a lidská práva, je ve vývoji hodnocen rovněž pozitivně. V mírně pozitivním trendu je vnímán GMT *Rostoucí objem migrace* ($i=1,00$) ve významu změny počtu obyvatelstva ČR v důsledku migrace.

Velmi negativně ve výhledu roku 2030 dopadá na stávající oblast *Česká republika podporující udržitelný rozvoj v Evropě a ve světě* GMT *Změna klimatu a její dopady* ($i=-3,29$) ve specifikaci zvýšení rychlosti odtoku vody z krajiny, zhoršení kvality půdy a omezení využívání přírodních zdrojů. Vývoj GMT *Nárůst silové politiky* je předpokládán negativní ($i=-1,86$), přičemž se ve specifikaci jedná

o možná rizika vojenských hrozeb, sankcí a surovinového vydírání zaměřeného na ČR. Mírně negativně je ve výhledu budoucích let vnímán poslední dopadající GMT *Rostoucí objem regulací* ($i=-0,5$), a to jako další nárůst regulativní veřejné politiky, např. pravidel hospodářské soutěže, ekologických standardů, či pravidel ochrany zdraví.

Výše uvedené GMT dopadají na čtyři strategické cíle formulované pro stávající klíčovou oblast.

Na strategický cíl 1. „Aktivní prosazování globální implementace Agendy 2030 s důrazem na národní principy a priority udržitelného rozvoje“ dopadá silné pozitivní působení dvou GMT. Jedná se o GMT *Zintenzivňující se globalizace* ($i=1,71$), který je charakterizován rostoucí otevřeností vývozu a dovozu produktů s ohledem na trh, vzájemnou závislostí zemí, aktivní rolí ČR ve vnějších politikách, aktivní účastí na plánování koncepcí směřem ke koherenci politik pro udržitelný rozvoj. Rovněž se jedná o silný pozitivní dopad GMT *Od unipolárního k multipolárnímu světu* ($i=2,14$) ve významu spolupráce ČR s ostatními státy v oblasti bezpečnosti a ekonomiky. Tyto GMT dopadají na specifické cíle, a to specifický cíl 1.1 „Získání předsednictví v ECOSOC, prosazení národních priorit směřem k implementaci Agendy 2030 na globální úrovni do činnosti ECOSOC na dané období (červenec 2017 – červenec 2018); specifický cíl 1.2 „Formulování konsenzuální pozice směřem k implementaci Agendy 2030 do vnitřních politik Evropské unie skrze revizi dokumentu Evropa 2020, prosazování této pozice na evropské úrovni“ a specifický cíl 1.3 „Nastavení koordinačního mechanismu pro výměnu informací o volných místech v sekretariátech mezinárodních organizací a vhodných kandidátech a kandidátkách z ČR pro jejich obsazení.“

Na strategický cíl 2. „Cílená podpora řádné správy věcí veřejných, spravedlnosti a lidských práv“ dopadá pozitivní působení GMT *Demokratizace společnosti* ($i=1,14$), který je charakterizován plnohodnotnou účastí občanů na veřejné rozpravě a na systematickém posuzování návrhů veřejné správy s důrazem na soudržnost, spravedlnost a lidská práva. Na odpovídající specifické cíle dopadá působení již výše uvedených GMT *Zintenzivňující se globalizace* ($i=1,71$) a *Od unipolárního k multipolárnímu světu* ($i=2,14$). Jedná se o specifický cíl 2.1 „Revize neratifikovaných dohod a standardů MOP, aktivní role v MOP směřující ke globální podpoře těchto standardů a sociálního dialogu“, specifický cíl 2.2 „Propagace SDG 16 při působení v ECOSOC“ a specifický cíl 2.3 „Aktivní role v UN Women, dobrovolný příspěvek“.

Výše uvedené GMT *Zintenzivňující se globalizace* ($i=1,71$) a *Od unipolárního k multipolárnímu světu* ($i=2,14$) pozitivně dopadají na dva poslední strategické cíle. Jedná se o strategický cíl 3. „Promítnutí Agendy 2030 pro udržitelný rozvoj do vnějších politik ČR“, včetně specifických cílů, kdy se jedná o specifický cíl 3.1 „Promítnutí Agendy 2030 do revize ZRS“; specifický cíl 3.2 „Aktivní prosazování Agendy 2030 ve vnějších politikách EU“ a specifický cíl 3.3 „Koncepce podpory lidských práv a transformační spolupráce (TRANS) v roce 2020, včetně posouzení souladu s Agendou 2030“. Jedná se rovněž o strategický cíl 4. „Aktivní usilování o koherenci politik pro udržitelný rozvoj“, rovněž o specifický cíl 4.1 „Nastavení efektivního mechanismu pro sledování koherence politik pro udržitelný rozvoj“; Na specifický cíl 4.2 „Naplnění závazků vyplývajících z Pařížské klimatické dohody, vznik antifosilního zákona“ dopadá GMT *Změna klimatu a její dopady* ($i=-3,29$). Uvedený specifický cíl umožňuje snížit negativní dopad megatrendu. Na specifický cíl 4.3 „Implementace a nastavení monitoringu naplnění těch Cílů udržitelného rozvoje, jimiž ČR přispívá ke globálnímu směřování k udržitelnému rozvoji“ pozitivním vývojem dopadá GMT *Zintenzivňující se globalizace* ($i=1,71$) a mírně negativním vývojem *Rostoucí objem regulací* ($i=-0,5$) ve významu nárůstu regulativní veřejné politiky, např. vyhlášek, dohod, standardů, monitoringů, kontrol, pravidel a nařízení omezujících či příkazujících konkrétní produkty a služby.

6. Dobré vládnutí pro udržitelný rozvoj

Na klíčovou oblast *Dobré vládnutí pro udržitelný rozvoj* dopadá významné působení GMT *Snižování diskriminace, Democratizace společnosti, Nárůst významu nestátních aktérů, Rostoucí přístup k informacím, Rostoucí individualismus a síla jednotlivců, Zvyšující se rychlost technologické změny, Virtualizace světa, Globální ekonomický růst, Nárůst nerovností* jako nezávislých vývojových trendů ve výše uvedeném pořadí podle indexů vlivu.

Nejsilněji je vnímán pozitivní dopad GMT *Snižování diskriminace* ($i=3,20$), který je specifikován ve vztahu k náboženskému vyznání, sexuální orientaci, pohlaví, etnicitě apod., rovněž s ohledem na vzdělávání jako nástroj podpory soudržnosti. Obdobně je předpokládán i silný pozitivní dopad vývoje GMT *Demokratizace společnosti* ($i=3,00$) ve vztahu k rozšiřování možnosti občanů podílet se na rozhodování o věcech veřejných, na veřejné rozpravě a systematickém posuzování návrhů veřejné správy s důrazem na soudržnost, spravedlnost a lidská práva. Pozitivní vývoj je očekáván ve stávající klíčové oblasti působením GMT *Nárůst významu nestátních aktérů* ($i=3,00$), přičemž význam nestátních aktérů je pojímán s ohledem na tvorbu veřejné politiky a jedná se např. o developery, investory, občanská sdružení, ale také o nadnárodní instituce, např. EU nebo MMF. Pozitivní vývoj nalezneme rovněž u dopadu GMT *Rostoucí přístup k informacím* ($i=3,00$), který značí vyšší dostupnost dat, nejnovějších vědeckých poznatků a zkušeností. Pozitivní dopad na vývoj dobrého vládnutí pro udržitelný rozvoj je očekáván i u dalších GMT. *Rostoucí individualismus a síla jednotlivců* ($i=2,67$), přičemž jeho přínos je interpretován jako schopnost jedinců ovlivňovat dění ve společnosti. Obdobně se jedná o dopad GMT *Zvyšující se rychlost technologické změny* ($i=2,00$), který lze specifikovat jako rychlejší nárůst výpočetní kapacity, růst digitalizace a robotizace, nano- a biotechnologií, podporu rychlejší tvorby a využití patentů apod. Pozitivní vývoj je zaznamenán u GMT *Virtualizace světa* ($i=1,60$) s předpokládaným rozvíjením nových informačních systémů a on-line služeb v nejrůznějších oblastech života. Na klíčovou oblast *Dobré vládnutí pro udržitelný rozvoj* dopadá i působení GMT *Globální ekonomický růst* ($i=1,00$), který je dílčím způsobem upřesněn zejména makroekonomickými charakteristikami (např. růst HDP), jenž by měl být podporován efektivním využíváním veřejných výdajů s důrazem na udržení nezaměstnanosti na současné úrovni a podporu tradičních forem zaměstnání, což je do budoucna vnímáno mírně pozitivně.

Posledním významným GMT dopadající na stávající klíčovou oblast je negativní směřování GMT *Nárůst sociálních nerovností* ($i=-3,20$) na celostátní i regionální úrovni v kvalitě života, možnostech bydlení, dostupnosti vzdělání a přístupu k práci pro znevýhodněné skupiny a periferní regiony České republiky.

Výše uvedené GMT dopadají na pět strategických cílů formulovaných pro stávající klíčovou oblast.

Na strategický cíl 1. „Tvůrci veřejných politik mají znalosti a dovednosti, které jim umožňují plnohodnotnou účast ve veřejné rozpravě“ dopadá silné pozitivní působení GMT *Demokratizace společnosti* ($i=3,00$), zejména ve významu plnohodnotné účasti občanů na veřejné rozpravě a systematickém posuzování návrhů veřejné správy s důrazem na soudržnost, spravedlnost a lidská práva. Na specifický cíl 1.1 „Systém vzdělávání zaměstnanců veřejné správy reálně rozvíjí koncepční uvažování zaměstnanců a zprostředkovává jim nejnovější vědecké poznatky, kontakt se zkušenostmi z jiných zemí a vzhled do způsobu, jak s těmito poznatky kriticky pracovat“ dopadá pozitivní působení GMT *Rostoucí přístup k informacím* ($i=3,00$), kdy se v budoucnu předpokládá snazší dostupnost dat, nejnovějších vědeckých poznatků a zkušeností a takto lze naplnit výše uvedený specifický cíl. Na specifický cíl 1.2 „Systém vzdělávání poskytovaný veřejnými vzdělávacími institucemi zajišťuje rozvoj participativních a deliberativních dovedností“ dopadá velmi silné pozitivní působení GMT *Demokratizace společnosti* ($i=3,00$), velmi silné pozitivní působení GMT *Rostoucí individualismus a síla jednotlivců* ($i=2,67$) ve významu rostoucích schopností jedinců ovlivňovat současné dění. Na specifický cíl 1.3 „Státní systém podpory vědy a výzkumu zajišťuje v oblasti orientovaného

a aplikovaného výzkumu soustavný příliv poznatků a inovací demokratičnosti a dlouhodobé efektivity vládnutí“ dopadá silný pozitivní vývoj jak GMT *Zvyšující se rychlost technologické změny* (i=2,00) včetně specifikace rychlejšího nárůstu výpočetní kapacity, růstu digitalizace a robotizace, nano- a biotechnologií, podpory rychlejší tvorby a využití patentů apod., tak pozitivní vývoj již výše uvedeného GMT *Demokratizace společnosti* (i=3,00).

Na strategický cíl 2. „Veřejné politiky jsou soudržné, tj. berou ohled na dopady v různých oblastech, berou ohled na dopady dlouhodobé a ve svých pozitivních účincích se navzájem posilují“, včetně specifického cíle 2.1 „Veřejná správa na všech úrovních má dostatečnou institucionální kapacitu k vytváření soudržných politik (kompetence, personál, finanční prostředky, komunikační kanály atd.)“ dopadá významné pozitivní působení GMT *Demokratizace společnosti* (i=3,00). Na specifický cíl 2.2 „Veřejná správa na všech úrovních vytváří strategické materiály, které jsou navzájem provázány a navzájem nejsou v rozporu“ dopadá významné působení GMT *Rostoucí přístup k informacím* (i=3,00), zejména v předpokladu budoucí snazší dostupnosti dat, nenovějších vědeckých poznatků a zkušeností. Na specifický cíl 2.3 „Návrhy veřejné správy jsou systematicky posuzovány s ohledem na možné dopady v jiných oblastech, než je oblast primárního zájmu a jsou zpětně vyhodnocovány“ dopadá pozitivní vývoj již výše uvedeného GMT *Demokratizace společnosti* (i=3,00).

Na strategický cíl 3. „Tvůrci veřejných politik (veřejná správa a občané) mají kvalitní a snadno dostupná data pro analýzu problémů, tvorbu variant a odhad dopadů“ dopadá výše uvedený silný pozitivní významný vývoj GMT *Rostoucí přístup k informacím* (i=3,00), který v dílčí charakteristice předpokládá snazší dostupnosti dat, nenovějších vědeckých poznatků a zkušeností. Na specifický cíl 3.1 „Data uvedeného druhu má k dispozici veřejná správa ve formě webové knihovny, která by umožňovala sdílení poznatků a závěrů ze studií, evaluací atd. prováděných ve veřejné správě“ dopadají dva GMT, a to výše uvedený GMT *Rostoucí přístup k informacím* (i=3,00) a GMT *Virtualizace světa* (i=1,60) ve specifikaci vytvoření centralizovaných informačních systémů a on-line služeb. Na další specifické cíle, a to specifický cíl 3.2 „Data uvedeného druhu má k dispozici veřejnost (občané, firmy, NNO atd.)“ a Specifický cíl 3.3 „Funguje efektivní systém výměny zkušeností mezi různými úrovněmi a sektory vládnutí“ dopadá GMT *Rostoucí přístup k informacím* (i=3,00).

Na strategický cíl 4. „Inovace v tvorbě veřejných politik jsou progresivním řešením, které zvyšuje demokratičnost a dlouhodobou efektivitu veřejných politik. Takové inovace jsou trvalou součástí fungování veřejné správy na všech úrovních.“ dopadá silné působení GMT *Demokratizace společnosti* (i=3,00). Na jeho specifické cíle 4.1 „Funguje systém metodické podpory inovací a sdílení zkušeností na všech úrovních“ a specifický cíl 4.2 „Pilotáže politik (vytváření služeb za účasti budoucích klientů a testování řešení na menších vzorcích) jsou pravidlem na úrovni krajů a centrální státní správy“ dopadá GMT *Rostoucí přístup k informacím* (i=3,00). Na specifický cíl 4.1 „Deliberace veřejných politik je pravidlem na všech úrovních“ dopadá velmi silné působení GMT *Demokratizace společnosti* (i=3,00).

Na poslední strategický cíl 5. formulovaný pro stávající klíčovou oblast „Zvýšila se kvalita vládnutí z hlediska příjemců veřejných politik“ dopadá pozitivní vývoj GMT *Demokratizace společnosti* (i=3,00), jež dopadá i na specifický cíl 5.1 „Z hlediska občanů se zvýšila míra reprezentace“.

7. Zdroje a seznam literatury

1. ASAN, Seyda Serdar a ASAN, Umut. Qualitative cross-impact analysis with time consideration. *Technological Forecasting & Social Change*. 2007, 74, 627-644. ISSN: 0040-1625.
2. BALABÁN, Miloš, LUDVÍK, Jan a STEJSKAL, Libor a kol. *Strategické trendy globálního vývoje*. Liberec: Roman Karpaš RK, 2012. ISBN: 978-80-87100-20-2.
3. CRUZ-CUNHA, Maria Manuela, ed. *Enterprise Information Systems for Business Integration in SMEs: Technological, Organizational, and Social Dimensions*. Hershey: Business Science Reference, 2010. ISBN: 978-1-60566-892-5.
4. DUNN, William N. *Public Policy Analysis: An Introduction*. 5. vyd. New York: Routledge, 2016. ISBN: 78-0-205-25257-2.
5. European Environment Agency. *The European environment – state and outlook 2010: assessment of global megatrends*. Copenhagen: European Environment Agency, 2011. ISBN: 978-92-9213-208-8.
6. FREI, Daniel a RULOFF, Dieter. *Handbook of Foreign Policy Analysis*. Dordrecht: Martinus Nijhoff Publishers, 1989. ISBN: 0-7923-0108-0.
7. GARRETT, Martha J. *Health Features: A Handbook for Health Professionals*. Uppsala: Uppsala University, 1999.
8. MILLETT, Stephen M. *Managing the Future: A Guide to Forecasting and Strategic Planning in the 21st Century*. Axminster: Triarchy Press, 2011. ISBN: 978-1-908009-48-7.
9. MONTO, M., GANESH, L. S. a VARGHESE, Koshy. *Sustainability and Human Settlements: Fundamental Issues, Modeling and Simulations*. New Dehli: Sage, 2005. ISBN: 0-7619-3385-9.
10. MOUTINHO, Luis a CHIEN, Charles. *Problems in Marketing: Applying Key Concepts and Techniques*. 2. vyd. New Dehli: Sage, 2008. ISBN: 978-0-7679-5.
11. MOUTINHO, Luiz, ed. *Strategic Management in Tourism*. 2. vyd. Cambridge: Cambridge University Press, 2011. ISBN: 978-1-84593-588-7.
12. MUSKAT, Matthias, BLACKMAN, Deborah a MUSKAT, Bridget. Mixed Methods: Combining Expert Interviews, Cross-Impact Analysis and Scenario Development. *The Electronic Journal of Business Research Methods*. 2012, 10(1), 9–18.
13. NOVÁČEK, Pavel. *Udržitelný rozvoj*. 2. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2012. ISBN: 978-80-244-2795-9.
14. POTŮČEK, Martin, ed. *Manuál prognostických metod*. Praha: Slon, 2006. ISBN: 978-80-86429-55-5.
15. POTŮČEK, Martin a VESELÝ, Arnošt, ed. *Klíčová ohrožení a příležitosti rozvoje České republiky do roku 2025*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, 2011.
16. ROPER, Alan Thomas aj. *Forecasting and Management of Technology*. 2. vyd. New Jersey: John Wiley & Sons, 2011. ISBN: 978-0-470-44090-2.

Internetové zdroje:

1. *Růst globální populace* [online]. Horizont 2050: Methods for strategic environmental foresight [cit. 29. 8. 2016]. Dostupné z: <http://www.horizont2050.cz/signal/default/32>.

2. *3D tisk v domácnostech* [online]. Horizont 2050: Methods for strategic environmental foresight [cit. 29. 8. 2016]. Dostupné z: <http://www.horizont2050.cz/signal/default/15>.
3. *Nedostatek opylovačů v Evropě* [online]. Horizont 2050: Methods for strategic environmental foresight [cit. 29. 8. 2016]. Dostupné z: <http://www.horizont2050.cz/signal/default/16>.
4. *Hlavní hnací silou spotřeby bude namísto populačního růstu růst ekonomický* [online]. Evropská agentura pro životní prostředí [cit. 29. 8. 2016]. Dostupné z: <http://www.eea.europa.eu/cs/signaly/signaly-2011/zeme-v-roce-2050/globalni-megatrend-hlavni-hnaci-silou#tab-novinky-a-clanky>.
5. *Svět IT se mění. Budoucnost patří datovým vědcům* [online]. Corporate ICT [cit. 29. 8. 2016]. Dostupné z: <http://www.corporateict.cz/component/content/article?id=2737>.
6. VILÍMOVSKÝ, Michal. Rychle narůstající počet pacientů s cukrovkou ukazuje odvrácenou stránku levných potravin. In: *Medlicker.com* [online]. 10. 10. 2015 [cit. 29. 8. 2016]. Dostupné z: <http://cs.medlicker.com/941-diabetes-levne-potraviny>.
7. PUTNA, Michal. Pět „megatrendů“, které v následujících letech ovlivní život i investice. In: *Ihned.cz* [online]. 12. 10. 2014 [cit. 29. 8. 2016]. Dostupné z: <http://byznys.ihned.cz/c1-62926390-pet-megatrendu-ktere-v-nasledujicich-letech-ovlivni-zivot-i-investice>.

8. Přílohy a metodologická dokumentace analýzy

Seznam otázek

1. LIDÉ A SPOLEČNOST

První oddíl - hodnocení a orientace megatrendů ve vybrané oblasti

Seznam jednotlivých GMT:

- 1) 1M Jak hodnotíte zvýšení počtu nemocných v důsledku nezdravého životního stylu, konzumace průmyslově upravených potravin apod. (*civilizační choroby*)
- 2) 3M Jak hodnotíte rozšiřování možnosti občanů podílet se na rozhodování o věcech veřejných, na veřejné rozpravě a systematickém posuzování návrhů veřejné správy s důrazem na soudržnost, spravedlnost a lidská práva (*demokratizace společnosti*)
- 3) 4M Jak hodnotíte ekonomický růst na základě makroekonomických charakteristik (např. růst HDP) a efektivní využívání veřejných výdajů s důrazem na udržení nezaměstnanosti na současné úrovni a podporu tradičních forem zaměstnání (*globální ekonomický růst*)
- 4) 5M Jak hodnotíte pohyby produktivní složky obyvatelstva ročně v ČR (ve smyslu *globálního stárnutí*)
- 5) 7M Jak hodnotíte nárůst vlivu nestátních aktérů (developeři, investoři, občanská sdružení, ale také EU nebo MMF) na tvorbu veřejné politiky (*nárůst významu nestátních aktérů*)
- 6) 12M Jak hodnotíte růst sociálních nerovností (na celostátní i regionální úrovni) v kvalitě života, možnostech bydlení, dostupnosti vzdělání a přístupu k práci pro znevýhodněné skupiny a periferní regiony (*rostoucí nerovnosti*)
- 7) 16M Jak hodnotíte snazší dostupnost dat, nejnovějších vědeckých poznatků a zkušeností (*rostoucí přístup k informacím*)
- 8) 21M Jak hodnotíte snižování diskriminace s ohledem na náboženské vyznání, sexuální orientaci, pohlaví, etnicitu apod., rovněž s ohledem na vzdělávání jako nástroj podpory soudržnosti (*snižování diskriminace*)
- 9) 24M Jak hodnotíte investice do zdravotní gramotnosti obyvatel (*zdravý životní styl*)
- 10) 27M Jak hodnotíte rozvoj a propojování technologií (např. 3D tiskárny, „chytré“ domácí spotřebiče), automatizaci a digitalizaci procesů, kde dosud člověk nebyl zastupitelný, a jejich využití pro zkvalitnění života a rozšíření přístupu k práci (*zvyšující se dostupnost technologií*)
- 11) 28M Jak hodnotíte rychlejší nárůst výpočetní kapacity, růst digitalizace a robotizace, nano- a biotechnologií, podporu rychlejší tvorby a využití patentů apod. (*zvyšující se rychlost technologické změny*)

Druhý oddíl – vzájemné působení megatrendů ve vybrané oblasti

1M-4M

Pokud dojde ke zvýšení počtu nemocných v důsledku nezdravého životního stylu, konzumace průmyslově upravených potravin apod. (*civilizační choroby*), jak to ovlivní ekonomický růst na základě makroekonomických charakteristik (např. růst HDP) a efektivní využívání veřejných výdajů s důrazem na udržení nezaměstnanosti na současné úrovni a podporu tradičních forem zaměstnání (*globální ekonomický růst*)?

1M-5M

Pokud dojde ke zvýšení počtu nemocných v důsledku nezdravého životního stylu, konzumace průmyslově upravených potravin apod. (*civilizační choroby*), jak to ovlivní pohyb produktivní složky obyvatelstva ročně v ČR (*globální stárnutí*)?

1M-12M

Pokud dojde ke zvýšení počtu nemocných v důsledku nezdravého životního stylu, konzumace průmyslově upravených potravin apod. (*civilizační choroby*), jak to ovlivní nárůst nerovností (na celostátní i regionální úrovni) v kvalitě života, možnostech bydlení, dostupnosti vzdělání a přístupu k práci pro znevýhodněné skupiny a periferní regiony znevýhodněné skupiny a periferní regiony (*rostoucí nerovnosti*)?

1M-24M

Pokud dojde ke zvýšení počtu nemocných v důsledku nezdravého životního stylu, konzumace průmyslově upravených potravin apod. (*civilizační choroby*), jak to ovlivní investice do zdravotní gramotnosti obyvatel (*zdravý životní styl*)?

1M-28M

Pokud dojde ke zvýšení počtu nemocných v důsledku nezdravého životního stylu, konzumace průmyslově upravených potravin apod. (*civilizační choroby*), jak to ovlivní podporu rychlejšího nárůstu výpočetní kapacity, růstu digitalizace a robotizace, nano- a biotechnologií, rychlejší tvorbu a využití patentů apod. (*zvyšující se rychlost technologické změny*)?

3M-4M

Pokud dojde k rozšiřování možnosti občanů podílet se na rozhodování o věcech veřejných, na veřejné rozpravě a systematickém posuzování návrhů veřejné správy s důrazem na soudržnost, spravedlnost a lidská práva (*demokratizace společnosti*), jak to ovlivní ekonomický růst na základě makroekonomických charakteristik (např. růst HDP) a efektivní využívání veřejných výdajů s důrazem na udržení nezaměstnanosti na současné úrovni a podporu tradičních forem zaměstnání (*globální ekonomický růst*)?

3M-12M

Pokud dojde k rozšiřování možnosti občanů podílet se na rozhodování o věcech veřejných, na veřejné rozpravě a systematickém posuzování návrhů veřejné správy s důrazem na soudržnost, spravedlnost a lidská práva (*demokratizace společnosti*), jak to ovlivní nárůst nerovností (na celostátní i regionální úrovni) v kvalitě života, možnostech bydlení, dostupnosti vzdělání a přístupu k práci pro znevýhodněné skupiny a periferní regiony znevýhodněné skupiny a periferní regiony (*rostoucí nerovnosti*)?

3M-16M

Pokud dojde k rozšiřování možnosti občanů podílet se na rozhodování o věcech veřejných, na veřejné rozpravě a systematickém posuzování návrhů veřejné správy s důrazem na soudržnost, spravedlnost a lidská práva (*demokratizace společnosti*), jak to ovlivní snazší dostupnost dat, nejnovějších vědeckých poznatků a zkušeností (*rostoucí přístup k informacím*)?

3M-21M

Pokud dojde k rozšiřování možnosti občanů podílet se na rozhodování o věcech veřejných, na veřejné rozpravě a systematickém posuzování návrhů veřejné správy s důrazem na soudržnost, spravedlnost a lidská práva (*demokratizace společnosti*), jak to ovlivní snižování diskriminace s ohledem na náboženské vyznání, sexuální orientaci, pohlaví, etnicitu apod., rovněž s ohledem na vzdělávání jako nástroj podpory soudržnosti (*snižování diskriminace*)?

4M-3M

Pokud půjde o ekonomický růst na základě makroekonomických charakteristik (např. růst HDP) a efektivní využívání veřejných výdajů s důrazem na udržení nezaměstnanosti na současné úrovni a podporu tradičních forem zaměstnání (*globální ekonomický růst*), jak to ovlivní rozšiřování možnosti občanů podílet se na rozhodování o věcech veřejných, na veřejné rozpravě a systematickém posuzování návrhů veřejné správy s důrazem na soudržnost, spravedlnost a lidská práva (*demokratizace společnosti*)?

4M-12M

Pokud půjde o ekonomický růst na základě makroekonomických charakteristik (např. růst HDP) a efektivní využívání veřejných výdajů s důrazem na udržení nezaměstnanosti na současné úrovni a podporu tradičních forem zaměstnání (*globální ekonomický růst*), jak to ovlivní nárůst nerovností (na celostátní i regionální úrovni) v kvalitě života, možnostech bydlení, dostupnosti vzdělání a přístupu k práci pro znevýhodněné skupiny a periferní regiony znevýhodněné skupiny a periferní regiony (*rostoucí nerovnosti*)?

4M-24M

Pokud půjde o ekonomický růst na základě makroekonomických charakteristik (např. růst HDP) a efektivní využívání veřejných výdajů s důrazem na udržení nezaměstnanosti na současné úrovni a podporu tradičních

forem zaměstnání (*globální ekonomický růst*), jak to ovlivní investice do zdravotní gramotnosti obyvatel (*zdravý životní styl*)?

4M-27M

Pokud půjde o ekonomický růst na základě makroekonomických charakteristik (např. růst HDP) a efektivní využívání veřejných výdajů s důrazem na udržení nezaměstnanosti na současné úrovni a podporu tradičních forem zaměstnání (*globální ekonomický růst*), jak to ovlivní rozvoj technologií (např. 3D tiskárny), dostupnost vysokorychlostního internetu, automatizaci procesů a jejich využití pro zkvalitnění života a rozšíření přístupu k práci (*zvyšující se dostupnost technologií*)?

4M-28M

Pokud půjde o ekonomický růst na základě makroekonomických charakteristik (např. růst HDP) a efektivní využívání veřejných výdajů s důrazem na udržení nezaměstnanosti na současné úrovni a podporu tradičních forem zaměstnání (*globální ekonomický růst*), jak to ovlivní podporu rychlejšího nárůstu výpočetní kapacity, růst digitalizace a robotizace, nano- a biotechnologií, rychlejší tvorbu a využití patentů apod. (*zvyšující se rychlost technologické změny*)?

5M-3M

Pokud dojde k pohybu produktivní složky obyvatelstva ročně v ČR (*globální stárnutí*), jak to ovlivní rozšiřování možnosti občanů podílet se na rozhodování o věcech veřejných, na veřejné rozpravě a systematickém posuzování návrhů veřejné správy s důrazem na soudržnost, spravedlnost a lidská práva (*demokratizace společnosti*)?

5M-4M

Pokud dojde k pohybu produktivní složky obyvatelstva ročně v ČR (*globální stárnutí*), jak to ovlivní ekonomický růst na základě makroekonomických charakteristik (např. růst HDP) a efektivní využívání veřejných výdajů s důrazem na udržení nezaměstnanosti na současné úrovni a podporu tradičních forem zaměstnání (*globální ekonomický růst*)?

5M-12M

Pokud dojde k pohybu produktivní složky obyvatelstva ročně v ČR (*globální stárnutí*), jak to ovlivní nárůst nerovností (na celostátní i regionální úrovni) v kvalitě života, možnostech bydlení, dostupnosti vzdělání a přístupu k práci pro znevýhodněné skupiny a periferní regiony znevýhodněné skupiny a periferní regiony (*rostoucí nerovnosti*)?

5M-24M

Pokud dojde k pohybu produktivní složky obyvatelstva ročně v ČR (*globální stárnutí*), jak to ovlivní investice do zdravotní gramotnosti obyvatel (*zdravý životní styl*)?

5M-27M

Pokud dojde k pohybu produktivní složky obyvatelstva ročně v ČR (*globální stárnutí*), jak to ovlivní rozvoj technologií (např. 3D tiskárny), dostupnost vysokorychlostního internetu, automatizaci procesů a jejich využití pro zkvalitnění života a rozšíření přístupu k práci (*zvyšující se dostupnost technologií*)?

5M-28M

Pokud dojde k pohybu produktivní složky obyvatelstva ročně v ČR (*globální stárnutí*), jak to ovlivní podporu rychlejšího nárůstu výpočetní kapacity, růst digitalizace a robotizace, nano- a biotechnologií, rychlejší tvorbu a využití patentů apod. (*zvyšující se rychlost technologické změny*)?

7M-3M

Pokud dojde k nárůstu vlivu nestátních aktérů (developeři, investoři, občanská sdružení, ale také EU nebo MMF) na tvorbu veřejné politiky (*nárůst významu nestátních aktérů*), jak to ovlivní rozšiřování možnosti občanů podílet se na rozhodování o věcech veřejných, na veřejné rozpravě a systematickém posuzování návrhů veřejné správy s důrazem na soudržnost, spravedlnost a lidská práva (*demokratizace společnosti*)?

12M-1M

Pokud dojde k nárůstu nerovností (na celostátní i regionální úrovni) v kvalitě života, možnostech bydlení, dostupnosti vzdělání a přístupu k práci pro znevýhodněné skupiny a periferní regiony (*rostoucí nerovnosti*), jak to ovlivní počet nemocných v důsledku nezdravého životního stylu, konzumace průmyslově upravených potravin (*civilizační choroby*)?

12M-3M

Pokud dojde k nárůstu nerovností (na celostátní i regionální úrovni) v kvalitě života, možnostech bydlení, dostupnosti vzdělání a přístupu k práci pro znevýhodněné skupiny a periferní regiony (*rostoucí nerovnosti*), jak to ovlivní rozšiřování možnosti občanů podílet se na rozhodování o věcech veřejných, na veřejné rozpravě a systematickém posuzování návrhů veřejné správy s důrazem na soudržnost, spravedlnost a lidská práva (*demokratizace společnosti*)?

12M-4M

Pokud dojde k nárůstu nerovností (na celostátní i regionální úrovni) v kvalitě života, možnostech bydlení, dostupnosti vzdělání a přístupu k práci pro znevýhodněné skupiny a periferní regiony (*rostoucí nerovnosti*), jak to ovlivní ekonomický růst na základě makroekonomických charakteristik (např. růst HDP) a efektivní využívání veřejných výdajů s důrazem na udržení nezaměstnanosti na současné úrovni a podporu tradičních forem zaměstnání (*globální ekonomický růst*)?

12M-16M

Pokud dojde k nárůstu nerovností (na celostátní i regionální úrovni) v kvalitě života, možnostech bydlení, dostupnosti vzdělání a přístupu k práci pro znevýhodněné skupiny a periferní regiony (*rostoucí nerovnosti*), jak to ovlivní snazší dostupnost dat, nejnovějších vědeckých poznatků a zkušeností (*rostoucí přístup k informacím*)?

12M-21M

Pokud dojde k nárůstu nerovností (na celostátní i regionální úrovni) v kvalitě života, možnostech bydlení, dostupnosti vzdělání a přístupu k práci pro znevýhodněné skupiny a periferní regiony (*rostoucí nerovnosti*), jak to ovlivní snižování diskriminace s ohledem na náboženské vyznání, sexuální orientaci, pohlaví, etnicitu apod., rovněž s ohledem na vzdělávání jako nástroj podpory soudržnosti (*snižování diskriminace*)?

12M-28M

Pokud dojde k nárůstu nerovností (na celostátní i regionální úrovni) v kvalitě života, možnostech bydlení, dostupnosti vzdělání a přístupu k práci pro znevýhodněné skupiny a periferní regiony (*rostoucí nerovnosti*), jak to ovlivní podporu rychlejšího nárůstu výpočetní kapacity, růst digitalizace a robotizace, nano- a biotechnologií, rychlejší tvorbu a využití patentů apod. (*zvyšující se rychlost technologické změny*)?

16M-1M

Pokud budou snadno dostupná data, nejnovější vědecké poznatky a zkušenosti (*rostoucí přístup k informacím*), jak to ovlivní počet nemocných v důsledku nezdravého životního stylu, konzumace průmyslově upravených potravin (*civilizační choroby*)?

16M-3M

Pokud budou snadno dostupná data, nejnovější vědecké poznatky a zkušenosti (*rostoucí přístup k informacím*), jak to ovlivní rozšiřování možnosti občanů podílet se na rozhodování o věcech veřejných, na veřejné rozpravě a systematickém posuzování návrhů veřejné správy s důrazem na soudržnost, spravedlnost a lidská práva (*demokratizace společnosti*)?

16M-12M

Pokud budou snadno dostupná data, nejnovější vědecké poznatky a zkušenosti (*rostoucí přístup k informacím*), jak to ovlivní nárůst nerovností (na celostátní i regionální úrovni) v kvalitě života, možnostech bydlení, dostupnosti vzdělání a přístupu k práci pro znevýhodněné skupiny a periferní regiony znevýhodněné skupiny a periferní regiony (*rostoucí nerovnosti*)?

16M-21M

Pokud budou snadno dostupná data, nejnovější vědecké poznatky a zkušenosti (*rostoucí přístup k informacím*), jak to ovlivní snižování diskriminace s ohledem na náboženské vyznání, sexuální orientaci, pohlaví, etnicitu apod., rovněž s ohledem na vzdělávání jako nástroj podpory soudržnosti (*snižování diskriminace*)?

16M-24M

Pokud budou snadno dostupná data, nejnovější vědecké poznatky a zkušenosti (*rostoucí přístup k informacím*), jak to ovlivní investice do zdravotní gramotnosti obyvatel (*zdravý životní styl*)?

16M-27M

Pokud budou snadno dostupná data, nejnovější vědecké poznatky a zkušenosti (*rostoucí přístup k informacím*), jak to ovlivní rozvoj technologií (např. 3D tiskárny), dostupnost vysokorychlostního internetu, automatizaci procesů a jejich využití pro zkvalitnění života a rozšíření přístupu k práci (*zvyšující se dostupnost technologií*)?

16M-28M

Pokud budou snadno dostupná data, nejnovější vědecké poznatky a zkušenosti (*rostoucí přístup k informacím*), jak to ovlivní podporu rychlejšího nárůstu výpočetní kapacity, růst digitalizace a robotizace, nano- a biotechnologií, rychlejší tvorbu a využití patentů apod. (*zvyšující se rychlost technologické změny*)?

21M-3M

Pokud dojde ke snížení diskriminace s ohledem na náboženské vyznání, sexuální orientaci, pohlaví, etnicitu apod., rovněž s ohledem na vzdělávání jako nástroj podpory soudržnosti (*snižování diskriminace*), jak to ovlivní rozšiřování možnosti občanů podílet se na rozhodování o věcech veřejných, na veřejné rozpravě a systematickém posuzování návrhů veřejné správy s důrazem na soudržnost, spravedlnost a lidská práva (*demokratizace společnosti*)?

21M-12M

Pokud dojde ke snížení diskriminace s ohledem na náboženské vyznání, sexuální orientaci, pohlaví, etnicitu apod., rovněž s ohledem na vzdělávání jako nástroj podpory soudržnosti (*snižování diskriminace*), jak to ovlivní

nárůst nerovností (na celostátní i regionální úrovni) v kvalitě života, možnostech bydlení, dostupnosti vzdělání a přístupu k práci pro znevýhodněné skupiny a periferní regiony znevýhodněné skupiny a periferní regiony (*rostoucí nerovnosti*)?

24M-1M

Pokud dojde k investicím do zdravotní gramotnosti obyvatel (*zdravý životní styl*), jak to ovlivní počet nemocných v důsledku nezdravého životního stylu, konzumace průmyslově upravených potravin (*civilizační choroby*)?

24M-4M

Pokud dojde k investicím do zdravotní gramotnosti obyvatel (*zdravý životní styl*), jak to ovlivní ekonomický růst na základě makroekonomických charakteristik (např. růst HDP) a efektivní využívání veřejných výdajů s důrazem na udržení nezaměstnanosti na současné úrovni a podporu tradičních forem zaměstnání (*globální ekonomický růst*)?

24M-5M

Pokud dojde k investicím do zdravotní gramotnosti obyvatel (*zdravý životní styl*), jak to ovlivní pohyb produktivní složky obyvatelstva ročně v ČR (*globální stárnutí*)?

27M-1M

Pokud dojde k rozvoji a propojování technologií (např. 3D tiskárny, „chytré“ domácí spotřebiče), zlepšení dostupnosti vysokorychlostního internetu, automatizaci a digitalizaci procesů, kde dosud člověk nebyl zastupitelný, a jejich využití pro zkvalitnění života a rozšíření přístupu k práci (*zvyšující se dostupnost technologií*), jak to ovlivní počet nemocných v důsledku nezdravého životního stylu, konzumace průmyslově upravených potravin (*civilizační choroby*)?

27M-3M

Pokud dojde k rozvoji a propojování technologií (např. 3D tiskárny, „chytré“ domácí spotřebiče), zlepšení dostupnosti vysokorychlostního internetu, automatizaci a digitalizaci procesů, kde dosud člověk nebyl zastupitelný, a jejich využití pro zkvalitnění života a rozšíření přístupu k práci (*zvyšující se dostupnost technologií*), jak to ovlivní rozšiřování možnosti občanů podílet se na rozhodování o věcech veřejných, na veřejné rozpravě a systematickém posuzování návrhů veřejné správy s důrazem na soudržnost, spravedlnost a lidská práva (*demokratizace společnosti*)?

27M-4M

Pokud dojde k rozvoji a propojování technologií (např. 3D tiskárny, „chytré“ domácí spotřebiče), zlepšení dostupnosti vysokorychlostního internetu, automatizaci a digitalizaci procesů, kde dosud člověk nebyl zastupitelný, a jejich využití pro zkvalitnění života a rozšíření přístupu k práci (*zvyšující se dostupnost technologií*), jak to ovlivní ekonomický růst na základě makroekonomických charakteristik (např. růst HDP) a efektivní využívání veřejných výdajů s důrazem na udržení nezaměstnanosti na současné úrovni a podporu tradičních forem zaměstnání (*globální ekonomický růst*)?

27M-12M

Pokud dojde k rozvoji a propojování technologií (např. 3D tiskárny, „chytré“ domácí spotřebiče), zlepšení dostupnosti vysokorychlostního internetu, automatizaci a digitalizaci procesů, kde dosud člověk nebyl zastupitelný, a jejich využití pro zkvalitnění života a rozšíření přístupu k práci (*zvyšující se dostupnost technologií*), jak to ovlivní nárůst nerovností (na celostátní i regionální úrovni) v kvalitě života, možnostech bydlení, dostupnosti vzdělání a přístupu k práci pro znevýhodněné skupiny a periferní regiony znevýhodněné skupiny a periferní regiony (*rostoucí nerovnosti*)?

27M-16M

Pokud dojde k rozvoji a propojování technologií (např. 3D tiskárny, „chytré“ domácí spotřebiče), zlepšení dostupnosti vysokorychlostního internetu, automatizaci a digitalizaci procesů, kde dosud člověk nebyl zastupitelný, a jejich využití pro zkvalitnění života a rozšíření přístupu k práci (*zvyšující se dostupnost technologií*), jak to ovlivní snazší dostupnost dat, nejnovějších vědeckých poznatků a zkušeností (*rostoucí přístup k informacím*)?

27M-28M

Pokud dojde k rozvoji a propojování technologií (např. 3D tiskárny, „chytré“ domácí spotřebiče), zlepšení dostupnosti vysokorychlostního internetu, automatizaci a digitalizaci procesů, kde dosud člověk nebyl zastupitelný, a jejich využití pro zkvalitnění života a rozšíření přístupu k práci (*zvyšující se dostupnost technologií*), jak to ovlivní podporu rychlejšího nárůstu výpočetní kapacity, růst digitalizace a robotizace, nano- a biotechnologií, rychlejší tvorbu a využití patentů apod. (*zvyšující se rychlost technologické změny*)?

28M-1M

Pokud dojde k podoře rychlejšího nárůstu výpočetní kapacity, k růstu digitalizace a robotizace, nano- a biotechnologií, k rychlejší tvorbě a využití patentů apod. (*zvyšující se rychlost technologické změny*), jak to

ovlivní počet nemocných v důsledku nezdravého životního stylu, konzumace průmyslově upravených potravin (*civilizační choroby*)?

28M-4M

Pokud dojde k podoře rychlejšího nárůstu výpočetní kapacity, k růstu digitalizace a robotizace, nano- a biotechnologií, k rychlejší tvorbě a využití patentů apod. (*zvyšující se rychlost technologické změny*), jak to ovlivní ekonomický růst na základě makroekonomických charakteristik (např. růst HDP) a efektivní využívání veřejných výdajů s důrazem na udržení nezaměstnanosti na současné úrovni a podporu tradičních forem zaměstnání (*globální ekonomický růst*)?

28M-12M

Pokud dojde k podoře rychlejšího nárůstu výpočetní kapacity, k růstu digitalizace a robotizace, nano- a biotechnologií, k rychlejší tvorbě a využití patentů apod. (*zvyšující se rychlost technologické změny*), jak to ovlivní nárůst nerovností (na celostátní i regionální úrovni) v kvalitě života, možnostech bydlení, dostupnosti vzdělání a přístupu k práci pro znevýhodněné skupiny a periferní regiony znevýhodněné skupiny a periferní regiony (*rostoucí nerovnosti*)?

28M-16M

Pokud dojde k podoře rychlejšího nárůstu výpočetní kapacity, k růstu digitalizace a robotizace, nano- a biotechnologií, k rychlejší tvorbě a využití patentů apod. (*zvyšující se rychlost technologické změny*), jak to ovlivní snazší dostupnost dat, nejnovějších vědeckých poznatků a zkušeností (*rostoucí přístup k informacím*)?

28M-24M

Pokud dojde k podoře rychlejšího nárůstu výpočetní kapacity, k růstu digitalizace a robotizace, nano- a biotechnologií, k rychlejší tvorbě a využití patentů apod. (*zvyšující se rychlost technologické změny*), jak to ovlivní investice do zdravotní gramotnosti obyvatel (*zdravý životní styl*)?

28M-27M

Pokud dojde k podoře rychlejšího nárůstu výpočetní kapacity, k růstu digitalizace a robotizace, nano- a biotechnologií, k rychlejší tvorbě a využití patentů apod. (*zvyšující se rychlost technologické změny*), jak to ovlivní rozvoj technologií (např. 3D tiskárny), dostupnost vysokorychlostního internetu, automatizaci procesů a jejich využití pro zkvalitnění života a rozšíření přístupu k práci (*zvyšující se dostupnost technologií*)?

2. UDRŽITELNÝ HOSPODÁŘSKÝ MODEL

První oddíl - hodnocení a orientace megatrendů ve vybrané oblasti

Seznam jednotlivých GMT:

- 1) 4M Jak hodnotíte ekonomický růst na základě makroekonomických charakteristik (např. růst HDP) a efektivní využívání veřejných výdajů s důrazem na udržení nezaměstnanosti na současné úrovni a podporu tradičních forem zaměstnání (*globální ekonomický růst*)
- 2) 11M Jak hodnotíte nerovnováhu mezi strukturou služeb a rozmístěním ekonomicky aktivního obyvatelstva (*rostoucí mobilita*)
- 3) 14M Jak hodnotíte další nárůst regulativní veřejné politiky, např. pravidel hospodářské soutěže, ekologických standardů, či pravidel ochrany zdraví (*rostoucí objem regulací*)
- 4) 18M Jak hodnotíte zvyšující se poptávku po energii (*rostoucí spotřeba energie*)
- 5) 19M Jak hodnotíte zlepšení úrovně finanční gramotnosti a finanční odpovědnosti obyvatel (*GMT RZ*)
- 6) 25M Jak hodnotíte rostoucí otevřenost vývozu a dovozu produktů s ohledem na trh, vzájemná závislost zemí, aktivní role ČR ve vnějších politikách, aktivní účast na plánování koncepcí směrem ke koherenci politik pro udržitelný rozvoj (*zintenzivňující se globalizace*)
- 7) 26M Jak hodnotíte negativní dopady změny klimatu, jako například změny rychlosti odtoku vody z krajiny, zhoršení kvality půdy a omezení využívání přírodních zdrojů (*změna klimatu a její dopady*)

8) 27M Jak hodnotíte rozvoj a propojování technologií (např. 3D tiskárny, „chytré“ domácí spotřebiče), automatizaci a digitalizaci procesů, kde dosud člověk nebyl zastupitelný, a jejich využití pro zkvalitnění života a rozšíření přístupu k práci (*zvyšující se dostupnost technologií*)

9) 28M Jak hodnotíte rychlejší nárůst výpočetní kapacity, růst digitalizace a robotizace, nano- a biotechnologií, podporu rychlejší tvorby a využití patentů apod. (*zvyšující se rychlost technologické změny*)

Druhý oddíl - vzájemné působení megatrendů ve vybrané oblasti

4M-11M

Pokud půjde o ekonomický růst na základě makroekonomických charakteristik (např. růst HDP) a efektivní využívání veřejných výdajů s důrazem na udržení nezaměstnanosti na současné úrovni a podporu tradičních forem zaměstnání (*globální ekonomický růst*), jak to ovlivní nerovnováhu mezi strukturou služeb a rozmístěním ekonomicky aktivního obyvatelstva (*rostoucí mobilita*)?

4M-18M

Pokud půjde o ekonomický růst na základě makroekonomických charakteristik (např. růst HDP) a efektivní využívání veřejných výdajů s důrazem na udržení nezaměstnanosti na současné úrovni a podporu tradičních forem zaměstnání (*globální ekonomický růst*), jak to ovlivní poptávku po energii (*rostoucí spotřeba energie*)?

4M-19M

Pokud půjde o ekonomický růst na základě makroekonomických charakteristik (např. růst HDP) a efektivní využívání veřejných výdajů s důrazem na udržení nezaměstnanosti na současné úrovni a podporu tradičních forem zaměstnání (*globální ekonomický růst*), jak to ovlivní úroveň finanční gramotnosti a finanční odpovědnosti obyvatel (*GMT RZ*)?

4M-25M

Pokud půjde o ekonomický růst na základě makroekonomických charakteristik (např. růst HDP) a efektivní využívání veřejných výdajů s důrazem na udržení nezaměstnanosti na současné úrovni a podporu tradičních forem zaměstnání (*globální ekonomický růst*), jak to ovlivní rostoucí otevřenost vývozu a dovozu produktů s ohledem na trh, vzájemnou závislost zemí, aktivní roli ČR ve vnějších politikách, aktivní účast na plánování koncepcí směrem ke koherenci politik pro udržitelný rozvoj (*zintenzivňující se globalizace*)?

4M-26M

Pokud půjde o ekonomický růst na základě makroekonomických charakteristik (např. růst HDP) a efektivní využívání veřejných výdajů s důrazem na udržení nezaměstnanosti na současné úrovni a podporu tradičních forem zaměstnání (*globální ekonomický růst*), jak to ovlivní negativní dopad změny klimatu, jako například změnu rychlosti odtoku vody z krajiny, zhoršení kvality půdy a omezení využívání přírodních zdrojů (*změna klimatu a její dopady*)?

4M-27M

Pokud půjde o ekonomický růst na základě makroekonomických charakteristik (např. růst HDP) a efektivní využívání veřejných výdajů s důrazem na udržení nezaměstnanosti na současné úrovni a podporu tradičních forem zaměstnání (*globální ekonomický růst*), jak to ovlivní rozvoj a propojování technologií (např. 3D tiskárny, „chytré“ domácí spotřebiče), zlepšení dostupnosti vysokorychlostního internetu, automatizaci a digitalizaci procesů, kde dosud člověk nebyl zastupitelný, a jejich využití pro zkvalitnění života a rozšíření přístupu k práci (*zvyšující se dostupnost technologií*)?

14M-4M

Pokud nastane nárůst regulativní veřejné politiky, např. vyhlášek, dohod, standardů, monitoringů, kontrol, pravidel a nařízení omezujících či příkazujících konkrétní produkty a služby (*rostoucí objem regulací*), jak to ovlivní ekonomický růst na základě makroekonomických charakteristik (např. růst HDP) a efektivní využívání veřejných výdajů s důrazem na udržení nezaměstnanosti na současné úrovni a podporu tradičních forem zaměstnání (*globální ekonomický růst*)?

14M-18M

Pokud nastane nárůst regulativní veřejné politiky, např. vyhlášek, dohod, standardů, monitoringů, kontrol, pravidel a nařízení omezujících či příkazujících konkrétní produkty a služby (*rostoucí objem regulací*), jak to ovlivní poptávku po energii (*rostoucí spotřeba energie*)?

14M-19M

Pokud nastane nárůst regulativní veřejné politiky, např. vyhlášek, dohod, standardů, monitoringů, kontrol, pravidel a nařízení omezujících či příkazujících konkrétní produkty a služby (*rostoucí objem regulací*), jak to ovlivní úroveň finanční gramotnosti a finanční odpovědnosti obyvatel (*GMT RZ*)?

14M-25M

Pokud nastane nárůst regulativní veřejné politiky, např. vyhlášek, dohod, standardů, monitoringů, kontrol, pravidel a nařízení omezujících či příkazujících konkrétní produkty a služby (*rostoucí objem regulací*), jak to ovlivní rostoucí otevřenost vývozu a dovozu produktů s ohledem na trh, vzájemnou závislost zemí, aktivní roli ČR ve vnějších politikách, aktivní účast na plánování koncepcí směrem ke koherenci politik pro udržitelný rozvoj (*zintenzivňující se globalizace*)?

14M-26M

Pokud nastane nárůst regulativní veřejné politiky, např. vyhlášek, dohod, standardů, monitoringů, kontrol, pravidel a nařízení omezujících či příkazujících konkrétní produkty a služby (*rostoucí objem regulací*), jak to ovlivní negativní dopad změny klimatu, jako například změnu rychlosti odtoku vody z krajiny, zhoršení kvality půdy a omezení využívání přírodních zdrojů (*změna klimatu a její dopady*)?

14M-27M

Pokud nastane nárůst regulativní veřejné politiky, např. vyhlášek, dohod, standardů, monitoringů, kontrol, pravidel a nařízení omezujících či příkazujících konkrétní produkty a služby (*rostoucí objem regulací*), jak to ovlivní rozvoj a propojování technologií (např. 3D tiskárny, „chytré“ domácí spotřebiče), zlepšení dostupnosti vysokorychlostního internetu, automatizaci a digitalizaci procesů, kde dosud člověk nebyl zastupitelný, a jejich využití pro zkvalitnění života a rozšíření přístupu k práci (*zvyšující se dostupnost technologií*)?

14M-28M

Pokud nastane nárůst regulativní veřejné politiky, např. vyhlášek, dohod, standardů, monitoringů, kontrol, pravidel a nařízení omezujících či příkazujících konkrétní produkty a služby (*rostoucí objem regulací*), jak to ovlivní podporu rychlejšího nárůstu výpočetní kapacity, růst digitalizace a robotizace, nano- a biotechnologií, rychlejší tvorbu a využití patentů apod. (*zvyšující se rychlost technologické změny*)?

18M-4M

Pokud se zvýší poptávka po energii (*rostoucí spotřeba energie*), jak to ovlivní ekonomický růst na základě makroekonomických charakteristik (např. růst HDP) a efektivní využívání veřejných výdajů s důrazem na udržení nezaměstnanosti na současné úrovni a podporu tradičních forem zaměstnání (*globální ekonomický růst*)?

18M-14M

Pokud se zvýší poptávka po energii (*rostoucí spotřeba energie*), jak to ovlivní nárůst regulativní veřejné politiky, např. vyhlášek, dohod, standardů, monitoringů, kontrol, pravidel a nařízení omezujících či příkazujících konkrétní produkty a služby (*rostoucí objem regulací*)?

18M-25M

Pokud se zvýší poptávka po energii (*rostoucí spotřeba energie*), jak to ovlivní rostoucí otevřenost vývozu a dovozu produktů s ohledem na trh, vzájemnou závislost zemí, aktivní roli ČR ve vnějších politikách, aktivní účast na plánování koncepcí směrem ke koherenci politik pro udržitelný rozvoj (*zintenzivňující se globalizace*)?

18M-26M

Pokud se zvýší poptávka po energii (*rostoucí spotřeba energie*), jak to ovlivní negativní dopad změny klimatu, jako například změnu rychlosti odtoku vody z krajiny, zhoršení kvality půdy a omezení využívání přírodních zdrojů (*změna klimatu a její dopady*)?

19M-4M

Pokud se zlepší úroveň finanční gramotnosti a finanční odpovědnosti obyvatel (*GMT RZ*), jak to ovlivní ekonomický růst na základě makroekonomických charakteristik (např. růst HDP) a efektivní využívání veřejných výdajů s důrazem na udržení nezaměstnanosti na současné úrovni a podporu tradičních forem zaměstnání (*globální ekonomický růst*)?

25M-4M

Pokud půjde o rostoucí otevřenost vývozu a dovozu produktů s ohledem na trh, vzájemnou závislost zemí, aktivní roli ČR ve vnějších politikách, aktivní účast na plánování koncepcí směrem ke koherenci politik pro udržitelný rozvoj (*zintenzivňující se globalizace*), jak to ovlivní ekonomický růst na základě makroekonomických charakteristik (např. růst HDP) a efektivní využívání veřejných výdajů s důrazem na udržení nezaměstnanosti na současné úrovni a podporu tradičních forem zaměstnání (*globální ekonomický růst*)?

25M-14M

Pokud půjde o rostoucí otevřenost vývozu a dovozu produktů s ohledem na trh, vzájemnou závislost zemí, aktivní roli ČR ve vnějších politikách, aktivní účast na plánování koncepcí směrem ke koherenci politik pro udržitelný rozvoj (*zintenzivňující se globalizace*), jak to ovlivní nárůst regulativní veřejné politiky, např. vyhlášek,

dohod, standardů, monitoringů, kontrol, pravidel a nařízení omezujících či příkazujících konkrétní produkty a služby (*rostoucí objem regulací*)?

25M-18M

Pokud půjde o rostoucí otevřenost vývozu a dovozu produktů s ohledem na trh, vzájemnou závislost zemí, aktivní roli ČR ve vnějších politikách, aktivní účast na plánování koncepcí směřem ke koherenci politik pro udržitelný rozvoj (*zintenzivňující se globalizace*), jak to ovlivní poptávku po energii (*rostoucí spotřeba energie*)?

25M-26M

Pokud půjde o rostoucí otevřenost vývozu a dovozu produktů s ohledem na trh, vzájemnou závislost zemí, aktivní roli ČR ve vnějších politikách, aktivní účast na plánování koncepcí směřem ke koherenci politik pro udržitelný rozvoj (*zintenzivňující se globalizace*), jak to ovlivní negativní dopad změny klimatu, jako například změnu rychlosti odtoku vody z krajiny, zhoršení kvality půdy a omezení využívání přírodních zdrojů (*změna klimatu a její dopady*)?

25M-27M

Pokud půjde o rostoucí otevřenost vývozu a dovozu produktů s ohledem na trh, vzájemnou závislost zemí, aktivní roli ČR ve vnějších politikách, aktivní účast na plánování koncepcí směřem ke koherenci politik pro udržitelný rozvoj (*zintenzivňující se globalizace*), jak to ovlivní rozvoj a propojování technologií (např. 3D tiskárny, „chytré“ domácí spotřebiče), zlepšení dostupnosti vysokorychlostního internetu, automatizaci a digitalizaci procesů, kde dosud člověk nebyl zastupitelný, a jejich využití pro zkvalitnění života a rozšíření přístupu k práci (*zvyšující se dostupnost technologií*)?

25M-28M

Pokud půjde o rostoucí otevřenost vývozu a dovozu produktů s ohledem na trh, vzájemnou závislost zemí, aktivní roli ČR ve vnějších politikách, aktivní účast na plánování koncepcí směřem ke koherenci politik pro udržitelný rozvoj (*zintenzivňující se globalizace*), jak to ovlivní podporu rychlejšího nárůstu výpočetní kapacity, růst digitalizace a robotizace, nano- a biotechnologií, rychlejší tvorbu a využití patentů apod. (*zvyšující se rychlost technologické změny*)?

26M-4M

Pokud dojde k negativnímu dopadu změny klimatu, jako například změně rychlosti odtoku vody z krajiny, zhoršení kvality půdy a omezení využívání přírodních zdrojů (*změna klimatu a její dopady*), jak to ovlivní ekonomický růst na základě makroekonomických charakteristik (např. růst HDP) a efektivní využívání veřejných výdajů s důrazem na udržení nezaměstnanosti na současné úrovni a podporu tradičních forem zaměstnání (*globální ekonomický růst*)?

26M-14M

Pokud dojde k negativnímu dopadu změny klimatu, jako například změně rychlosti odtoku vody z krajiny, zhoršení kvality půdy a omezení využívání přírodních zdrojů (*změna klimatu a její dopady*), jak to ovlivní nárůst regulativní veřejné politiky, např. vyhlášek, dohod, standardů, monitoringů, kontrol, pravidel a nařízení omezujících či příkazujících konkrétní produkty a služby (*rostoucí objem regulací*)?

26M-18M

Pokud dojde k negativnímu dopadu změny klimatu, jako například změně rychlosti odtoku vody z krajiny, zhoršení kvality půdy a omezení využívání přírodních zdrojů (*změna klimatu a její dopady*), jak to ovlivní poptávku po energii (*rostoucí spotřeba energie*)?

26M-25M

Pokud dojde k negativnímu dopadu změny klimatu, jako například změně rychlosti odtoku vody z krajiny, zhoršení kvality půdy a omezení využívání přírodních zdrojů (*změna klimatu a její dopady*), jak to ovlivní rostoucí otevřenost vývozu a dovozu produktů s ohledem na trh, vzájemnou závislost zemí, aktivní roli ČR ve vnějších politikách, aktivní účast na plánování koncepcí směřem ke koherenci politik pro udržitelný rozvoj (*zintenzivňující se globalizace*)?

27M-4M

Pokud dojde k rozvoji a propojování technologií (např. 3D tiskárny, „chytré“ domácí spotřebiče), zlepšení dostupnosti vysokorychlostního internetu, automatizaci a digitalizaci procesů, kde dosud člověk nebyl zastupitelný, a jejich využití pro zkvalitnění života a rozšíření přístupu k práci (*zvyšující se dostupnost technologií*), jak to ovlivní ekonomický růst na základě makroekonomických charakteristik (např. růst HDP) a efektivní využívání veřejných výdajů s důrazem na udržení nezaměstnanosti na současné úrovni a podporu tradičních forem zaměstnání (*globální ekonomický růst*)?

27M-14M

Pokud dojde k rozvoji a propojování technologií (např. 3D tiskárny, „chytré“ domácí spotřebiče), zlepšení dostupnosti vysokorychlostního internetu, automatizaci a digitalizaci procesů, kde dosud člověk nebyl zastupitelný, a jejich využití pro zkvalitnění života a rozšíření přístupu k práci (*zvyšující se dostupnost*

technologií), jak to ovlivní nárůst regulativní veřejné politiky, např. vyhlášek, dohod, standardů, monitoringů, kontrol, pravidel a nařízení omezujících či příkazujících konkrétní produkty a služby (*rostoucí objem regulací*)?

27M-18M

Pokud dojde k rozvoji a propojování technologií (např. 3D tiskárny, „chytré“ domácí spotřebiče), zlepšení dostupnosti vysokorychlostního internetu, automatizaci a digitalizaci procesů, kde dosud člověk nebyl zastupitelný, a jejich využití pro zkvalitnění života a rozšíření přístupu k práci (*zvyšující se dostupnost technologií*), jak to ovlivní poptávku po energii (*rostoucí spotřeba energie*)?

27M-26M

Pokud dojde k rozvoji a propojování technologií (např. 3D tiskárny, „chytré“ domácí spotřebiče), zlepšení dostupnosti vysokorychlostního internetu, automatizaci a digitalizaci procesů, kde dosud člověk nebyl zastupitelný, a jejich využití pro zkvalitnění života a rozšíření přístupu k práci (*zvyšující se dostupnost technologií*), jak to ovlivní negativní dopad změny klimatu, jako například změnu rychlosti odtoku vody z krajiny, zhoršení kvality půdy a omezení využívání přírodních zdrojů (*změna klimatu a její dopady*)?

27M-28M

Pokud dojde k rozvoji a propojování technologií (např. 3D tiskárny, „chytré“ domácí spotřebiče), zlepšení dostupnosti vysokorychlostního internetu, automatizaci a digitalizaci procesů, kde dosud člověk nebyl zastupitelný, a jejich využití pro zkvalitnění života a rozšíření přístupu k práci (*zvyšující se dostupnost technologií*), jak to ovlivní podporu rychlejšího nárůstu výpočetní kapacity, růst digitalizace a robotizace, nano- a biotechnologií, rychlejší tvorbu a využití patentů apod. (*zvyšující se rychlost technologické změny*)?

28M-4M

Pokud dojde k podoře rychlejšího nárůstu výpočetní kapacity, k růstu digitalizace a robotizace, nano- a biotechnologií, k rychlejší tvorbě a využití patentů apod. (*zvyšující se rychlost technologické změny*), jak to ovlivní ekonomický růst na základě makroekonomických charakteristik (např. růst HDP) a efektivní využívání veřejných výdajů s důrazem na udržení nezaměstnanosti na současné úrovni a podporu tradičních forem zaměstnání (*globální ekonomický růst*)?

28M-14M

Pokud dojde k podoře rychlejšího nárůstu výpočetní kapacity, k růstu digitalizace a robotizace, nano- a biotechnologií, k rychlejší tvorbě a využití patentů apod. (*zvyšující se rychlost technologické změny*), jak to ovlivní nárůst regulativní veřejné politiky, např. vyhlášek, dohod, standardů, monitoringů, kontrol, pravidel a nařízení omezujících či příkazujících konkrétní produkty a služby (*rostoucí objem regulací*)?

28M-18M

Pokud dojde k podoře rychlejšího nárůstu výpočetní kapacity, k růstu digitalizace a robotizace, nano- a biotechnologií, k rychlejší tvorbě a využití patentů apod. (*zvyšující se rychlost technologické změny*), jak to ovlivní poptávku po energii (*rostoucí spotřeba energie*)?

28M-25M

Pokud dojde k podoře rychlejšího nárůstu výpočetní kapacity, k růstu digitalizace a robotizace, nano- a biotechnologií, k rychlejší tvorbě a využití patentů apod. (*zvyšující se rychlost technologické změny*), jak to ovlivní rostoucí otevřenost vývozu a dovozu produktů s ohledem na trh, vzájemnou závislost zemí, aktivní roli ČR ve vnějších politikách, aktivní účast na plánování koncepcí směrem ke koherenci politik pro udržitelný rozvoj (*zintenzivňující se globalizace*)?

28M-26M

Pokud dojde k podoře rychlejšího nárůstu výpočetní kapacity, k růstu digitalizace a robotizace, nano- a biotechnologií, k rychlejší tvorbě a využití patentů apod. (*zvyšující se rychlost technologické změny*), jak to ovlivní negativní dopad změny klimatu, jako například změnu rychlosti odtoku vody z krajiny, zhoršení kvality půdy a omezení využívání přírodních zdrojů (*změna klimatu a její dopady*)?

28M-27M

Pokud dojde k podoře rychlejšího nárůstu výpočetní kapacity, k růstu digitalizace a robotizace, nano- a biotechnologií, k rychlejší tvorbě a využití patentů apod. (*zvyšující se rychlost technologické změny*), jak to ovlivní rozvoj a propojování technologií (např. 3D tiskárny, „chytré“ domácí spotřebiče), zlepšení dostupnosti vysokorychlostního internetu, automatizaci a digitalizaci procesů, kde dosud člověk nebyl zastupitelný, a jejich využití pro zkvalitnění života a rozšíření přístupu k práci (*zvyšující se dostupnost technologií*)?

3. EKOSYSTÉMY

První oddíl - hodnocení a orientace megatrendů ve vybrané oblasti

Seznam jednotlivých GMT:

- 1) 2M Jak hodnotíte fragmentaci a unifikaci krajiny (*degradace ekosystémů*)
- 2) 9M Jak hodnotíte kontrolu kvality potravin a dostupnost bezpečných potravin (*potravinová bezpečnost*)
- 3) 14M Jak hodnotíte další nárůst regulativní veřejné politiky, např. pravidel hospodářské soutěže, ekologických standardů, či pravidel ochrany zdraví (*rostoucí objem regulací*)
- 4) 17M Jak hodnotíte poptávku po produktech (potraviny, věci běžné potřeby apod.) a vytváření podmínek pro větší využití domácí produkce (*rostoucí spotřeba zdrojů*)
- 5) 22M Jak hodnotíte důležitost funkčního a strategického územního plánování se zajištěnou dostupností veřejných služeb, různorodost bydlení a podíl zeleně se současným snižováním záboru půdy (*urbanizace*)
- 6) 26M Jak hodnotíte negativní dopady změny klimatu, jako například změny rychlosti odtoku vody z krajiny, zhoršení kvality půdy a omezení využívání přírodních zdrojů (*změna klimatu a její dopady*)
- 7) 29M Jak hodnotíte import fosilních paliv (ropa, zemní plyn a uhlí) (*zvyšující se soutěž o zdroje*)

Druhý oddíl - vzájemné působení megatrendů ve vybrané oblasti

2M-26M

Pokud dojde k fragmentaci a unifikaci krajiny (*degradace ekosystémů*), jak to ovlivní negativní dopad změny klimatu, jako například změnu rychlosti odtoku vody z krajiny, zhoršení kvality půdy a omezení využívání přírodních zdrojů (*změna klimatu a její dopady*)?

14M-26M

Pokud nastane nárůst regulativní veřejné politiky, např. vyhlášek, dohod, standardů, monitoringů, kontrol, pravidel a nařízení omezujících či příkazujících konkrétní produkty a služby (*rostoucí objem regulací*), jak to ovlivní negativní dopad změny klimatu, jako například změnu rychlosti odtoku vody z krajiny, zhoršení kvality půdy a omezení využívání přírodních zdrojů (*změna klimatu a její dopady*)?

17M-2M

Pokud se zvýší poptávka po produktech (potraviny, věci běžné potřeby apod.) a vytvoří se podmínky pro větší využití domácí produkce (*rostoucí spotřeba zdrojů*), jak to ovlivní fragmentaci a unifikaci krajiny (*degradace ekosystémů*)?

17M-9M

Pokud dojde ke zvýšení poptávky po produktech (potraviny, věci běžné potřeby apod.) a tvorbě podmínek pro větší využití domácí produkce (*rostoucí spotřeba zdrojů*), jak to ovlivní kontrolu kvality potravin a dostupnost bezpečných potravin (*potravinová bezpečnost*)?

17M-26M

Pokud se zvýší poptávka po produktech (potraviny, věci běžné potřeby apod.) a vytvoří se podmínky pro větší využití domácí produkce (*rostoucí spotřeba zdrojů*), jak to ovlivní negativní dopad změny klimatu, jako například změnu rychlosti odtoku vody z krajiny, zhoršení kvality půdy a omezení využívání přírodních zdrojů (*změna klimatu a její dopady*)?

17M-29M

Pokud dojde ke zvýšení poptávky po produktech (potraviny, věci běžné potřeby apod.) a tvorbě podmínek pro větší využití domácí produkce (*rostoucí spotřeba zdrojů*), jak to ovlivní import fosilních paliv (*zvyšující se soutěž o zdroje*)?

22M-2M

Pokud dojde k funkčnímu a strategickému územnímu plánování se zajištěnou dostupností veřejných služeb, různorodostí bydlení a podílem zeleně se současným snižováním záboru půdy (*urbanizace*), jak to ovlivní fragmentaci a unifikaci krajiny (*degradace ekosystémů*)?

22M-26M

Pokud dojde k funkčnímu a strategickému územnímu plánování se zajištěnou dostupností veřejných služeb, různorodostí bydlení a podílem zeleně se současným snižováním záboru půdy (*urbanizace*), jak to ovlivní negativní dopad změny klimatu, jako například změnu rychlosti odtoku vody z krajiny, zhoršení kvality půdy a omezení využívání přírodních zdrojů (*změna klimatu a její dopady*)?

26M-2M

Pokud dojde k negativnímu dopadu změny klimatu, jako například změně rychlosti odtoku vody z krajiny, zhoršení kvality půdy a omezení využívání přírodních zdrojů (*změna klimatu a její dopady*), jak to ovlivní fragmentaci a unifikaci krajiny (*degradace ekosystémů*)?

26M-22M

Pokud dojde k negativnímu dopadu změny klimatu, jako například změně rychlosti odtoku vody z krajiny, zhoršení kvality půdy a omezení využívání přírodních zdrojů (*změna klimatu a její dopady*), jak to ovlivní funkční a strategické územní plánování se zajištěnou dostupností veřejných služeb, různorodost bydlení a podíl zeleně se současným snižováním záboru půdy (*urbanizace*)?

4. UDRŽITELNÝ ROZVOJ SÍDEL A ÚZEMÍ

První oddíl - hodnocení a orientace megatrendů ve vybrané oblasti

Seznam jednotlivých GMT:

- 1) 22M Jak hodnotíte důležitost funkčního a strategického územního plánování se zajištěnou dostupností veřejných služeb, různorodost bydlení a podíl zeleně se současným snižováním záboru půdy (*urbanizace*)
Jak hodnotíte zvýšení počtu nemocných v důsledku nezdravého životního stylu, konzumace průmyslově upravených potravin apod. (*civilizační choroby*)
- 2) 14M Jak hodnotíte nárůst regulativní veřejné politiky, např. vyhlášek, dohod, standardů, monitoringů, kontrol, pravidel a nařízení omezujících či příkazujících konkrétní produkty a služby (*rostoucí objem regulací*)
- 3) 4M Jak hodnotíte ekonomický růst na základě makroekonomických charakteristik (např. růst HDP) a efektivní využívání veřejných výdajů s důrazem na udržení nezaměstnanosti na současné úrovni a podporu tradičních forem zaměstnání (*globální ekonomický růst*)
- 4) 12M Jak hodnotíte růst nerovností (na celostátní i regionální úrovni) v kvalitě života, možnostech bydlení, dostupnosti vzdělání a přístupu k práci pro znevýhodněné skupiny a periferní regiony (*rostoucí nerovnosti*)
- 5) 18M Jak hodnotíte zvyšování poptávky po energii (*rostoucí spotřeba energie*)
- 6) 3M Jak hodnotíte rozšiřování možnosti občanů podílet se na rozhodování o věcech veřejných, na veřejné rozpravě a systematickém posuzování návrhů veřejné správy s důrazem na soudržnost, spravedlnost a lidská práva (*demokratizace společnosti*)
- 7) 26M Jak hodnotíte negativní dopad změny klimatu, jako například změny rychlosti odtoku vody z krajiny, zhoršení kvality půdy a omezení využívání přírodních zdrojů (*změna klimatu a její dopady*)
- 8) 5M Jak hodnotíte pohyb produktivní složky obyvatelstva ročně v ČR (*ve smyslu globálního stárnutí*)

Druhý oddíl - vzájemné působení megatrendů ve vybrané oblasti

3M-4M

Pokud dojde k rozšiřování možnosti občanů podílet se na rozhodování o věcech veřejných, na veřejné rozpravě a systematickém posuzování návrhů veřejné správy s důrazem na soudržnost, spravedlnost a lidská práva (*demokratizace společnosti*), jak to ovlivní ekonomický růst na základě makroekonomických charakteristik (např. růst HDP) a efektivní využívání veřejných výdajů s důrazem na udržení nezaměstnanosti na současné úrovni a podporu tradičních forem zaměstnání (*globální ekonomický růst*)?

3M-12M

Pokud dojde k rozšiřování možnosti občanů podílet se na rozhodování o věcech veřejných, na veřejné rozpravě a systematickém posuzování návrhů veřejné správy s důrazem na soudržnost, spravedlnost a lidská práva (*demokratizace společnosti*), jak to ovlivní nárůst nerovností (na celostátní i regionální úrovni) v kvalitě života, možnostech bydlení, dostupnosti vzdělání a přístupu k práci pro znevýhodněné skupiny a periferní regiony znevýhodněné skupiny a periferní regiony (*rostoucí nerovnosti*)?

3M-14M

Pokud dojde k rozšiřování možnosti občanů podílet se na rozhodování o věcech veřejných, na veřejné rozpravě a systematickém posuzování návrhů veřejné správy s důrazem na soudržnost, spravedlnost a lidská práva (*demokratizace společnosti*), jak to ovlivní nárůst regulativní veřejné politiky, např. vyhlášek, dohod, standardů, monitoringů, kontrol, pravidel a nařízení omezujících či příkazujících konkrétní produkty a služby (*rostoucí objem regulací*)?

3M-22M

Pokud dojde k rozšiřování možnosti občanů podílet se na rozhodování o věcech veřejných, na veřejné rozpravě a systematickém posuzování návrhů veřejné správy s důrazem na soudržnost, spravedlnost a lidská práva (*demokratizace společnosti*), jak to ovlivní funkční a strategické územní plánování se zajištěnou dostupností veřejných služeb, různorodost bydlení a podíl zeleně se současným snižováním záboru půdy (*urbanizace*)?

4M-3M

Pokud půjde o ekonomický růst na základě makroekonomických charakteristik (např. růst HDP) a efektivní využívání veřejných výdajů s důrazem na udržení nezaměstnanosti na současné úrovni a podporu tradičních forem zaměstnání (*globální ekonomický růst*), jak to ovlivní rozšiřování možnosti občanů podílet se na rozhodování o věcech veřejných, na veřejné rozpravě a systematickém posuzování návrhů veřejné správy s důrazem na soudržnost, spravedlnost a lidská práva (*demokratizace společnosti*)?

4M-5M

Pokud půjde o ekonomický růst na základě makroekonomických charakteristik (např. růst HDP) a efektivní využívání veřejných výdajů s důrazem na udržení nezaměstnanosti na současné úrovni a podporu tradičních forem zaměstnání (*globální ekonomický růst*), jak to ovlivní pohyb produktivní složky obyvatelstva ročně v ČR (*globální stárnutí*)?

4M-12M

Pokud půjde o ekonomický růst na základě makroekonomických charakteristik (např. růst HDP) a efektivní využívání veřejných výdajů s důrazem na udržení nezaměstnanosti na současné úrovni a podporu tradičních forem zaměstnání (*globální ekonomický růst*), jak to ovlivní nárůst nerovností (na celostátní i regionální úrovni) v kvalitě života, možnostech bydlení, dostupnosti vzdělání a přístupu k práci pro znevýhodněné skupiny a periferní regiony znevýhodněné skupiny a periferní regiony (*rostoucí nerovnosti*)?

4M-14M

Pokud půjde o ekonomický růst na základě makroekonomických charakteristik (např. růst HDP) a efektivní využívání veřejných výdajů s důrazem na udržení nezaměstnanosti na současné úrovni a podporu tradičních forem zaměstnání (*globální ekonomický růst*), jak to ovlivní nárůst regulativní veřejné politiky, např. vyhlášek, dohod, standardů, monitoringů, kontrol, pravidel a nařízení omezujících či příkazujících konkrétní produkty a služby (*rostoucí objem regulací*)?

4M-18M

Pokud půjde o ekonomický růst na základě makroekonomických charakteristik (např. růst HDP) a efektivní využívání veřejných výdajů s důrazem na udržení nezaměstnanosti na současné úrovni a podporu tradičních forem zaměstnání (*globální ekonomický růst*), jak to ovlivní poptávku po energii (*rostoucí spotřeba energie*)?

4M-22M

Pokud půjde o ekonomický růst na základě makroekonomických charakteristik (např. růst HDP) a efektivní využívání veřejných výdajů s důrazem na udržení nezaměstnanosti na současné úrovni a podporu tradičních forem zaměstnání (*globální ekonomický růst*), jak to ovlivní funkční a strategické územní plánování se

zajištěnou dostupností veřejných služeb, různorodost bydlení a podíl zeleně se současným snižováním záboru půdy (*urbanizace*)?

4M-26M

Pokud půjde o ekonomický růst na základě makroekonomických charakteristik (např. růst HDP) a efektivní využívání veřejných výdajů s důrazem na udržení nezaměstnanosti na současné úrovni a podporu tradičních forem zaměstnání (*globální ekonomický růst*), jak to ovlivní negativní dopad změny klimatu, jako například změnu rychlosti odtoku vody z krajiny, zhoršení kvality půdy a omezení využívání přírodních zdrojů (*změna klimatu a její dopady*)?

5M-3M

Pokud dojde k pohybu produktivní složky obyvatelstva ročně v ČR (*globální stárnutí*), jak to ovlivní rozšiřování možnosti občanů podílet se na rozhodování o věcech veřejných, na veřejné rozpravě a systematickém posuzování návrhů veřejné správy s důrazem na soudržnost, spravedlnost a lidská práva (*demokratizace společnosti*)?

5M-4M

Pokud dojde k pohybu produktivní složky obyvatelstva ročně v ČR (*globální stárnutí*), jak to ovlivní ekonomický růst na základě makroekonomických charakteristik (např. růst HDP) a efektivní využívání veřejných výdajů s důrazem na udržení nezaměstnanosti na současné úrovni a podporu tradičních forem zaměstnání (*globální ekonomický růst*)?

5M-12M

Pokud dojde k pohybu produktivní složky obyvatelstva ročně v ČR (*globální stárnutí*), Pokud dojde k nárůstu nerovností (na celostátní i regionální úrovni), jak to ovlivní nárůst nerovností (na celostátní i regionální úrovni) v kvalitě života, možnostech bydlení, dostupnosti vzdělání a přístupu k práci pro znevýhodněné skupiny a periferní regiony znevýhodněné skupiny a periferní regiony (*rostoucí nerovnosti*)?

5M-22M

Pokud dojde k pohybu produktivní složky obyvatelstva ročně v ČR (*globální stárnutí*), jak to ovlivní funkční a strategické územní plánování se zajištěnou dostupností veřejných služeb, různorodost bydlení a podíl zeleně se současným snižováním záboru půdy (*urbanizace*)?

12M-3M

Pokud dojde k nárůstu nerovností (na celostátní i regionální úrovni) v kvalitě života, možnostech bydlení, dostupnosti vzdělání a přístupu k práci pro znevýhodněné skupiny a periferní regiony (*rostoucí nerovnosti*), jak to ovlivní rozšiřování možnosti občanů podílet se na rozhodování o věcech veřejných, na veřejné rozpravě a systematickém posuzování návrhů veřejné správy s důrazem na soudržnost, spravedlnost a lidská práva (*demokratizace společnosti*)?

12M-4M

Pokud dojde k nárůstu nerovností (na celostátní i regionální úrovni) v kvalitě života, možnostech bydlení, dostupnosti vzdělání a přístupu k práci pro znevýhodněné skupiny a periferní regiony (*rostoucí nerovnosti*), jak to ovlivní ekonomický růst na základě makroekonomických charakteristik (např. růst HDP) a efektivní využívání veřejných výdajů s důrazem na udržení nezaměstnanosti na současné úrovni a podporu tradičních forem zaměstnání (*globální ekonomický růst*)?

12M-22M

Pokud dojde k nárůstu nerovností (na celostátní i regionální úrovni) v kvalitě života, možnostech bydlení, dostupnosti vzdělání a přístupu k práci pro znevýhodněné skupiny a periferní regiony (*rostoucí nerovnosti*), jak to ovlivní funkční a strategické územní plánování se zajištěnou dostupností veřejných služeb, různorodost bydlení a podíl zeleně se současným snižováním záboru půdy (*urbanizace*)?

14M-3M

Pokud nastane nárůst regulativní veřejné politiky, např. vyhlášek, dohod, standardů, monitoringů, kontrol, pravidel a nařízení omezujících či příkazujících konkrétní produkty a služby (*rostoucí objem regulací*), jak to ovlivní rozšiřování možnosti občanů podílet se na rozhodování o věcech veřejných, na veřejné rozpravě a systematickém posuzování návrhů veřejné správy s důrazem na soudržnost, spravedlnost a lidská práva (*demokratizace společnosti*)?

14M-12M

Pokud nastane nárůst regulativní veřejné politiky, např. vyhlášek, dohod, standardů, monitoringů, kontrol, pravidel a nařízení omezujících či příkazujících konkrétní produkty a služby (*rostoucí objem regulací*), jak to ovlivní nárůst nerovností (na celostátní i regionální úrovni) v kvalitě života, možnostech bydlení, dostupnosti vzdělání a přístupu k práci pro znevýhodněné skupiny a periferní regiony znevýhodněné skupiny a periferní regiony (*rostoucí nerovnosti*)?

14M-22M

Pokud nastane nárůst regulativní veřejné politiky, např. vyhlášek, dohod, standardů, monitoringů, kontrol, pravidel a nařízení omezujících či příkazujících konkrétní produkty a služby (*rostoucí objem regulací*), jak to ovlivní funkční a strategické územní plánování se zajištěnou dostupností veřejných služeb, různorodost bydlení a podíl zeleně se současným snižováním záboru půdy (*urbanizace*)?

14M-26M

Pokud nastane nárůst regulativní veřejné politiky, např. vyhlášek, dohod, standardů, monitoringů, kontrol, pravidel a nařízení omezujících či příkazujících konkrétní produkty a služby (*rostoucí objem regulací*), jak to ovlivní negativní dopad změny klimatu, jako například změnu rychlosti odtoku vody z krajiny, zhoršení kvality půdy a omezení využívání přírodních zdrojů (*změna klimatu a její dopady*)?

18M-14M

Pokud se zvýší poptávka po energii (*rostoucí spotřeba energie*), jak to ovlivní nárůst regulativní veřejné politiky, např. vyhlášek, dohod, standardů, monitoringů, kontrol, pravidel a nařízení omezujících či příkazujících konkrétní produkty a služby (*rostoucí objem regulací*)?

18M-22M

Pokud se zvýší poptávka po energii (*rostoucí spotřeba energie*), jak to ovlivní funkční a strategické územní plánování se zajištěnou dostupností veřejných služeb, různorodost bydlení a podíl zeleně se současným snižováním záboru půdy (*urbanizace*)?

18M-26M

Pokud se zvýší poptávka po energii (*rostoucí spotřeba energie*), jak to ovlivní negativní dopad změny klimatu, jako například změnu rychlosti odtoku vody z krajiny, zhoršení kvality půdy a omezení využívání přírodních zdrojů (*změna klimatu a její dopady*)?

22M-3M

Pokud dojde k funkčnímu a strategickému územnímu plánování se zajištěnou dostupností veřejných služeb, různorodostí bydlení a podílem zeleně se současným snižováním záboru půdy (*urbanizace*), jak to ovlivní rozšiřování možnosti občanů podílet se na rozhodování o věcech veřejných, na veřejné rozpravě a systematickém posuzování návrhů veřejné správy s důrazem na soudržnost, spravedlnost a lidská práva (*demokratizace společnosti*)?

22M-4M

Pokud dojde k funkčnímu a strategickému územnímu plánování se zajištěnou dostupností veřejných služeb, různorodostí bydlení a podílem zeleně se současným snižováním záboru půdy (*urbanizace*), jak to ovlivní ekonomický růst na základě makroekonomických charakteristik (např. růst HDP) a efektivní využívání veřejných výdajů s důrazem na udržení nezaměstnanosti na současné úrovni a podporu tradičních forem zaměstnání (*globální ekonomický růst*)?

22M-12M

Pokud dojde k funkčnímu a strategickému územnímu plánování se zajištěnou dostupností veřejných služeb, různorodostí bydlení a podílem zeleně se současným snižováním záboru půdy (*urbanizace*), jak to ovlivní nárůst nerovností (na celostátní i regionální úrovni) v kvalitě života, možnostech bydlení, dostupnosti vzdělání a přístupu k práci pro znevýhodněné skupiny a periferní regiony znevýhodněné skupiny a periferní regiony (*rostoucí nerovnosti*)?

22M-14M

Pokud dojde k funkčnímu a strategickému územnímu plánování se zajištěnou dostupností veřejných služeb, různorodostí bydlení a podílem zeleně se současným snižováním záboru půdy (*urbanizace*), jak to ovlivní nárůst regulativní veřejné politiky, např. vyhlášek, dohod, standardů, monitoringů, kontrol, pravidel a nařízení omezujících či příkazujících konkrétní produkty a služby (*rostoucí objem regulací*)?

22M-26M

Pokud dojde k funkčnímu a strategickému územnímu plánování se zajištěnou dostupností veřejných služeb, různorodostí bydlení a podílem zeleně se současným snižováním záboru půdy (*urbanizace*), jak to ovlivní negativní dopad změny klimatu, jako například změnu rychlosti odtoku vody z krajiny, zhoršení kvality půdy a omezení využívání přírodních zdrojů (*změna klimatu a její dopady*)?

26M-14M

Pokud dojde k negativnímu dopadu změny klimatu, jako například změně rychlosti odtoku vody z krajiny, zhoršení kvality půdy a omezení využívání přírodních zdrojů (*změna klimatu a její dopady*), jak to ovlivní nárůst regulativní veřejné politiky, např. vyhlášek, dohod, standardů, monitoringů, kontrol, pravidel a nařízení omezujících či příkazujících konkrétní produkty a služby (*rostoucí objem regulací*)?

26M-22M

Pokud dojde k negativnímu dopadu změny klimatu, jako například změně rychlosti odtoku vody z krajiny, zhoršení kvality půdy a omezení využívání přírodních zdrojů (*změna klimatu a její dopady*), jak to ovlivní funkční

a strategické územní plánování se zajištěnou dostupností veřejných služeb, různorodost bydlení a podíl zeleně se současným snižováním záboru půdy (*urbanizace*)?

5. ČESKÁ REPUBLIKA PODPORUJÍCÍ UDRŽITELNÝ ROZVOJ V EVROPĚ A VE SVĚTĚ

První oddíl - hodnocení a orientace megatrendů ve vybrané oblasti

Seznam jednotlivých GMT:

- 1) 3M Jak hodnotíte rozšiřování možnosti občanů podílet se na rozhodování o věcech veřejných, na veřejné rozpravě a systematickém posuzování návrhů veřejné správy s důrazem na soudržnost, spravedlnost a lidská práva (*demokratizace společnosti*)
- 2) 6M Jak hodnotíte rizika vojenských hrozeb, sankcí a surovinového vydírání zaměřeného na ČR (*nárůst silové politiky*)?
- 3) 8M Jak hodnotíte spolupráci ČR s ostatními státy v oblasti bezpečnosti a ekonomiky (*od unipolárního k multipolárnímu světu*)?
- 4) 13M Jak hodnotíte změny počtu obyvatelstva ČR v důsledku migrace (*rostoucí objem migrace*)?
- 5) 14M Jak hodnotíte další nárůst regulativní veřejné politiky, např. pravidel hospodářské soutěže, ekologických standardů, či pravidel ochrany zdraví. (*rostoucí objem regulací*)
- 6) 25M Jak hodnotíte rostoucí otevřenost vývozu a dovozu produktů s ohledem na trh, vzájemnou závislost zemí, aktivní roli ČR ve vnějších politikách, aktivní účast na plánování koncepcí směrem ke koherenci politik pro udržitelný rozvoj (*zintenzivňující se globalizace*)
- 7) 26M Jak hodnotíte negativní dopady změny klimatu, jako například změny rychlosti odtoku vody z krajiny, zhoršení kvality půdy a omezení využívání přírodních zdrojů (*změna klimatu a její dopady*)

Druhý oddíl - vzájemné působení megatrendů ve vybrané oblasti

3M-14M

Pokud dojde k rozšiřování možnosti občanů podílet se na rozhodování o věcech veřejných, na veřejné rozpravě a systematickém posuzování návrhů veřejné správy s důrazem na soudržnost, spravedlnost a lidská práva (*demokratizace společnosti*), jak to ovlivní nárůst regulativní veřejné politiky, např. vyhlášek, dohod, standardů, monitoringů, kontrol, pravidel a nařízení omezujících či příkazujících konkrétní produkty a služby (*rostoucí objem regulací*)?

3M-25M

Pokud dojde k rozšiřování možnosti občanů podílet se na rozhodování o věcech veřejných, na veřejné rozpravě a systematickém posuzování návrhů veřejné správy s důrazem na soudržnost, spravedlnost a lidská práva (*demokratizace společnosti*), jak to ovlivní rostoucí otevřenost vývozu a dovozu produktů s ohledem na trh, vzájemnou závislost zemí, aktivní roli ČR ve vnějších politikách, aktivní účast na plánování koncepcí směrem ke koherenci politik pro udržitelný rozvoj (*zintenzivňující se globalizace*)?

14M-3M

Pokud nastane nárůst regulativní veřejné politiky, např. vyhlášek, dohod, standardů, monitoringů, kontrol, pravidel a nařízení omezujících či příkazujících konkrétní produkty a služby (*rostoucí objem regulací*), jak to ovlivní rozšiřování možnosti občanů podílet se na rozhodování o věcech veřejných, na veřejné rozpravě

a systematickém posuzování návrhů veřejné správy s důrazem na soudržnost, spravedlnost a lidská práva (*demokratizace společnosti*)?

14M-25M

Pokud nastane nárůst regulativní veřejné politiky, např. vyhlášek, dohod, standardů, monitoringů, kontrol, pravidel a nařízení omezujících či příkazujících konkrétní produkty a služby (*rostoucí objem regulací*), jak to ovlivní rostoucí otevřenost vývozu a dovozu produktů s ohledem na trh, vzájemnou závislost zemí, aktivní roli ČR ve vnějších politikách, aktivní účast na plánování koncepcí směrem ke koherenci politik pro udržitelný rozvoj (*zintenzivňující se globalizace*)?

14M-26M

Pokud nastane nárůst regulativní veřejné politiky, např. vyhlášek, dohod, standardů, monitoringů, kontrol, pravidel a nařízení omezujících či příkazujících konkrétní produkty a služby (*rostoucí objem regulací*), jak to ovlivní negativní dopad změny klimatu, jako například změnu rychlosti odtoku vody z krajiny, zhoršení kvality půdy a omezení využívání přírodních zdrojů (*změna klimatu a její dopady*)?

25M-3M

Pokud půjde o rostoucí otevřenost vývozu a dovozu produktů s ohledem na trh, vzájemnou závislost zemí, aktivní roli ČR ve vnějších politikách, aktivní účast na plánování koncepcí směrem ke koherenci politik pro udržitelný rozvoj (*zintenzivňující se globalizace*), jak to ovlivní rozšiřování možnosti občanů podílet se na rozhodování o věcech veřejných, na veřejné rozpravě a systematickém posuzování návrhů veřejné správy s důrazem na soudržnost, spravedlnost a lidská práva (*demokratizace společnosti*)?

25M-6M

Pokud dojde k rostoucí otevřenosti vývozu a dovozu produktů s ohledem na trh, vzájemnou závislost zemí, aktivní roli ČR ve vnějších politikách, aktivní účast na plánování koncepcí směrem ke koherenci politik pro udržitelný rozvoj (*zintenzivňující se globalizace*), jak to ovlivní rizika vojenských hrozeb, sankcí a surovinového vydírání zaměřeného na ČR (*nárůst silové politiky*)?

25M-8M

Pokud dojde k rostoucí otevřenosti vývozu a dovozu produktů s ohledem na trh, vzájemnou závislost zemí, aktivní roli ČR ve vnějších politikách, aktivní účast na plánování koncepcí směrem ke koherenci politik pro udržitelný rozvoj (*zintenzivňující se globalizace*), jak to ovlivní spolupráci ČR s ostatními státy v oblasti bezpečnosti a ekonomiky (*od unipolárního k multipolárnímu světu*)?

25M-14M

Pokud půjde o rostoucí otevřenost vývozu a dovozu produktů s ohledem na trh, vzájemnou závislost zemí, aktivní roli ČR ve vnějších politikách, aktivní účast na plánování koncepcí směrem ke koherenci politik pro udržitelný rozvoj (*zintenzivňující se globalizace*), jak to ovlivní nárůst regulativní veřejné politiky, např. vyhlášek, dohod, standardů, monitoringů, kontrol, pravidel a nařízení omezujících či příkazujících konkrétní produkty a služby (*rostoucí objem regulací*)?

26M-13M

Pokud dojde k negativním dopadům změny klimatu, jako například změny rychlosti odtoku vody z krajiny, zhoršení kvality půdy a omezení využívání přírodních zdrojů (*změna klimatu a její dopady*), jak to ovlivní počet obyvatelstva ČR v důsledku migrace (*rostoucí objem migrace*)?

26M-14M

Pokud dojde k negativnímu dopadu změny klimatu, jako například změně rychlosti odtoku vody z krajiny, zhoršení kvality půdy a omezení využívání přírodních zdrojů (*změna klimatu a její dopady*), jak to ovlivní nárůst regulativní veřejné politiky, např. vyhlášek, dohod, standardů, monitoringů, kontrol, pravidel a nařízení omezujících či příkazujících konkrétní produkty a služby (*rostoucí objem regulací*)?

6. DOBRÉ VLÁDNUTÍ PRO UDRŽITELNÝ ROZVOJ

První oddíl - hodnocení a orientace megatrendů ve vybrané oblasti

Seznam jednotlivých GMT:

1) 3M Jak hodnotíte rozšiřování možnosti občanů podílet se na rozhodování o věcech veřejných, na veřejné rozpravě a systematickém posuzování návrhů veřejné správy s důrazem na soudržnost, spravedlnost a lidská práva (*demokratizace společnosti*)

- 2) 4M Jak hodnotíte ekonomický růst na základě makroekonomických charakteristik (např. růst HDP) a efektivní využívání veřejných výdajů s důrazem na udržení nezaměstnanosti na současné úrovni a podporu tradičních forem zaměstnání (*globální ekonomický růst*)
- 3) 7M Jak hodnotíte nárůst vlivu nestátních aktérů (např. developeři, investoři, občanská sdružení, ale také nadnárodních institucí, např. EU nebo MMF) na tvorbu veřejné politiky (*nárůst významu nestátních aktérů*) v rámci ČR
- 4) 12M Jak hodnotíte nárůst sociálních nerovností (na celostátní i regionální úrovni) v kvalitě života, možnostech bydlení, dostupnosti vzdělání a přístupu k práci pro znevýhodněné skupiny a periferní regiony (*nárůst nerovností*) v rámci ČR
- 5) 10M Jak hodnotíte schopnost jedinců ovlivňovat současné dění (*rostoucí individualismus a síla jednotlivců*)
- 6) 14M Jak hodnotíte další nárůst regulativní veřejné politiky, např. pravidel hospodářské soutěže, ekologických standardů, či pravidel ochrany zdraví (*rostoucí objem regulací*)
- 7) 16M Jak hodnotíte snazší dostupnost dat, nejnovějších vědeckých poznatků a zkušeností (*rostoucí přístup k informacím*)
- 8) 21M Jak hodnotíte snižování diskriminace s ohledem na náboženské vyznání, sexuální orientaci, pohlaví, etnicitu apod., rovněž s ohledem na vzdělávání jako nástroj podpory soudržnosti (*snižování diskriminace*)
- 9) 23M Jak hodnotíte vytváření informačních systémů a on-line služeb (*virtualizace světa*)?
- 10) 28M Jak hodnotíte rychlejší nárůst výpočetní kapacity, růst digitalizace a robotizace, nano- a biotechnologií, podporu rychlejší tvorby a využití patentů apod. (*zvyšující se rychlost technologické změny*)

Druhý oddíl - vzájemné působení megatrendů ve vybrané oblasti

3M-4M

Pokud dojde k rozšiřování možnosti občanů podílet se na rozhodování o věcech veřejných, na veřejné rozpravě a systematickém posuzování návrhů veřejné správy s důrazem na soudržnost, spravedlnost a lidská práva (*demokratizace společnosti*), jak to ovlivní ekonomický růst na základě makroekonomických charakteristik (např. růst HDP) a efektivní využívání veřejných výdajů s důrazem na udržení nezaměstnanosti na současné úrovni a podporu tradičních forem zaměstnání (*globální ekonomický růst*)?

3M-14M

Pokud dojde k rozšiřování možnosti občanů podílet se na rozhodování o věcech veřejných, na veřejné rozpravě a systematickém posuzování návrhů veřejné správy s důrazem na soudržnost, spravedlnost a lidská práva (*demokratizace společnosti*), jak to ovlivní nárůst regulativní veřejné politiky, např. vyhlášek, dohod, standardů, monitoringů, kontrol, pravidel a nařízení omezujících či příkazujících konkrétní produkty a služby (*rostoucí objem regulací*)?

3M-21M

Pokud dojde k rozšiřování možnosti občanů podílet se na rozhodování o věcech veřejných, na veřejné rozpravě a systematickém posuzování návrhů veřejné správy s důrazem na soudržnost, spravedlnost a lidská práva (*demokratizace společnosti*), jak to ovlivní snižování diskriminace s ohledem na náboženské vyznání, sexuální orientaci, pohlaví, etnicitu apod., rovněž s ohledem na vzdělávání (*snižování diskriminace*).

3M-23M

Pokud dojde k rozšiřování možnosti občanů podílet se na rozhodování o věcech veřejných, na veřejné rozpravě a systematickém posuzování návrhů veřejné správy s důrazem na soudržnost, spravedlnost a lidská práva (*demokratizace společnosti*), jak to ovlivní vytvoření centralizovaných informačních systémů a on-line služeb (*virtualizace světa*)?

7M-3M

Pokud dojde k nárůstu vlivu nestátních aktérů (např. developeři, investoři, občanská sdružení, ale také EU nebo MMF) na tvorbu veřejné politiky (*nárůst významu nestátních aktérů*), jak to ovlivní rozšiřování možnosti občanů

podílet se na rozhodování o věcech veřejných, na veřejné rozpravě a systematickém posuzování návrhů veřejné správy s důrazem na soudržnost, spravedlnost a lidská práva (*demokratizace společnosti*)?

10M-3M

Pokud se zlepší schopnost jedinců ovlivňovat současné dění (*rostoucí individualismus a síla jednotlivců*), jak to ovlivní rozšiřování možnosti občanů podílet se na rozhodování o věcech veřejných, na veřejné rozpravě a systematickém posuzování návrhů veřejné správy s důrazem na soudržnost, spravedlnost a lidská práva (*demokratizace společnosti*)?

10M-14M

Pokud se zlepší schopnost jedinců ovlivňovat současné dění (*rostoucí individualismus a síla jednotlivců*), jak to ovlivní nárůst regulativní veřejné politiky, např. vyhlášek, dohod, standardů, monitoringů, kontrol, pravidel a nařízení omezujících či příkazujících konkrétní produkty a služby (*rostoucí objem regulací*)?

10M-23M

Pokud se zlepší schopnost jedinců ovlivňovat současné dění (*rostoucí individualismus a síla jednotlivců*), jak to ovlivní vytvoření centralizovaných informačních systémů a on-line služeb (*virtualizace světa*)?

12M-3M

Pokud dojde k nárůstu nerovností (na celostátní i regionální úrovni) v kvalitě života, možnostech bydlení, dostupnosti vzdělání a přístupu k práci pro znevýhodněné skupiny a periferní regiony (*rostoucí nerovnosti*), jak to ovlivní rozšiřování možnosti občanů podílet se na rozhodování o věcech veřejných, na veřejné rozpravě a systematickém posuzování návrhů veřejné správy s důrazem na soudržnost, spravedlnost a lidská práva (*demokratizace společnosti*)?

14M-10M

Pokud nastane nárůst regulativní veřejné politiky, např. vyhlášek, dohod, standardů, monitoringů, kontrol, pravidel a nařízení omezujících či příkazujících konkrétní produkty a služby (*rostoucí objem regulací*), jak to ovlivní schopnost jedinců ovlivňovat současné dění (*rostoucí individualismus a síla jednotlivců*)?

16M-3M

Pokud budou snadno dostupná data, nejnovější vědecké poznatky a zkušenosti (*rostoucí přístup k informacím*), jak to ovlivní rozšiřování možnosti občanů podílet se na rozhodování o věcech veřejných, na veřejné rozpravě a systematickém posuzování návrhů veřejné správy s důrazem na soudržnost, spravedlnost a lidská práva (*demokratizace společnosti*)?

16M-14M

Pokud budou snadno dostupná data, nejnovější vědecké poznatky a zkušenosti (*rostoucí přístup k informacím*), jak to ovlivní nárůst regulativní veřejné politiky, např. vyhlášek, dohod, standardů, monitoringů, kontrol, pravidel a nařízení omezujících či příkazujících konkrétní produkty a služby (*rostoucí objem regulací*)?

23M-3M

Pokud dojde k vytvoření centralizovaných informačních systémů a on-line služeb (*virtualizace světa*), jak to ovlivní rozšiřování možnosti občanů podílet se na rozhodování o věcech veřejných, na veřejné rozpravě a systematickém posuzování návrhů veřejné správy s důrazem na soudržnost, spravedlnost a lidská práva (*demokratizace společnosti*)?

23M-14M

Pokud dojde k vytvoření centralizovaných informačních systémů a on-line služeb (*virtualizace světa*), jak to ovlivní nárůst regulativní veřejné politiky, např. vyhlášek, dohod, standardů, monitoringů, kontrol, pravidel a nařízení omezujících či příkazujících konkrétní produkty a služby (*rostoucí objem regulací*)?

28M-3M

Pokud dojde k podoře rychlejšího nárůstu výpočetní kapacity, k růstu digitalizace a robotizace, nano- a biotechnologií, k rychlejší tvorbě a využití patentů apod. (*zvyšující se rychlost technologické změny*), jak to ovlivní rozšiřování možnosti občanů podílet se na rozhodování o věcech veřejných, na veřejné rozpravě a systematickém posuzování návrhů veřejné správy s důrazem na soudržnost, spravedlnost a lidská práva (*demokratizace společnosti*)?

28M-10M

Pokud dojde k podoře rychlejšího nárůstu výpočetní kapacity, k růstu digitalizace a robotizace, nano- a biotechnologií, k rychlejší tvorbě a využití patentů apod. (*zvyšující se rychlost technologické změny*), jak to ovlivní schopnost jedinců ovlivňovat současné dění (*rostoucí individualismus a síla jednotlivců*)?

28M-14M

Pokud dojde k podoře rychlejšího nárůstu výpočetní kapacity, k růstu digitalizace a robotizace, nano- a biotechnologií, k rychlejší tvorbě a využití patentů apod. (*zvyšující se rychlost technologické změny*), jak to

ovlivní nárůst regulativní veřejné politiky, např. vyhlášek, dohod, standardů, monitoringů, kontrol, pravidel a nařízení omezujících či příkazujících konkrétní produkty a služby (*rostoucí objem regulací*)?

Seznam zapojených expertů⁴⁶

Oblast	Jméno	Instituce
1. Lidé a společnost, které nám umožní uspět v 21. století	Doc. PhDr. Alice Gojová, Ph.D.	Fakulta sociálních studií Ostravské univerzity v Ostravě
1. Lidé a společnost, které nám umožní uspět v 21. století	Mgr. Martin Schlossarek	Univerzita Palackého v Olomouci, Mezinárodní rozvojová studia
1. Lidé a společnost, které nám umožní uspět v 21. století	Mgr. Jana Čuhlová	MPSV ČR
1. Lidé a společnost, které nám umožní uspět v 21. století	Ing. arch. Josef Morkus, Ph.D.	MMR ČR
1. Lidé a společnost, které nám umožní uspět v 21. století	Mgr. Dita Kubíková	MZV ČR
1. Lidé a společnost, které nám umožní uspět v 21. století	Mgr. Petra Skalická	Člověk v tísni, o. p. s.
2. Odolný, chytrý a udržitelný hospodářský model	Ing. Linda Maršíková	MPSV ČR
2. Odolný, chytrý a udržitelný hospodářský model	Ing. Iveta Mikošková	Sociotrendy, s.r.o.
2. Odolný, chytrý a udržitelný hospodářský model	Doc. Ing. Miroslav Hájek, Ph.D.	Česká zemědělská univerzita v Praze
2. Odolný, chytrý a udržitelný hospodářský model	Ing. Drahomíra Dubská, CSc.	ECONS DD
3. Udržitelné ekosystémy	Ing. Petr Samec	Národní park Šumava
3. Udržitelné ekosystémy	Mgr. Petr Zifčák	Správa CHKO Litovelské Pomoraví

⁴⁶ Seznam expertů, kteří se zapojili do výzkumného šetření. Celkový počet včetně neuvedených je 47.

Oblast	Jméno	Instituce
3. Udržitelné ekosystémy	Doc. RNDr. Pavel Nováček, CSc.	Přírodovědecká fakulta UP v Olomouci
3. Udržitelné ekosystémy	Dana Kapitulčinová, Ph.D.	Centrum pro otázky životního prostředí UK
3. Udržitelné ekosystémy	RNDr. Jiří Bendl, CSc.	Úřad vlády ČR
4. Udržitelný rozvoj sídel	prof. Ing. arch. Alois Nový, CSc.	VUT Brno
4. Udržitelný rozvoj sídel	Mgr. Ing. Roman Válek	Eurogema a.s.
4. Udržitelný rozvoj sídel	Ing. Dan Jiránek	Svaz měst a obcí ČR
4. Udržitelný rozvoj sídel	Mgr. Linda Sokačová	MPSV ČR
5. Česká republika podporující udržitelný rozvoj v Evropě a ve světě	Doc. Daniel Marek Ph.D., M.A.	Katedra politologie a evropských studií FF UP
5. Česká republika podporující udržitelný rozvoj v Evropě a ve světě	Mgr. Vojtěch Kotecký	Glopolis
5. Česká republika podporující udržitelný rozvoj v Evropě a ve světě	Ing. David Rébl	MF ČR
5. Česká republika podporující udržitelný rozvoj v Evropě a ve světě	Ing. Helena Čížková, Ph.D.	MZV ČR
5. Česká republika podporující udržitelný rozvoj v Evropě a ve světě	Ing. Igor Hartmann	MMR ČR
6. Vládnutí – demokratická, dobře spravovaná společnost	Mgr. John A. Gealfow	Nejvyšší soud ČR
6. Vládnutí – demokratická, dobře spravovaná společnost	Prof. PhDr. Martin Potůček, CSc., MSc.	Centrum pro sociální a ekonomické strategie UK
6. Vládnutí – demokratická, dobře spravovaná společnost	Doc. Mgr. Pavel Šaradín, Ph.D.	Katedra politologie a evropských studií FF UP

Oblast	Jméno	Instituce
6. Vládnutí – demokratická, dobře spravovaná společnost	Ondřej Horký-Hluchář, Ph.D.	Ústav mezinárodních vztahů Praha

Anotace globálních megatrendů

Anotace globálních megatrendů

Globální megatrendy	Anotace
1. Civilizační choroby	Pod tímto stoupajícím GMT se skrývá nárůst dříve neznámých chorob způsobených různými faktory moderní civilizace. Jejich nárůst je daný změnou životního stylu, změnou stravovacích návyků, expozicí novým chemickým látkám a obecně prodlužující se délkou života. Za příčiny těchto chorob se považují zejména konzumace průmyslově vyráběných kalorických potravin, nadměrná konzumace jídla, alkoholu a cigaret, nadměrný a trvalý stres nedostatku fyzického pohybu. Dopady tohoto GMT budou trvale sílit a lze předpokládat i růst počtu dříve neznámých chorob.
2. Degradace ekosystémů	GMT zahrnuje degradaci ekosystémů a s ní související faktory, zejména ztrátu biodiverzity na všech úrovních a degradaci ekosystémových služeb. GMT dále obsahuje přetěžování planetárních geobiochemických cyklů a kontaminaci ekosystémů toxickými či persistentními látkami a odpady. Degradace ekosystémů zahrnuje i zábor území na úkor přírodních nebo přírodě blízkých ekosystémů a přetěžování obnovitelných zdrojů surovin a energie (např. nadměrný rybolov).
3. Democratizace společnosti	GMT demokratizace společnosti reflektuje dlouhodobý vývoj společností směrem k demokratickým formám vlády. Globálně roste počet lidí, kteří mají možnost volit si vládu a své zástupce. Některé regiony a jejich vývoj, zejména na Blízkém východě a v některých afrických zemích oslabují globální demokratizační tendence, nicméně v dlouhodobém horizontu je možné předpokládat pozitivní vývoj tohoto GMT.
4. Globální ekonomický růst	Globální ekonomický růst měřený jako objem hrubého domácího produktu produkovaného světovými ekonomikami dlouhodobě roste. I přes drobné zpomalení vývoje ekonomického růstu v době světové ekonomické krize objem světové ekonomiky trvale roste. S tímto růstem je spojena řada ostatních megatrendů navázaných na spotřebu i na sociální podmínky.
5. Globální stárnutí	S rostoucí průměrnou délkou života roste i průměrný věk světové populace a většina světových regionů konverguje ke stárnoucí společnosti. Divergentní oblasti jsou jedním ze zdrojů světových migračních proudů. Působení tohoto setrvalého GMT povede k významným společenským a ekonomickým změnám v rámci jednotlivých kultur. Bude se měnit např. celospolečenské vnímání stáří. V důsledku působení globálního stárnutí se bude muset restrukturalizovat funkce veřejných, zejména důchodových, systémů.
6. Nárůst silové politiky	V globálním vývoji se objevuje nárůst využívání silových a nátlakových prostředků v mezinárodní i národní politice. Tento GMT zahrnuje nejen ozbrojené konflikty, ale i ekonomické nátlakové sankce, surovinové vydírání, vojenskou hrozbu a vnitrostátní konflikty. Doprovodnými jevy jsou lokalizace konfliktů a hybridní válka mezi národními státy.
7. Nárůst významu nestátních aktérů	Nevládní organizace, nadnárodní korporace i mezinárodní organizace získávají větší vliv na správu veřejných věcí veřejných na lokální, národní i mezinárodní úrovni. Tento GMT má trvalý charakter a souvisí s rostoucí otevřeností společnosti, silící globalizací, rostoucím ekonomickým růstem na světové úrovni a zvyšujícím se přístupem k informacím.

8. Od unipolárního k multipolárnímu světu	GMT reflektuje posun ekonomické, vojenské ale i kulturní globální rovnováhy, které se projevuje od období unipolárního světa po studené válce až do současné podoby multipolárního světa. Dlouhodobě lze očekávat ještě větší roztržštění ekonomické síly a vojenské moci, ale i vědeckých kapacit a kulturních center mezi větší množství mezinárodních aktérů.
9. Potravinová bezpečnost	Potravinová bezpečnost (dostupnost potravin, přístup k potravinám, zajištěná kvalita potravin) a s tím spojená rostoucí produkce potravin je dalším GTM. Produkce a dodávky potravin na světové trhy jsou závislé na dostatečném využívání nových technologií, efektivních energetických a infrastrukturních vstupech do agroekosystémů, fungování tržního prostředí a dalších faktorech. Ohrožovány jsou především zvyšující se poptávkou po potravinách, změnou klimatu a degradací ekosystémů.
10. Rostoucí individualismus a síla jednotlivců	Tento GMT reprezentuje výrazně sílící vliv jednotlivce či malých skupin na celospolečenské ekonomické i politické rozhodovací procesy. Roste síla jednotlivce vůči společnosti i ekonomickým subjektům. Zvyšující se vzdělanost populace, tlak na nezadatelná lidská práva, rozšiřování individuálních svobod a nové technologie posilují tento GMT.
11. Rostoucí mobilita	GMT reflektuje celosvětový nárůst mobility. Mobilitou se nerozumí pouze mobilita ve fyzickém slova smyslu, ale i pohyb informací, zboží a služeb a i tzv. virtuální mobilita ve světové síti a sociální mobilita napříč společenskými strukturami. Vysoká mobilita umožňuje globální propojení spotřebních a výrobních vzorců, nové modely práce i sociálních kontaktů a interakcí. Tento GMT také ovlivňuje odstraňování bariér pohybu osob, zboží a informací. S mobilitou souvisí nejen přesun osob, materiálů a zboží, ale i environmentální zátěže a sociální zátěže.
12. Rostoucí nerovnosti	GTM popisuje rozevírající se nůžky mezi bohatými a chudými. I přes růst střední třídy se neustále zvětšují příjmové nerovnosti a stále se nedaří odstranit nerovnost mezi pohlavími, i přes její konvergující trend. GTM je posilován rostoucí zadlužeností a technologickou mezerou mezi nejchudšími a nejbohatšími.
13. Rostoucí objem migrace	Socioekonomický pokrok v posledních stoletích byl doprovázen stabilním rozvojem systémů vládnutí. Složitý systém státní hierarchie a ekonomických vztahů je obrazem tohoto vývoje a hraje v současné době klíčovou roli v rozvoji států.
14. Rostoucí objem regulací	Rostoucí objem regulací reflektuje například zvyšující se složitost socioekonomických interakcí s životním prostředím. Narůstá regulace veřejného prostoru, nových technologií a využívání ekosystémových služeb. Narůstá využívání prvků tržního vládnutí a jiných komplementárních systému.
15. Rostoucí populace	Růst světové populace je jedním z hlavních GMT, který zároveň silně působí na celou řadu identifikovaných GTM. Populačního vrcholu svět dosáhne okolo roku 2100. Odhady populace na tomto maximum se pohybují mezi okolo 12 mld. obyvatel. Růst populace má různou dynamiku v různých částech světa, čímž vznikají významné regionální disparity. Rostoucí globální populace posiluje migrační tendence, ovlivňuje i rostoucí tlak na zdroje a na zajištění světové potravinové bezpečnosti a udržitelnosti socioekonomických systémů.
16. Rostoucí přístup k informacím	S demokratizací společnosti a s posilující virtualizací lidských aktivit roste přístup jednotlivců, skupin, či států k informacím. Stále více informací je volně dostupných, posiluje trend tzv. open access přístupů k informacím a databázím.

	Tento GMT významně posiluje ostatní GTM, zejména demokratizaci společnosti, umožňuje rychlejší technologický vývoj a dává jednotlivcům silnější vyjednávací pozici vůči úřadům, skupinám či korporacím.
17. Rostoucí spotřeba zdrojů	U tohoto GTM je možné sledovat absolutní nárůst globální spotřeby téměř všech zdrojů. V objemu světové spotřeby existují významné regionální disparity dané zejména přesunem výroby v rámci globálních produkčních řetězců, různou ekonomickou silou světových regionů a také v důsledku tlaku na dematerializaci a bezodpadovou ekonomiku. V celkovém důsledku lze ale očekávat, že globální spotřeba statků a služeb i nadále poroste.
18. Rostoucí spotřeba energie	S rostoucí světovou populací a globálně bohatnoucí společností je spojen konstantní nárůst spotřeby energie. Mění se struktura paliv a technologie výroby. Přes zvyšující se energetické úspory, spotřeba i poptávka po energiích i nadále poroste. Tento významný GMT ovlivňuje řadu dalších megatrendů, zejména změnu klimatu, globální ekonomický růst a potravinovou bezpečnost.
19. Rostoucí zadluženost	Globální megatrend popisuje setrvale rostoucí dluhy světových ekonomik. Roste zadluženost centrálních vlád i domácností. Ne zcela zřejmou částí rostoucí zadluženosti, jsou rostoucí ekologické dluhy - staré zátěže, překročené sorpční a produkční kapacity ekosystémů. Globální stárnutí vytváří čím dál větší tlak na důchodové systémy, což bude, v konečném důsledku, podporovat rostoucí zadluženost.
20. Růst střední třídy	Střední společenská třída je sociální třída nacházející se uprostřed sociální stratifikace společnosti. S postupujícím globálním ekonomickým růstem, všeobecnou vzdělaností, demokratizací společnosti a rostoucí populací, roste i střední třída. Pro střední třídu je specifická určitá úroveň životního stylu (bydlení, trávení volného času a spotřeba statků a služeb obecně), zapojování se do politických a/nebo komunitních procesů ve svém okolí a účast na jejich řešení. Nárůst střední třídy je ovlivňována vyšší mírou demokratizace společnosti a specifické spotřební vzorce střední třídy ovlivňují růst globální spotřeby zdrojů a energie.
21. Snižování diskriminace	GTM reprezentuje dlouhodobý vývoj pohledu na diskriminaci ve společnosti z důvodů rasy, náboženství, pohlaví, sexuální orientace či sociálního statusu.
22. Urbanizace	Stále větší podíl světové populace žije v urbánním prostředí. V současné době více než polovina světové populace žije ve městech. Předpokládá se, že do konce roku 2050 bude podíl městské populace dosahovat 75 % populace světa. S urbanizací souvisí řada faktorů, městská populace má na rozdíl od venkovské výrazně odlišné spotřební vzorce. Urbánní populace je také ve vyšší míře vystavená nepříznivým jevům souvisejícím s městským prostředím, jako je například znečištěné ovzduší, kriminalita nebo civilizační choroby.
23. Virtualizace světa	Od vzniku počítačů a internetu se stále více aktivit přesouvá z fyzického světa do virtuálního kyberprostoru. Dochází k hybridnímu propojování, kdy je reálný svět úzce propojený se světem virtuálním. Sociální kontakt, finanční operace, obchody, práce, ale i špionáž a mezinárodní agrese se čím dál tím více odehrávají právě na světové síti. Dochází stále častěji k fenoménu virtuální přítomnosti, kdy se jednotlivci pomocí techniky virtuálně účastní různých událostí, včetně výkonu práce.
24. Zdravý životní styl	GTM v sobě zahrnuje inklinaci čím dál tím větší části populace k dostupnosti kvalifikované zdravotní péče, péči o vlastní zdraví a konzumaci nezávadných

	potravin. Zdravý životní styl je alespoň v západní kultuře vnímán velmi subjektivně a i přes jeho přítomnost existují ve vyspělých zemích epidemie obezity a jiných civilizačních chorob. V poslední dekádě je vysledovatelný zvyšující se příklon k alternativním způsobům léčby, odmítání očkování dalším faktorům, které do jisté míry působí proti tomuto GMT.
25. Zintenzivňující se globalizace	Globalizace je megatrend, který byl popisován mnoha autory a charakterizuje provázanost a vzájemnou závislost sociálně-kulturních, ekonomických finančních výrobních přepravních a jiných systémů. Tato provázanost se neustále prohlubuje a dá se očekávat, že tento GTM bude pokračovat i do budoucna.
26. Změna klimatu a její dopady	Změna koncentrace skleníkových plynů v atmosféře vede k narušení energetické bilance planety. To sebou přináší intenzivní projevy počasí, změnu srážkových vzorců, desertifikaci, posun vegetačních pásem, tání ledovců, zvedání hladiny světového oceánu a environmentálně podmíněnou migraci. Tento GMT ovlivňuje velkou řadu ostatních GMT a přináší potenciál pro řadu nelineárních změn.
27. Zvyšující se dostupnost technologií	Penetrace technologií do všech oblastí života společnosti, zlevňování a rostoucí dostupnost technologií představuje významný GMT. Technologiemi se nemyslí v úzkém slova smyslu produkty technického charakteru, ale i systémové služby, medicínské technologie a léčebné postupy.
28. Zvyšující se rychlost technologické změny	Neustále se zvyšující dynamika technologické změny probíhá neustále, výrazně se však zkracuje doba difuze nových technologií a jejich přijetí většinovou společností. Kromě pozitivního působení technologické změny přináší tento GMT řadu negativních dopadů, zejména zvýšenou spotřebu materiálů či zvyšující se technologickou mezeru (stav kdy část populace není v kontaktu se současnou technologií).
29. Zvyšující se soutěž o zdroje	Zvyšující se soutěž o zdroje je důsledkem polarizace světa a neomezeného růstu ve světě omezených zdrojů. Postihuje kompetici národních států, korporací, nebo jednotlivců o vodní zdroje, zdroje nerostných surovin, fosilních paliv, ale i třeba o rybí loviště. Tento GTM bude silnit s růstem světové populace, s další polarizací světa a bude zvyšovat nárůst silové politiky ve světě. Zvyšující se soutěž o zdroje povede také k jejich rychlejšímu čerpání.